

Chịu trách nhiệm xuất bản

PGS.TS Vũ Hải Quân

Hội đồng biên tập

PGS.TS Vũ Hải Quân

(Chủ tịch)

ThS Nguyễn Văn Hà

(Thường trực)

ThS Trần Tuấn Phương

ThS Dương Thị Kim Anh

TS Phạm Tấn Hạ

PGS.TS Lê Vũ Nam

PGS.TS Trần Cao Vinh

PGS.TS Nguyễn Danh Thảo

Tổng biên tập

Nguyễn Văn Hà

Thư ký tòa soạn

Đoàn Thị Minh Châu

Trị sự

Võ Anh Vũ

Trình bày

Đặng Đức Lợi

Thư Tòa soạn

Bạn đọc thân mến,

Năm 2022, có lẽ "tự chủ đại học" và "hội nhập quốc tế" là hai cụm từ khóa nổi bật nhất trong giáo dục đại học ở Việt Nam. Bởi đó là hai nhiệm vụ và mục tiêu trọng yếu để định nghĩa một cơ sở giáo dục đại học trong bối cảnh mới.

Tự chủ đại học gắn liền với trách nhiệm giải trình giúp cơ sở giáo dục đại học phát huy tối đa nội lực, tạo ra những tiền đề căn bản để thực hiện hội nhập quốc tế một cách tự tin, bình đẳng và hiệu quả. Hội nhập quốc tế đi đôi với việc gìn giữ bản sắc giúp cơ sở giáo dục đại học nâng cao giá trị và vị thế của mình trong xã hội và trong cộng đồng đại học thế giới. Cơ sở giáo dục đại học bay cao, vươn xa tới đâu là tùy vào độ bền và chiều rộng đôi cánh "tự chủ" và "hội nhập" của mình.

Năm 2022, ĐHQG-HCM gặt hái được nhiều thành tựu đáng tự hào trên các lĩnh vực: tổ chức mô hình, đổi mới giáo dục - đào tạo, nghiên cứu khoa học, chuyển giao công nghệ, tư vấn chính sách, phục vụ cộng đồng. Trong đó, thành tựu ấn tượng nhất - đồng thời cũng là điều kiện và động lực của những thành tựu khác - là đẩy mạnh quá trình tự chủ đại học và chủ động hội nhập quốc tế. Đến nay, ĐHQG-HCM đã lần lượt có 6/7 trường đại học thành viên chuyển sang cơ chế tự chủ, vừa phát huy được nội lực riêng của từng trường vừa tăng cường được sức mạnh của hệ thống. ĐHQG-HCM cũng đã thực hiện đa dạng hóa quá trình hội nhập quốc tế từ song phương, khu vực đến toàn cầu; tham gia đánh giá, kiểm định chất lượng từ chương trình đào tạo đến cơ sở giáo dục theo nhiều tiêu chí, chuẩn mực ngày một khắt khe và giá trị; xuất hiện thường xuyên với vị trí cao trong các bảng xếp hạng đại học uy tín của khu vực và thế giới. Nhờ đó, vị thế của ĐHQG-HCM không ngừng được nâng cao qua từng giai đoạn phát triển.

Nhân dịp Xuân Quý Mão đang về, Bản tin ĐHQG-HCM kính chúc ĐHQG-HCM thực hiện thắng lợi mục tiêu năm 2023 "Đổi mới, nâng cao hiệu quả quản trị, chất lượng đào tạo, nghiên cứu khoa học thông qua chuyển đổi số trong toàn hệ thống"; kính chúc quý bạn đọc vui Tết Nguyên đán đầm ấm, an Khang ■

Mục lục

TIÊU ĐIỂM - SỰ KIỆN

- * Thông điệp của Giám đốc ĐHQG-HCM; 6
- * Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc:
ĐHQG-HCM có thể trở thành đại học top đầu của châu Á; 9
- * ĐHQG-HCM đạt nhiều thành tựu nổi bật trong năm 2022; 13
- * ĐHQG-HCM ký kết hợp tác với các trường đại học của Úc và New Zealand; 15
 - * TỰ CHỦ ĐẠI HỌC KHÔNG PHẢI LÀ RÀO CẢN ĐỐI VỚI SINH VIÊN KHỚ KHĂN; 17
- * ĐHQG-HCM sẽ xây dựng Trung tâm Đổi mới sáng tạo mang tầm khu vực; 19
 - * Trường ĐH Khoa học Sức khỏe:
Phát triển đào tạo và nghiên cứu khoa học mang đặc thù ĐHQG-HCM; 20
 - * Những công trình mới của ĐHQG-HCM năm 2023; 22

9

6

15

KHOA HỌC - GIÁO DỤC

- * GS.TS.NGND Trần Doãn Sơn: "Tôi sẽ nghiên cứu, dạy học đến khi không còn sức mới thôi"; 26
- * GS Võ Văn Tới: "Nghiên cứu khoa học và đào tạo là mục đích sống của tôi"; 28
- * Nữ giảng viên trẻ được vinh danh trong top 15 giảng viên dạy trực tuyến xuất sắc; 31
 - * Lời chúc năm mới của các tân giáo sư ĐHQG-HCM; 33
 - * Barry Sharpless và "cú đúp" giải Nobel Hóa học; 35
- * Những sự kiện và khám phá khoa học nổi bật trong năm 2022; 37
 - * Meo meo mèo meo; 40

VĂN HÓA - NGHỆ THUẬT

- * Trăng không đầy, tình vẫn mênh mang; 42
- * Vị ngọt văn chương từ xứ hoa anh đào; 44
- * Annie Ernaux: Văn chương và xã hội học; 46
- * *Đội Kiều* - nghệ thuật chuyển tải học thuật; 48
 - * Năm Mão nói chuyện mèo; 51
- * 5 xu hướng nổi bật của điện ảnh Âu Mỹ năm 2022; 54
- * Nhạc xuân: Từ “mở” đến phóng khoáng; 57
 - * Nhớ những ngày Văn Khoa; 60
 - * Đón mùa mới trên những dòng sông; 62
 - * Tô mì Quảng nửa giá; 64
 - * Thơ: *Xuân; Thì thăm mùa xuân*; 65
- * Giải thưởng Văn học trẻ ĐHQG-HCM năm 2022: Khởi nghiệp văn chương”; 66
 - * Văn học trẻ:
 - *Truyện ngắn*: Ruột rà; 66
 - *Thơ*: Hôn chữ; Tiệm hoa màu hồng; 69
 - *Tạp văn*: Câu dân ca vẫn vang trong mùa bão lũ; 70
 - * Tết quê; 72

17

78

51

NHỊP SỐNG TRẺ

- * Thủ khoa tốt nghiệp ĐHQG-HCM: Không chỉ có kiến thức; 74
 - * Thủ khoa tuyển sinh ĐHQG-HCM:
 - Lập kế hoạch chạm tới ước mơ; 76
- * Sinh viên ĐHQG-HCM và kế hoạch nghỉ Tết hữu ích; 78
- * Thủ khoa tốt nghiệp Trường ĐH Công nghệ Thông tin:
 - Biết chọn gì và hy sinh điều gì; 80
 - * Nơi không là nhà, ăn Tết vẫn vui; 82
 - * Phim chiếu rạp Tết Quý Mão 2023:
 - Công chúng có thể kỳ vọng một “con sói” phòng vé?; 84
 - * Hành trình tìm lại chính mình bằng âm nhạc; 86
 - * Thanh tẩy đón năm mới: Bạn đã sẵn sàng chưa?; 89
- * Chiến sĩ Xuân Tình nguyện mang Tết đến người nghèo; 91
 - * *Truyện ngắn*: Tiếng gọi của Tết

PGS.TS Vũ Hải Quân

Thông điệp CỦA GIÁM ĐỐC ĐHQG-HCM

Với khát vọng vươn tầm quốc tế và quyết tâm thực hiện chỉ đạo của Thủ tướng Chính phủ trong Thư gửi Đại học Quốc gia ngày 14/1/2022: “Thủ tướng Chính phủ mong muốn và tin tưởng rằng, trong giai đoạn phát triển mới với nhiều cơ hội và thách thức đan xen, ĐHQG-HCM sẽ phát huy hơn nữa tinh thần tự lực, tự cường, vươn lên mạnh mẽ từ nội lực,... biến khó khăn thành động lực, biến thách thức thành cơ hội, xây dựng và phát triển ĐHQG-HCM trở thành một hệ thống đại học 'chất lượng cao', trong nhóm đầu châu Á và thế giới, xứng tầm với sự quan tâm, kỳ vọng của Đảng, Nhà nước và Nhân dân”, trong năm 2022, ĐHQG-HCM đã đẩy mạnh hoạt động hợp tác quốc tế, chủ động đổi mới cơ chế hoạt động của các đơn vị theo hướng tự chủ, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản trị và hội nhập sâu rộng với nền giáo dục đại học tiên tiến trên thế giới. Nhìn lại thành tựu suốt một năm không ngừng nỗ lực, chúng ta có thể tự hào khi ĐHQG-HCM từng bước ghi tên mình đậm nét trên bản đồ giáo dục của khu vực Đông Nam Á và thế giới.

2022 - Những dấu ấn nổi bật khẳng định vị thế trong nước và quốc tế

Năm 2022, ĐHQG-HCM đã phối hợp với Ban Tuyên giáo Trung ương, Ban Kinh tế Trung ương, Thành ủy TP.HCM, Bộ Khoa học và Công nghệ và Liên hiệp các Hội Khoa học và Kỹ thuật Việt Nam tổ chức 2 hội thảo khoa học quốc gia về Chủ trương và chính sách công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045. Các hội thảo này

đã đóng góp nhiều chất liệu thực tiễn quan trọng cho quá trình xây dựng và ban hành Nghị quyết số 29-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII về tiếp tục đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045.

ĐHQG-HCM đã tích cực tham gia đóng góp cho các dự án luật trình tại các kỳ họp Quốc hội. Điểm nhấn quan trọng là Luật Thi đua, khen thưởng (sửa đổi) được Quốc hội biểu quyết thông qua vào ngày 15/6/2022, theo đó ĐHQG-HCM được đề nghị Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ xét tặng, đề nghị xét tặng các danh hiệu thi đua khen thưởng. Đây cũng là lần đầu tiên, Đại học Quốc gia được nhắc đến trong một luật khác, ngoài Luật Sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Giáo dục Đại học ban hành năm 2018.

ĐHQG-HCM tổ chức nhiều đoàn công tác đến các trường đại học lớn, uy tín của châu Âu, châu Úc, châu Mỹ; thực hiện ký kết 2 thỏa thuận hợp tác với các trường đại học của Hungary và Anh, 8 biên bản ghi nhớ hợp tác với các trường đại học của Úc và New Zealand, 1 biên bản hợp tác với Đại học Quốc gia Seoul, Hàn Quốc. Ngoài ra, ĐHQG-HCM còn tham dự nhiều sự kiện học thuật quốc tế quan trọng như: Hội nghị Hiệu trưởng Mạng lưới các trường đại học Đông Nam Á tại Lào.

ĐHQG-HCM hiện đang là cơ quan chủ quản của nhiều dự án quốc tế lớn với tổng kinh phí hơn 132 triệu USD. Đây là nguồn lực quan trọng để nâng cao chất lượng đào tạo, nghiên cứu khoa học và phát triển cơ sở vật chất hiện đại, đồng bộ cho Khu Đô thị ĐHQG-HCM; tiêu

biểu là: (i) Dự án Phát triển các Đại học Quốc gia Việt Nam - Tiểu dự án ĐHQG-HCM (kinh phí ~100 triệu USD từ Ngân hàng Thế giới); (ii) Dự án Hợp tác Đổi mới Giáo dục đại học (kinh phí ~15,62 triệu USD do USAID tài trợ); (iii) Dự án Sáng kiến lãnh đạo trẻ Đông Nam Á - Chương trình lãnh đạo trẻ Mê Kông (kinh phí ~5,0 triệu USD do USAID tài trợ); (iv) Dự án Xây dựng kế hoạch và thiết lập chuỗi lúa gạo (SRP) nông hộ nhỏ bền vững ở Đồng bằng sông Cửu Long (kinh phí ~4,3 triệu AUD do chính phủ Úc tài trợ) và (v) Dự án Tăng cường giáo dục đại học lĩnh vực nông nghiệp tại ĐHQG-HCM (kinh phí ~9,09 triệu USD do KOICA, Hàn Quốc tài trợ).

ĐHQG-HCM chủ động tiếp cận các chuẩn mực quốc tế trong đào tạo, nghiên cứu khoa học: tiên phong đổi mới tuyển sinh đại học bằng kỳ thi đánh giá năng lực, xét tuyển theo tổ hợp nhiều tiêu chí; đa dạng hóa loại hình và phương pháp đào tạo, nhất là các chương trình đào tạo tài năng, tiên tiến; tăng cường các hoạt động ngoại khóa (văn hóa, văn học nghệ thuật, thể dục thể thao); đẩy mạnh triển khai kiểm định theo nhiều bộ tiêu chuẩn trong nước và quốc tế. Đến nay, ĐHQG-HCM đang dẫn đầu cả nước với 110 chương trình đào tạo đạt kiểm định quốc tế; giữ vững top 801-1.000 các trường đại học tốt nhất thế giới (QS World), đạt vị trí 167 các trường đại học xuất sắc châu Á (QS Asia). Đặc biệt ngành Kỹ thuật Dầu khí không chỉ đứng đầu Việt Nam mà còn đạt top 51-100 thế giới (QS Subject).

Theo thống kê từ cơ sở dữ liệu Scopus, tính đến tháng 12/2022, ĐHQG-HCM có 1.913

bài báo được đăng trên các tạp chí và hội nghị khoa học quốc tế, là đơn vị có số bài báo công bố dẫn đầu cả nước trong danh mục này. ĐHQG cũng được cấp 2 bằng sáng chế tại Mỹ. Nhiều thầy cô giáo và sinh viên ĐHQG-HCM đạt các giải thưởng danh giá trong hoạt động giảng dạy, học tập, nghiên cứu khoa học và phát triển công nghệ. Tiêu biểu như: NGND GS.TS Trần Doãn Sơn nhận Giải thưởng Hồ Chí Minh, TS Hà Thị Thanh Hương nhận giải thưởng “Nhà Khoa học nữ xuất sắc năm 2022” của chương trình L’Oreal - UNESCO; sinh viên ĐHQG-HCM giành hạng Nhất cuộc thi lập trình IEEEExtreme, vô địch cuộc thi Lập trình robot diễn ra tại Singapore,...

ĐHQG-HCM đẩy mạnh hoạt động hợp tác địa phương thực hiện sứ mạng phục vụ cộng đồng. Sau 2 năm gián đoạn bởi dịch bệnh COVID-19, ĐHQG-HCM đã đẩy mạnh hoạt động ký kết và triển khai hợp tác với nhiều địa phương trong cả nước như TP.HCM, Bình Dương, Tây Ninh, Bà Rịa - Vũng Tàu, Lâm Đồng,... Trong đó, trọng tâm là công tác tư vấn, phân biện về quy hoạch; nghiên cứu khoa học, đào tạo, bồi dưỡng nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ công chức. Với những đóng góp giá trị, thiết thực cho sự phát triển kinh tế - xã hội địa phương, ĐHQG-HCM được Thủ tướng Chính phủ tin tưởng giao chủ trì Đề án “Phát triển Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh thuộc nhóm cơ sở giáo dục đại học hàng đầu châu Á”. Đề án này nằm trong Chương trình hành động của Chính phủ thực hiện Nghị quyết số 24-NQ/TW của Bộ Chính trị về phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng an ninh vùng Đông Nam Bộ đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045.

ĐHQG-HCM tiếp tục đổi mới hệ thống tổ chức, quản lý, hoàn thiện cơ cấu bộ máy tổ chức của các đơn vị. Thủ tướng Chính phủ đã phê duyệt chủ trương thành lập Trường ĐH Khoa học Sức khỏe là trường đại học thành viên của ĐHQG-HCM. Hội đồng Đại học

Nhà điều hành ĐHQG-HCM

ĐHQG-HCM đã thông qua chủ trương thành lập doanh nghiệp trực thuộc ĐHQG-HCM, đề án đổi mới cơ chế hoạt động của Trường Phổ thông Năng khiếu. ĐHQG-HCM đã cử 22 thầy cô lãnh đạo tham gia chương trình bồi dưỡng nâng cao năng lực quản trị đại học tại ĐH Indiana, Hoa Kỳ.

Những thành tích trên chỉ là tiêu biểu, chưa thể kể hết những nỗ lực, cống hiến trong hàng ngàn giờ lặng thầm giảng dạy, nghiên cứu, công tác, học tập của tập thể thầy cô giáo, viên chức, người lao động và học sinh, sinh viên ĐHQG-HCM. Chúng ta hiểu sâu sắc rằng ĐHQG-HCM cần phải phấn đấu nhiều hơn nữa, phải liên tục đổi mới để thích ứng bối cảnh toàn cầu hóa và quốc tế hóa giáo dục.

Bên cạnh những thành tích đã đạt được, năm 2022 công tác chỉ đạo, điều hành, công tác chuyên môn tại ĐHQG-HCM vẫn còn nhiều hạn chế, khó khăn. Nhiều mục tiêu, chỉ tiêu chưa đạt được, công tác chuyển đổi số còn chậm, công tác đền bù giải phóng mặt bằng, công tác giải ngân, công tác điều chỉnh quy hoạch chưa đạt tiến độ,... Những khó khăn, hạn chế này có cả nguyên nhân khách quan và nguyên nhân chủ quan nhưng nguyên nhân chủ quan là chính.

2023 - Đổi mới, nâng cao hiệu quả quản trị, chất lượng đào tạo, nghiên cứu khoa học thông qua chuyển đổi số trong toàn hệ thống.

Năm 2023, ĐHQG-HCM xác định nhiệm vụ trọng tâm là triển khai Kế hoạch chiến lược giai đoạn 2021-2025 và thực hiện rà soát, đánh giá giữa kỳ. Để thực hiện thành công Kế hoạch chiến lược với các hoạt động chính, bao gồm: thúc đẩy chuyển đổi số, đa dạng hóa nguồn lực tài chính nhằm đổi mới, nâng cao hiệu quả quản trị, chất lượng đào tạo, nghiên cứu khoa học, ĐHQG-HCM sẽ tập trung vào các trọng tâm sau đây:

- Về quản trị: (1) Xây dựng và trình Thủ tướng Chính phủ Đề án “Phát triển Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh thuộc nhóm cơ sở giáo dục đại học hàng đầu châu Á”; (2) Tiếp tục đổi mới cấu trúc quản trị ĐHQG-HCM theo hướng tinh gọn, hiệu quả; (3) Từng bước hoàn thiện mô hình tự chủ đại học, chú trọng công tác giải trình với các bên liên quan, nâng cao hiệu lực của các hội đồng trường.

- Về đào tạo: (1) Thực hiện chuyển đổi số, nâng cao chất lượng đào tạo, bao gồm: Phát triển hệ thống học liệu số dùng chung trong giảng dạy

và học tập; Xây dựng và triển khai các khóa học trực tuyến trên nền tảng MOOCs; Triển khai toàn diện, đồng bộ hệ thống quản lý đào tạo; (2) Tiếp tục thực hiện các chương trình đào tạo song bằng, chương trình tích hợp BS-MS; Tăng quy mô đào tạo sau đại học và các hoạt động trải nghiệm thực tiễn, ngoại khóa cho người học; Đẩy mạnh công tác bồi dưỡng nâng cao năng lực và trình độ chuyên môn cho đội ngũ giảng viên; (3) Triển khai các khóa đào tạo bồi dưỡng theo yêu cầu của địa phương, doanh nghiệp.

- Về khoa học và công nghệ: Thực hiện chuyển đổi số, nâng cao hiệu quả hoạt động khoa học công nghệ: (1) Xây dựng và vận hành hệ thống đăng ký, quản lý đề tài, dữ liệu về khoa học công nghệ; (2) Tiếp tục thực hiện chiến lược nâng cao số lượng công bố quốc tế trong danh mục Scopus, chú trọng hợp tác quốc tế trong công bố; (3) Triển khai hiệu quả các dự án quốc tế, các chương trình, đề án nghiên cứu trọng điểm cấp quốc gia, các chương trình hợp tác với TP.HCM, tỉnh Bình Dương và các địa phương đã ký kết.

- Về tài chính: (1) Tiếp tục đa dạng hóa nguồn lực tài chính đại học; (2) Hoàn thành quy chế tài chính, quy chế quản lý, sử dụng tài sản công của ĐHQG-HCM; (3) Thành lập doanh nghiệp trực thuộc ĐHQG-HCM.

- Về xây dựng khu đô thị: (1) Triển khai hiệu quả Dự án Phát triển các Đại học Quốc gia Việt Nam - Tiểu dự án ĐHQG-HCM do Ngân hàng Thế giới tài trợ; (2) Khởi công một số công trình mới tại Khu Đô thị ĐHQG-HCM để phục vụ sinh viên; (3) Điều chỉnh quy hoạch ĐHQG-HCM.

Với quyết tâm cao trong việc thực hiện nhiệm vụ chiến lược quốc gia, nhiệm vụ phát triển vùng của đất nước và phát triển ĐHQG-HCM thuộc nhóm cơ sở giáo dục đại học hàng đầu châu Á như kỳ vọng của lãnh đạo Đảng và Nhà nước, tôi kêu gọi toàn thể cán bộ, giảng viên, viên chức, người lao động ĐHQG-HCM đoàn kết, cùng nhau cống hiến trí tuệ, tâm huyết đưa ĐHQG-HCM lên tầm cao mới và vững chắc trong hành trình vươn tầm thế giới.

Trong những ngày đầu năm mới 2023 và Tết Nguyên đán Quý Mão đang đến gần, kính chúc toàn thể quý thầy cô, cán bộ, viên chức, người lao động mạnh khỏe, hạnh phúc và đóng góp nhiều hơn nữa cho sự phát triển mạnh mẽ của ĐHQG-HCM chúng ta ■

Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc: ĐHQG-HCM CÓ THỂ TRỞ THÀNH ĐẠI HỌC TOP ĐẦU CỦA CHÂU Á*

Phiên An - Thu Thảo ghi

Phát biểu tại Lễ Khai khóa ĐHQG-HCM, Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc đã dành nhiều lời khen ngợi và đặt ra kỳ vọng lớn lao cho ĐHQG-HCM trong việc tiên phong thực hiện đổi mới sáng tạo. *Bản tin ĐHQG-HCM* xin trân trọng giới thiệu và trích đăng bài phát biểu quan trọng này.

Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc thuyết trình trước hơn 700 tân sinh viên ĐHQG-HCM.
Ảnh: Lý Nguyên

Chi cho khoa học công nghệ chưa tương xứng

Nói đến đổi mới sáng tạo không thể không nói đến sự tiên phong của các trường đại học, các viện nghiên cứu, nơi hội tụ những bộ óc tinh hoa và trí thức của nhân loại.

Ở Việt Nam, nói đến cơ sở giáo dục đào tạo tiên phong không thể không nói đến ĐHQG-HCM. Mặc dù chỉ mới 27 năm xây dựng và phát triển, còn rất non trẻ so với nhiều đại học hàng trăm năm trên thế giới, nhưng ĐHQG-HCM đã trở thành trung tâm đào tạo cao cấp và nghiên cứu khoa học, chuyển giao công nghệ có uy tín trong nước và khu vực. Từ năm 2016 đến nay, ĐHQG-HCM luôn nằm trong top 180 đại học tốt nhất khu vực châu Á. Năm 2021, ĐHQG-HCM đứng trong top 1.000 đại học tốt nhất thế giới và top 400 về danh tiếng học thuật. Tôi cũng

xin nhắc lại sự kiện Tổ chức THE mới đây đã công bố ĐHQG-HCM là 1 trong 1.200 trường đại học tốt nhất của thế giới.

Những danh hiệu cao quý ấy đã khẳng định con đường, bước đi, cách làm của ĐHQG-HCM là đúng hướng, cân bằng, hội nhập quốc tế sâu rộng được thế giới công nhận.

Về khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo, được biết ĐHQG-HCM là một trong những đơn vị tiên phong ở Việt Nam. Tôi rất vui mừng khi biết rằng các hoạt động đổi mới sáng tạo ở ĐHQG-HCM ngày càng lan tỏa, không chỉ trong giảng viên mà còn trong sinh viên, học sinh. Nhiều hoạt động đổi mới sáng tạo trong sinh viên đã đoạt những giải thưởng cao trong nước và quốc tế, đặc biệt nhiều nhóm nghiên cứu khởi nghiệp đã hình thành từ sinh viên và đạt thành công như nhóm khởi nghiệp sáng tạo, cung cấp công cụ hỗ trợ và xây dựng ứng dụng Internet vạn vật; nhóm

Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc viết sổ lưu niệm cho ĐHQG-HCM. Ảnh: Thiện Thông

Tôi muốn nhấn mạnh ĐHQG-HCM là đại học dẫn đầu tiên phong, đi trước trong đổi mới sáng tạo của nước nhà.

Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc

khởi nghiệp sáng tạo cung cấp giải pháp thành phố thông minh,...

Thành tích của ĐHQG-HCM trong 27 năm qua là liên tục và to lớn, tuy vậy, chúng ta phải nhìn khái quát về đổi mới sáng tạo ở Việt Nam.

Có một thực tế là chúng ta đã nỗ lực nhiều nhưng bảng xếp hạng về đổi mới sáng tạo của Việt Nam còn khiêm tốn, chỉ ở mức trung bình, chưa có đột phá. Vì sao vậy? Tôi cho rằng có mấy nguyên nhân sau, và chính chúng ta - một Đại học Quốc gia hàng đầu - phải có những giải pháp khắc phục cho bản thân và khắc phục chung cho cả nước.

Thứ nhất, cả khu vực nhà nước và tư nhân đều chưa thực hiện sự ưu tiên chỉ cho khoa học công nghệ một cách tương xứng và chưa sử dụng nguồn lực một cách hiệu quả. Tỷ lệ chi cho khoa học công nghệ của Việt Nam cả khu vực nhà nước và tư nhân chỉ khoảng 0,44% GDP - mức thấp nhiều so với mức bình quân của thế giới là 2,23% GDP. Việt Nam đang tụt hậu về mức độ sẵn sàng công nghệ, về đổi mới sáng tạo và về

năng suất lao động so với một số nước châu Á như Trung Quốc, Ấn Độ, Thái Lan, Malaysia và Singapore,... Chúng ta đều biết riêng khối đại học, tỷ lệ chỉ chỉ 0,3% trên tổng GDP, tôi nghĩ là rất thấp.

Nguyên nhân thứ hai là chúng ta chưa thực sự có những chính sách tốt, có cơ chế tốt hoặc có những bài toán hay, đúng tầm để kích thích sự sáng tạo, cống hiến của đông đảo các nhà khoa học và chuyên gia. Hành lang pháp lý và cơ chế chính sách còn thiếu đồng bộ, chưa thực sự tạo động lực cho phát triển và ứng dụng khoa học công nghệ. Rất nhiều người Việt Nam, những sinh viên, những người trẻ tuổi có sáng kiến tốt nhưng lại đăng ký ở Singapore mà không đăng ký ở nước nhà. Cơ chế nào để xảy ra tình trạng như vậy?

Nguyên nhân thứ ba là còn ít doanh nghiệp Việt Nam quan tâm đầu tư cho nghiên cứu và phát triển đổi mới sáng tạo, chuyển giao ứng dụng công nghệ tiên tiến và ý tưởng mới vào sản xuất và kinh doanh; rất ít trường đại học có những khuyến khích hiệu quả để thúc đẩy hoạt động đổi mới sáng tạo. Chúng ta có hàng trăm trường đại học nhưng không phải trường nào cũng quan tâm nghiên cứu như chủ trương phát triển khoa học công nghệ của Đảng ta. Đổi mới sáng tạo trong doanh nghiệp cũng vô cùng quan trọng, thúc đẩy trực tiếp, nhưng chúng ta chưa làm tốt việc này. Vì vậy, năng lực nghiên cứu khoa học và ứng dụng khoa học phục vụ cuộc sống của chúng ta còn hạn chế. Hệ thống đổi

mới sáng tạo quốc gia còn non trẻ, manh mún. Nhân khai khoá hôm nay, tôi nói điều này để tất cả chúng ta phải có một chương trình khắc phục những tồn tại, yếu kém, đặc biệt là sự phối hợp giữa viện, trường và cơ sở sản xuất kinh doanh còn nhiều bất cập.

ĐHQG-HCM phải lĩnh ấn tiên phong

Để hiện thực hóa mục tiêu trở thành nước phát triển, có thu nhập cao, cuộc sống nhân dân ngày càng phồn vinh, hạnh phúc thì yếu tố quyết định vẫn là con người. Trách nhiệm của Chính phủ, mà trực tiếp là Bộ GD&ĐT cũng như toàn ngành giáo dục rất nặng nề. ĐHQG-HCM với sự quan tâm của Đảng, sự kỳ vọng của nhân dân và sự đầu tư của Nhà nước phải nhận lấy trách nhiệm lĩnh ấn tiên phong, không ngừng đổi mới sáng tạo bằng những giải pháp đột phá. Trong đó, cần lưu ý một số vấn đề. Tôi muốn nhấn mạnh ĐHQG-HCM là đại học lĩnh ấn tiên phong, đi trước trong đổi mới sáng tạo của nước nhà.

Tôi đề nghị một số nhiệm vụ chủ yếu sau:

Thứ nhất là xây dựng và hoàn thiện mô hình đại học tiên tiến theo xu hướng thế giới; không ngừng cập nhật, đổi mới và phát triển chương trình đào tạo, tiếp cận trình độ các trường đại học nghiên cứu trong khu vực châu Á. Mục tiêu không chỉ bắt kịp mà còn tiên phong trong xu hướng công nghệ và tri thức của thế giới.

Thứ hai là thay đổi tư duy quản lý, đổi mới cơ chế hoạt động khoa học và công nghệ nhằm giải phóng tối đa nguồn lực và chất xám của đội ngũ giáo sư, giảng viên và năng khiếu của sinh viên; khuyến khích đổi mới sáng tạo, tự do khám phá tư tưởng trên tinh thần mà Bác Hồ căn dặn là: "Chớ gò ép thiếu nhi vào khuôn khổ của người lớn".

Thứ ba là đẩy mạnh nghiên cứu khoa học xuất sắc, các lĩnh vực công nghệ tiên tiến, liên ngành phục vụ nền công nghiệp 4.0 và phục vụ cộng đồng; phát huy vai trò phản biện xã hội, tư vấn chính sách, nghiên cứu và chuyển giao công nghệ; khơi dậy tinh thần khởi nghiệp, đổi mới sáng tạo trong toàn trường, bao gồm đội ngũ giảng viên và sinh viên.

Thứ tư là tập trung đầu tư phát triển Khu Đô thị ĐHQG-HCM thành khu đô thị đại học hiện đại, thông minh, trong đó, có các trung tâm khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo, gắn với khu đô thị sáng tạo phía Đông TP.HCM; tăng cường

hỗ trợ giảng viên, sinh viên và doanh nghiệp tiếp cận nguồn lực và cơ hội khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo, góp phần hình thành hệ sinh thái đổi mới sáng tạo, tạo động lực phát triển mới cho vùng phía Nam và cả nước ta. Hiện nay, chúng ta có một trung tâm nhưng quy mô còn nhỏ, chưa liên hệ nhiều với thực tiễn, với yêu cầu của các doanh nghiệp, với các lĩnh vực mà người dân quan tâm.

Thứ năm là cần chủ động hội nhập quốc tế, hợp tác với các trường đại học, các viện nghiên cứu có năng lực và uy tín trong nước và quốc tế; cố gắng dẫn đầu trong một số xu hướng tri thức và công nghệ tiên phong; thúc đẩy các hoạt động đối ngoại; chú ý mở rộng cấp học bổng cho sinh viên quốc tế học tập ở hệ thống các trường đại học thành viên của ĐHQG-HCM, nhất là đối với các nước láng giềng; gắn kết cộng đồng học thuật, nâng thứ hạng quốc tế của ĐHQG-HCM cao hơn nữa trong thời gian tới.

Sinh viên ĐHQG-HCM đã rất thành công trong lịch sử

Sinh viên là rường cột của xã hội, là người chủ tương lai của Việt Nam vào năm 2045 và thời gian tới, là lực lượng tràn đầy sức sống tuổi trẻ, có tinh thần nhiệt huyết cống hiến và phụng sự xã hội. Mỗi sinh viên đều có những ước mơ, hoài bão, khát vọng. Theo chiều dài của lịch sử dân tộc, tuổi trẻ chung, sinh viên nói riêng thường định nghĩa nhiều dấu mốc lịch sử quan trọng của dân tộc, đóng góp công sức không nhỏ trong quá trình xây dựng, bảo vệ và phát triển đất nước. Đảng, Nhà nước ta và cả xã hội đặt niềm tin vào thế hệ sinh viên hôm nay. Nhân buổi gặp mặt này, tôi mong sinh viên của ĐHQG-HCM quan tâm một số vấn đề sau:

Một là, không ngừng tự bồi dưỡng lý tưởng cách mạng, đạo đức trong sáng, lối sống lành mạnh, có lòng yêu nước, tự hào, tự tôn dân tộc, có tinh thần trách nhiệm với cộng đồng, phụng sự Tổ quốc, phục vụ nhân dân. Không ngừng nuôi dưỡng khát vọng cống hiến tuổi trẻ bằng những hành động thiết thực, xem khó khăn là thử thách để dần thân và trưởng thành như triết gia Hy Lạp Socrates từng nói: "Khi bạn muốn thành công cũng như bạn muốn không khí. Sự thành công không có bí mật nào khác".

Tôi rất vui mừng khi nhiều sinh viên của ĐHQG-HCM đã rất thành công trong lịch sử.

Chúng ta rất tự hào khi nguyên Chủ tịch nước Nguyễn Minh Triết, nguyên Chủ tịch nước Trương Tấn Sang, đồng chí Võ Văn Thương, đồng chí Phan Thanh Bình, đồng chí Huỳnh Thành Đạt, đồng chí Vũ Hải Quân... từng là những cựu sinh viên của ĐHQG-HCM qua các thời kỳ.

Thứ hai, các em sinh viên tích cực học tập để nâng cao trình độ, kiến thức, kỹ năng sinh tồn, ngoại ngữ, kinh nghiệm; xác lập tâm thế chủ động lĩnh hội và làm chủ công nghệ trong xu hướng 4.0, tiên phong đổi mới sáng tạo; hun đúc, lan tỏa tinh thần khởi nghiệp trong các thế hệ thanh niên Việt Nam.

Tôi mong sao ngày càng nhiều sản phẩm đổi mới sáng tạo, nhiều thương hiệu khởi nghiệp, nhiều "kỳ lân" mang tên Việt Nam, do chính sinh viên Việt Nam khởi sự, chính sinh viên ĐHQG-HCM khởi sự. Chúng ta vẫn thực hiện câu mà cha ông chúng ta thường nói: "Có công mài sắt, có ngày nên kim". Chúng ta khởi nghiệp sáng tạo như không khí mà chúng ta đang thở.

Thứ ba, cần chủ động hội nhập và có tinh thần tranh đua với bạn bè quốc tế trong khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo; nâng cao năng lực thích ứng và làm chủ trước những thay đổi nhanh chóng của thế giới; rèn luyện thói quen, tư duy phản biện; tìm tòi tự học hỏi tri thức mới, khám phá khoa học công nghệ và chuyển hóa tri

thức thành những sản phẩm cụ thể, làm giàu cho bản thân, giúp ích cho cộng đồng và phát triển kinh tế đất nước.

Thứ tư, TP.HCM có thể trở thành "hòn ngọc chiếu sáng Viễn Đông" bằng sức mạnh tri thức trẻ và tinh thần khởi nghiệp, khả năng làm chủ khoa học công nghệ. Một trong những điều kiện cần là Thành phố phải thu hút, giữ chân được các nhân tài ở lĩnh vực khoa học công nghệ. Hệ thống giáo dục đào tạo của TP.HCM, đặc biệt là của ĐHQG-HCM, có vai trò dẫn dắt rất quan trọng.

Ở một quốc gia có dân số trẻ, sức sáng tạo và thông minh, tinh thần hiếu học, được sự chăm lo của Đảng, của Nhà nước, sự hỗ trợ của TP.HCM, các địa phương, ĐHQG-HCM có thể trở thành trường top đầu của châu Á. Hãy làm đúng theo phương châm mà các đồng chí đã lựa chọn, đó là: "Vì sự phát triển toàn diện của con người, lấy người học làm trung tâm, chất lượng giáo dục là ưu tiên hàng đầu". Độc lập sáng tạo trong nghiên cứu khoa học và tinh thần hợp tác là nền tảng cho sự phát triển, tự chủ, chuyên nghiệp và hiệu quả trong quản trị đại học, phục vụ cộng đồng, gắn kết giữa khoa học và ứng dụng trong thực tiễn ■

.....
(*) Tít và trung đề do Ban Biên tập *Bản tin ĐHQG-HCM* đặt.

ĐHQG-HCM ĐẠT NHIỀU THÀNH TỰU NỔI BẬT TRONG NĂM 2022

Phiên An

Hội đồng Đại học ĐHQG-HCM đã lắng nghe báo cáo tổng kết, đánh giá kết quả hoạt động năm 2022 và thảo luận về kế hoạch hoạt động năm 2023 cùng nhiều đề án về quản trị đại học, sử dụng tài sản công,... trong phiên họp lần thứ 17, khóa IV, tại Nhà Điều hành ĐHQG-HCM vào sáng 8/12.

Toàn cảnh phiên họp.

Theo PGS.TS Nguyễn Đình Tứ - Chánh Văn phòng ĐHQG-HCM, trong năm 2022, ĐHQG-HCM đã đạt nhiều thành tựu nổi bật trong các hoạt động về đào tạo, nghiên cứu khoa học, đối ngoại và hợp tác phát triển.

110 chương trình đào tạo đạt chuẩn quốc tế

Về đào tạo, ĐHQG-HCM đồng ý chủ trương mở mới nhiều ngành ở bậc đại học như thí điểm ngành Trí tuệ nhân tạo (Trường ĐH Công nghệ Thông tin); ngành Quản lý tài nguyên và môi trường, thí điểm mở ngành Công nghệ vật lý điện tử và tin học (Trường ĐH Khoa học Tự nhiên); ngành Đảm bảo chất lượng và An toàn thực phẩm và ngành Thú y (Trường ĐH An Giang); giao nhiệm vụ cho Khoa Y triển khai đào tạo ngành Y học cổ truyền và ngành Điều dưỡng.

Đối với bậc sau đại học, ĐHQG-HCM đồng ý phê duyệt mở ngành Việt Nam học

trình độ tiến sĩ (Trường ĐH Khoa học Xã hội và Nhân văn); Bộ Y tế quyết định phê duyệt mở ngành và giao nhiệm vụ đào tạo 5 ngành Bác sĩ chuyên khoa cấp 1 của Khoa Y (Bác sĩ Nội trú Ngoại khoa, Bác sĩ chuyên khoa I các ngành Ngoại khoa, Tai-Mũi-Họng, Sản phụ khoa, Nhi khoa).

Đặc biệt, công tác kiểm định chất lượng cấp chương trình tại ĐHQG-HCM đạt kết quả vượt bậc với 33 chương trình đạt các chuẩn kiểm định quốc tế như AUN, CTI, ASIIN, AQAS, FIBAA, MOET và 2 chương trình đạt chuẩn kiểm định trong nước. Tính đến tháng 10/2022, ĐHQG-HCM có 110 chương trình đạt chuẩn quốc tế; trong đó có 6 chương trình đạt chuẩn kiểm định ABET của Hoa Kỳ, 81 chương trình đạt chuẩn AUN-QA, 23 chương trình đạt các chuẩn quốc tế khác.

Về nghiên cứu khoa học, tính đến 10/2022, ĐHQG-HCM đã công bố 2.720 bài báo khoa học trên các tạp chí, hội nghị trong và ngoài nước. Trong đó, số bài báo đăng trên các tạp chí

khoa học quốc tế thuộc danh mục cơ sở dữ liệu Scopus chiếm 67%. ĐHQG-HCM tiếp tục công bố nhiều bài báo trên các tạp chí uy tín với chỉ số ảnh hưởng cao (>15) như: *Nature, Science, The Lancet Neurology, Applied Catalysis B: Environmental,...* Riêng lĩnh vực nghiên cứu cơ bản, ĐHQG-HCM đã công bố 10 công trình khoa học đỉnh cao trong cơ sở dữ liệu Natura Index, xếp thứ 3 cả nước trong bảng xếp hạng này.

Về đối ngoại và hợp tác phát triển, ĐHQG-HCM đang triển khai 205 dự án trong nước và 129 chương trình/hoạt động hợp tác với các địa phương, doanh nghiệp. Các dự án này luôn được đánh giá cao vì tập trung chủ yếu vào việc giải quyết các vấn đề của địa phương như ngập mặn, chống sạt lở, biến đổi khí hậu, phát triển du lịch,... Trên phạm vi quốc tế, ĐHQG-HCM đã ký kết và triển khai hơn 82 thỏa thuận hợp tác với các trường đại học uy tín tại châu Á - Thái Bình Dương, châu Âu và Bắc Mỹ. Đồng thời, ĐHQG-HCM còn tham gia và triển khai các dự án quốc tế quan trọng, như: Dự án phát triển các ĐHQG - Tiểu dự án ĐHQG-HCM (Ngân hàng Thế giới); Dự án Hợp tác đổi mới giáo dục đại học (Cơ quan Phát triển Quốc tế Hoa Kỳ); Dự án Tăng cường giáo dục đại học ngành nông nghiệp tại ĐHQG-HCM (Cơ quan Hợp tác Quốc tế Hàn Quốc); Dự án Thiết lập chuỗi lúa gạo bền vững ở Đồng bằng sông Cửu Long (Trung tâm Nghiên cứu Nông nghiệp Quốc tế Úc),...

Sẽ thành lập doanh nghiệp thuộc ĐHQG-HCM

Về định hướng kế hoạch hoạt động năm 2023, PGS.TS Nguyễn Ninh Thụy - Trưởng ban Ban Kế hoạch - Tài Chính ĐHQG-HCM,

cho biết ĐHQG-HCM tiếp tục đẩy mạnh 6 nhóm chiến lược hoạt động. Trong đó, ĐHQG-HCM sẽ tập trung xây dựng Đề án "Phát triển Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh thuộc nhóm cơ sở giáo dục đại học hàng đầu châu Á" nhằm thực hiện Nghị quyết số 24 của Bộ Chính trị về phát triển kinh tế - xã hội và bảo đảm quốc phòng, an ninh vùng Đông Nam bộ đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045.

Đối với hoạt động đào tạo, ĐHQG-HCM sẽ phát triển hệ thống học liệu số dùng chung trong giảng dạy và học tập (các khóa học trực tuyến mở đại trà - Massive Open Online Courses, MOOCs); xây dựng quy hoạch ngành/chương trình đào tạo tại ĐHQG-HCM.

Trong lĩnh vực khoa học công nghệ, ĐHQG-HCM tiếp tục đẩy mạnh việc thực hiện các đề tài/dự án thuộc nhiệm vụ và chương trình cấp quốc gia, các nhiệm vụ nghiên cứu phục vụ cách mạng công nghiệp 4.0, tạo ra sản phẩm quốc gia; nghiên cứu về các chính sách và kiến nghị đối với mô hình công ty spin-off.

Về công tác hợp tác và phát triển hội nhập, ĐHQG-HCM sẽ phát triển ý tưởng các dự án mới như: Dự án Sáng kiến Lãnh đạo trẻ Đông Nam Á - Chương trình lãnh đạo Mekong, Dự án Thành lập Khoa Việt Nam học tại Trường ĐH Hoàng gia Phnom Penh; triển khai Dự án Hợp tác đổi mới giáo dục đại học, Dự án Phát triển các ĐHQG - Tiểu dự án ĐHQG-HCM,...

Hội đồng ĐHQG-HCM thông qua các Đề án Đổi mới quản trị tại ĐHQG-HCM - Thành lập doanh nghiệp thuộc ĐHQG-HCM; Đề án sử dụng tài sản công tại Trung tâm Quản lý Ký túc xá; tổ chức lại Ban Kế hoạch - Tài chính, Viện Đào tạo và Nghiên cứu quản trị; Kiện toàn Hội đồng trường của các trường đại học thành viên ■

Chủ tịch Quốc hội Vương Đình Huệ và đoàn đại biểu cấp cao Quốc hội Việt Nam tham dự Diễn đàn Hợp tác giáo dục Việt Nam - Australia.

ĐHQG-HCM KÝ KẾT HỢP TÁC VỚI CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC CỦA ÚC VÀ NEW ZEALAND

Ban ĐN&PTDA

Từ ngày 30/11 - 7/12, đoàn công tác của ĐHQG-HCM đã tham dự các hoạt động giáo dục trong khuôn khổ chuyến thăm chính thức Úc và New Zealand của Chủ tịch Quốc hội Vương Đình Huệ và đoàn đại biểu cấp cao Quốc hội Việt Nam.

PGS.TS Vũ Hải Quân - Giám đốc ĐHQG-HCM, đã tham dự các buổi làm việc của Chủ tịch Quốc hội với Bộ trưởng Giáo dục Úc Jason Clare, nguyên Toàn quyền New Zealand Anand Satyanand, lãnh đạo cơ quan giáo dục và đại diện các trường đại học của Úc và New Zealand để trao đổi về khả năng mở rộng hợp tác trong giáo dục. Với hơn 30.000 sinh viên và nghiên cứu sinh Việt Nam đang học tập tại Úc, 2.700 sinh viên theo học tại New Zealand, hợp tác giáo dục không chỉ góp phần vào việc phát triển nguồn nhân lực của Việt Nam, mà còn là nhịp cầu hữu nghị kết nối giữa người dân Việt Nam và hai nước.

Sáng 2/12, Diễn đàn Hợp tác giáo dục Việt Nam - Úc được tổ chức tại thành phố Melbourne, Úc. Tham dự có Chủ tịch Quốc hội Vương Đình Huệ, đoàn đại biểu cấp cao Quốc hội, đại diện Bộ GD&ĐT, và 17 cơ sở giáo dục đại học

của Việt Nam, trong đó có các trường thành viên ĐHQG-HCM.

Tại diễn đàn, dưới sự chứng kiến của Chủ tịch Quốc hội và Đại sứ Úc tại Việt Nam Andrew John Lech Golezinski, các trường thành viên ĐHQG-HCM đã trao đổi 5 trên tổng 12 biên bản ghi nhớ hợp tác với 3 đại học đối tác tại Úc. Cụ thể, Trường ĐH Bách Khoa hợp tác ĐH Deakin (Deakin University), Trường ĐH Quốc Tế hợp tác ĐH Nam Úc (University of South Australia), Trường ĐH An Giang hợp tác ĐH Tasmania (University of Tasmania).

Sáng 5/12, tại thành phố Hamilton, New Zealand, Chủ tịch Quốc hội Vương Đình Huệ thăm Đại học Waikato và tham dự Diễn đàn Hợp tác giáo dục Việt Nam - New Zealand. Phát biểu tại diễn đàn, Chủ tịch Quốc hội mong muốn cùng với hợp tác giữa hai chính phủ, các cơ sở giáo dục và đào tạo của hai nước sẽ có các

Toàn cảnh
Diễn đàn
Hợp tác
giáo dục
Việt Nam -
New
Zealand.

PGS.TS Vũ Hải Quân - Giám đốc ĐHQG-HCM, trao quà lưu niệm cho đại diện ĐH Công nghệ Auckland, New Zealand.

thỏa thuận hợp tác cụ thể, trực tiếp, qua đó tăng cường sâu sắc hơn nữa hợp tác hai nước trong lĩnh vực hết sức quan trọng này.

Trong chương trình, PGS.TS Nguyễn Danh Thảo - Phó Hiệu trưởng Trường ĐH Bách Khoa, đã trình bày báo cáo về chủ đề "Tăng cường hợp tác đại học - doanh nghiệp hướng đến quốc tế hóa", chia sẻ về thành tựu, thách thức và các giải pháp của Trường trong phát triển hợp tác với các doanh nghiệp.

Tại diễn đàn, lễ trao đổi biên bản ghi nhớ hợp tác đã diễn ra giữa Trường ĐH Bách Khoa với ĐH Waikato (University of Waikato), Trường ĐH An Giang với ĐH Công nghệ Auckland (Auckland University of Technology), Trường ĐH Quốc tế với Trường Quản trị Khách sạn Quốc tế Thái Bình Dương (Pacific International Hotel Management School). Chủ tịch Quốc hội Vương Đình Huệ và ông Anand Satyanand - Chủ tịch Hội đồng ĐH Waikato, Nguyên Toàn quyền New Zealand, đã chứng kiến lễ trao đổi.

Bên cạnh các sự kiện cùng đoàn công tác của Chủ tịch Quốc hội, ĐHQG-HCM và các trường thành viên đã có buổi làm việc song phương với các đối tác ở Úc và New Zealand như Trường Môi trường và Xã hội Ferner (Ferner School of Environment and Society) thuộc ĐHQG Úc, ĐH Deakin, ĐH Công nghệ Auckland nhằm trao đổi về kế hoạch hợp tác trong các lĩnh vực môi trường, biến đổi khí hậu, giáo dục, nông nghiệp... ■

Đoàn công tác của ĐHQG-HCM chụp ảnh lưu niệm với các đại biểu của ĐH Deakin, Úc.

TỰ CHỦ ĐẠI HỌC KHÔNG PHẢI LÀ RÀO CẢN ĐỐI VỚI SINH VIÊN KHÓ KHĂN

Đoàn Châu

Nói đến tự chủ đại học là nói đến vấn đề tự quyết của trường đại học về nhiều mặt: nguồn nhân lực, tuyển sinh, quản lý, tài chính, nghiên cứu, học thuật, xuất bản... Tuy nhiên, hiện nay không ít người quan niệm tự chủ đại học đồng nghĩa với việc tăng học phí và chỉ chú ý đến khía cạnh tài chính mà quên mất những mảng còn lại. Vì sao như vậy và làm thế nào để tự chủ đại học không phải là rào cản đối với sinh viên nghèo, vùng sâu vùng xa?

Tự chủ đại học giúp nâng cao chất lượng đào tạo, hội nhập quốc tế.
Ảnh: Minh Châu

Từ kinh nghiệm 14 năm thực hiện tự chủ đại học của Trường ĐH Quốc Tế, các trường thành viên ĐHQG-HCM đã và đang thực hiện tự chủ đại học với nhiều phương thức đa dạng nhằm tạo sự chuyển biến mạnh mẽ, đổi mới sáng tạo nhưng vẫn hài hòa với các chủ thể và đối tượng khác nhau.

Không đơn giản chỉ là tự chủ tài chính

PGS.TS Trần Tiến Khoa - Hiệu trưởng Trường ĐH Quốc Tế, cho biết: "Trường ĐH Quốc Tế thực hiện tự chủ đại học từ năm 2008, ngay sau 5 năm thành lập trường. Đến nay, tôi có thể khẳng định mục tiêu của tự chủ đại học là nâng cao chất lượng đào tạo và nghiên cứu khoa học, phục vụ cộng đồng; là gia tăng hội nhập quốc tế về giáo dục đại học. Đáng lưu ý hơn, tự chủ đại học đang được thực hiện trong bối cảnh cạnh tranh giữa các cơ sở giáo dục đại

học công lập, dân lập trong nước ngày càng gay gắt, cùng với sự tham gia của các cơ sở giáo dục nước ngoài qua hội nhập quốc tế. Với mục tiêu trên, sự gia tăng nguồn lực cho các cơ sở giáo dục đại học để thực hiện tự chủ đại học là vô cùng cần thiết, mà một trong những nguồn lực đó là từ học phí, nên nhiều người mặc định là tự chủ đại học đồng nghĩa với tăng học phí".

Cùng quan điểm, PGS.TS Mai Thanh Phong - Hiệu trưởng Trường ĐH Bách Khoa, chia sẻ: "Tự chủ đại học vẫn bị 'mang tiếng' là đồng nghĩa với tăng học phí của sinh viên và tăng lương cho giảng viên. Vấn đề tự chủ đại học đã được thể hiện qua nhiều văn bản cũng như trao đổi tại nhiều diễn đàn, ở đây tôi chỉ nhấn mạnh tự chủ đại học là yêu cầu và xu thế của các trường đại học hiện nay nhằm nâng cao chất lượng đào tạo và hội nhập quốc tế. Để quốc tế hóa giáo dục đại học, các trường đại học phải đảm bảo: chất lượng đội ngũ giảng viên và đội ngũ cán bộ tốt, cơ sở vật chất hiện đại, môi trường đào tạo tiên tiến và quản trị đại học tốt. Những điều này chỉ có thể thực hiện trên cơ sở đầu tư xây dựng có bản để đáp ứng các tiêu chí trên".

PGS.TS Hoàng Công Gia Khánh - Hiệu trưởng Trường ĐH Kinh tế - Luật, giải thích: "Nếu như trước đây, quyền sở hữu tài sản là vốn và năng suất lao động là nguồn gốc của sự tăng trưởng và thịnh vượng thì ngày nay, tri thức đã thay thế để trở thành yếu tố cốt lõi cho sự phát triển của các quốc gia. Vì vậy đổi mới giáo dục đại học được xem là 'thần chú' cho sự phát triển. Tự chủ đại học chính là việc xác định lại mối quan hệ giữa nhà nước và các cơ sở giáo dục đại học và không đơn giản chỉ là tự chủ tài chính hoặc tăng học phí mà phải gồm cả 4 nội dung cơ

"Tự chủ về học thuật là quan trọng nhất". Ảnh: Minh Châu

bản: tự chủ về tổ chức, tự chủ về tài chính, tự chủ về nhân sự, tự chủ học thuật; trong đó, tự chủ về học thuật là quan trọng nhất. Ở Việt Nam, theo quy định, các trường đại học công lập ngay khi chuyển đổi sang cơ chế hoạt động mới thì Nhà nước không còn cấp kinh phí thường xuyên, trường phải tự đảm bảo 100% chi phí hoạt động nên buộc phải điều chỉnh học phí theo lộ trình được cho phép".

Cần đa dạng nguồn thu và chính sách hỗ trợ sinh viên

Theo PGS.TS Mai Thanh Phong, nguồn thu của trường đại học phần lớn từ học phí, nhưng Trường ĐH Bách Khoa đang đẩy mạnh nguồn thu từ nghiên cứu khoa học, chuyển giao công nghệ, như mô hình Công ty Cổ phần Khoa học Công nghệ Bách Khoa TP.HCM (BKtechs), tăng cường mở các lớp ngắn hạn phục vụ nhu cầu của các đơn vị, công ty.

Ông Phong cho biết: "Tiến trình tự chủ của Trường ĐH Bách Khoa bắt đầu từ năm 2021, cũng là năm TP.HCM đối mặt với nhiều khó khăn do ảnh hưởng của COVID-19. Tuy nhiên, việc tự chủ đại học vẫn được thực hiện theo lộ trình. Theo quy định đối với các trường đại học có kiểm định, Trường ĐH Bách Khoa được tăng học phí lên 2,5 lần, nhưng căn cứ sức chịu đựng của xã hội và chi phí đào tạo thực tế trên mỗi sinh viên, trường chỉ tăng học phí từng bước".

Theo PGS.TS Trần Tiến Khoa, để tự chủ tài chính không là rào cản đối với người học, ĐHQG-HCM và các trường thành viên đã có giải pháp giúp đỡ sinh viên nghèo, khó khăn để có thể theo học tại cơ sở đào tạo của mình, như chính sách miễn giảm học phí, cấp học bổng, hoặc hỗ trợ vay tín dụng.

Cụ thể, bên cạnh 8% học phí dành hỗ trợ cho người học theo quy định và chương trình vay ưu đãi của ĐHQG-HCM dành cho tân sinh viên, Trường ĐH Bách Khoa còn triển khai nhiều

học bổng và các chương trình miễn giảm học phí khác như: chương trình miễn giảm học phí cho sinh viên khó khăn, hiếu học; hỗ trợ chi phí học tập đối với sinh viên là người dân tộc thiểu số; học bổng khuyến khích với sinh viên có thành tích học tập tốt. Đặc biệt, nhà trường còn có các chương trình hỗ trợ từ cộng đồng cựu sinh viên Phú Thọ Bách Khoa BKA và các hội cựu sinh viên khác như: bảo lãnh 500 suất vay ưu đãi, đóng học phí cho sinh viên, giúp đỡ sinh viên nơi thực tập có lương...

Tương tự, được phê duyệt cơ chế hoạt động mới từ năm 2021 và thực hiện điều chỉnh mức thu học phí theo định mức, lộ trình được phê duyệt, để không có sinh viên nào bị bỏ lại phía sau vì khó khăn tài chính, Trường ĐH Kinh tế-Luật có chính sách học bổng và các chính sách hỗ trợ sinh viên từ nguồn học phí, tài trợ của các doanh nghiệp, từ cộng đồng UEL-Alumni và quỹ đồng hành phát triển UEL. Ngoài ra, Quỹ phát triển ĐHQG-HCM cũng có những hỗ trợ thiết thực cho sinh viên thông qua chương trình hỗ trợ vay tiền từ ngân hàng để đóng học phí với lãi suất 0%.

PGS.TS Hoàng Công Gia Khánh khẳng định: "Đổi mới mô hình hoạt động đã và đang đóng vai trò quan trọng để Trường ĐH Kinh tế-Luật thúc đẩy đổi mới sáng tạo, nâng cao chất lượng đào tạo, gia tăng trải nghiệm của người học đáp ứng yêu cầu của kỷ nguyên số".

Trường ĐH Quốc Tế là trường đại học công lập đầu tiên của Việt Nam sử dụng hoàn toàn tiếng Anh trong nghiên cứu và giảng dạy. Nhờ thực hiện cơ chế tự chủ sớm, nhà trường đã thu hút được nhiều giảng viên giỏi, trong đó có nhiều giáo sư nước ngoài.

"Sinh viên có thể yên tâm học tập, miễn là các em có ý chí, quyết tâm theo đuổi con đường học vấn và kiến tạo nghề nghiệp tương lai cho mình" - PGS.TS Mai Thanh Phong nói ■

Tự chủ đại học giúp sinh viên có điều kiện học tập tốt hơn. Ảnh: Minh Châu

ĐHQG-HCM SẼ XÂY DỰNG TRUNG TÂM ĐỔI MỚI SÁNG TẠO MANG TẦM KHU VỰC

Phiên An

Sáng 21/12, tại Trường ĐH Khoa học Xã hội và Nhân văn ĐHQG-HCM, ĐHQG-HCM tổ chức Tọa đàm "Kế hoạch xây dựng Trung tâm Đổi mới sáng tạo ĐHQG-HCM giai đoạn 2022-2025, tầm nhìn 2030".

PGS.TS Vũ Hải Quân phát biểu khai mạc tọa đàm. Ảnh: **Phiên An**

Trung tâm này sẽ góp phần kết nối mạng lưới các chuyên gia, các hệ sinh thái vùng Đông Nam bộ và TP.HCM, từ đó đóng góp hiệu quả cho sự phát triển bền vững kinh tế xã hội tại các địa phương.

Đại diện Tổ chuyên gia Đổi mới sáng tạo và Khởi nghiệp ĐHQG-HCM, PGS.TS Phạm Đình Anh Khôi cho biết, Trung tâm ĐMST ĐHQG-

HCM có thể tham khảo các mô hình hiệu quả từ ĐHQG Singapore (NUS), ĐH MIT của Mỹ hoặc một số đại học ĐMST tại châu Âu - các quốc gia dẫn đầu về ĐMST trên thế giới.

Ông Khôi đề nghị Trung tâm ĐMST ĐHQG-HCM cần xác định sứ mạng là đưa kết quả nghiên cứu của ĐHQG-HCM ra thị trường toàn cầu. Do đó, những hoạt động chính của Trung tâm này sẽ gồm: Giáo dục, đào tạo nâng cao nhận thức của cộng đồng; Kết nối các nhóm liên ngành; Cung cấp không gian sáng tạo, trải nghiệm và làm việc; Hỗ trợ đổi mới sáng tạo; Vườn ươm khởi nghiệp; Trung tâm tăng tốc; Nhà đầu tư mạo hiểm.

Tọa đàm còn lắng nghe các tham luận từ các chuyên gia quốc tế trong lĩnh vực ĐMST như: *Đóng góp của NUS trong sự phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp, đổi mới sáng tạo tại Singapore* của GS Wong Poh Kam - Giáo sư danh dự NUS; *Trung tâm Đổi mới sáng tạo dựa vào trường đại học - Bài học kinh nghiệm từ Ireland* của TS Ricardo Simon Carbajo - Trưởng Trung tâm Đổi mới và phát triển CeADAR (Ireland) ■

GS Wong Poh Kam chia sẻ về kinh nghiệm xây dựng Trung tâm Đổi mới sáng tạo của ĐHQG Singapore. Ảnh: **Phiên An**

PGS.TS Vũ Hải Quân - Giám đốc ĐHQG-HCM, cho biết trong Dự án Phát triển Giáo dục đại học Việt Nam do Ngân hàng Thế giới tài trợ, ĐHQG-HCM đã có kế hoạch xây dựng Trung tâm nghiên cứu tiên tiến và đổi mới sáng tạo (ĐMST) với diện tích sàn khoảng 45.000m². Dự án này sẽ được khởi công vào năm 2023.

Theo đó, ĐHQG-HCM sẽ xây dựng Trung tâm ĐMST mang tầm quốc gia, khu vực và là nơi đi đầu về hoạt động ĐMST của Việt Nam.

Trường ĐH Khoa học Sức khỏe: PHÁT TRIỂN ĐÀO TẠO VÀ NGHIÊN CỨU KHOA HỌC MANG ĐẶC THÙ ĐHQG-HCM

Phan Anh - Lý Sương

Ngày 23/9, Phó Thủ tướng Vũ Đức Đam đã ký Quyết định phê duyệt chủ trương thành lập Trường ĐH Khoa học Sức khỏe trên cơ sở Khoa Y ĐHQG-HCM. Trường đại học này được kỳ vọng sẽ là một trong những cơ sở đào tạo khối ngành sức khỏe trọng điểm của khu vực phía Nam trong tình hình thiếu hụt nhân lực ngành y như hiện nay.

GS.TS.BS Đặng Vạn Phước - Trưởng Khoa Y ĐHQG-HCM.

Để hiểu rõ hơn về định hướng mô hình phát triển của Trường ĐH Khoa học Sức khỏe trong tương lai, *Bản tin ĐHQG-HCM* đã có cuộc trao đổi với GS.TS.BS Đặng Vạn Phước - Trưởng Khoa Y ĐHQG-HCM.

Giảng viên là các chuyên gia đầu ngành

** Thưa ông, đến nay, Khoa Y đã chuẩn bị lộ trình cho việc phát triển Trường ĐH Khoa học Sức khỏe ra sao?*

- Khoa Y ĐHQG-HCM được thành lập năm 2009 là đơn vị trực thuộc ĐHQG-HCM. Một trong những trọng tâm của Chiến lược phát triển của ĐHQG-HCM đến năm 2025 và tầm nhìn

năm 2030 là thành lập Trường ĐH Khoa học Sức khỏe. Hiện nay, Khoa Y đã có đủ nguồn lực để phát triển thành một trường đại học. Cụ thể, Khoa Y đã và đang mở rộng đào tạo với 5 ngành học: Y khoa, Dược học, Răng hàm mặt, Y học cổ truyền, Điều dưỡng và hơn 1.500 sinh viên học tập. Ngày 7/10, Khoa Y nhận được quyết định của Bộ Y tế giao cho Khoa Y đào tạo BS nội trú chuyên ngành ngoại khoa và chuyên khoa cấp 1 các chuyên ngành: ngoại khoa, tai mũi họng, nhi khoa, sản phụ khoa bắt đầu từ năm học này.

Bên cạnh đó, nguồn lực giảng viên cơ hữu của Khoa gồm trên 150 người (trình độ thạc sĩ trở lên chiếm 77%) cùng hơn 200 giảng viên thỉnh giảng và đội ngũ cán bộ quản lý. Giảng

Quy hoạch tổng thể dự án Trường ĐH Khoa học Sức khỏe và Bệnh viện thực hành ĐHQG-HCM. Nguồn: Khoa Y

viên tham gia giảng dạy tại Khoa Y ĐHQG-HCM là các chuyên gia đầu ngành và từng là lãnh đạo sở, trường, bệnh viện; chủ tịch, phó chủ tịch các hội chuyên môn ngành, các hội đồng chức danh ngành.

Về cơ sở vật chất, Khoa Y đang sử dụng hệ thống cơ sở vật chất riêng đó là tòa nhà hành chính YA1 và dùng chung của hệ thống ĐHQG-HCM tại Khu Đô thị ĐHQG-HCM như: khu giảng đường tại Nhà Điều hành ĐHQG; phòng thí nghiệm, giảng đường tại cơ sở Viện Môi trường và Tài nguyên. Trong thời gian tới, Khoa Y xúc tiến xây dựng các tòa nhà cho các ngành Y khoa, Dược, Nha. Đây chính là nguồn lực cần thiết mà chúng tôi đã có được trên lộ trình phát triển Trường ĐH Khoa học Sức khỏe.

** Để phát triển thành một trường đại học, Khoa Y ĐHQG-HCM có những thuận lợi và gặp phải những khó khăn nào, thưa ông?*

- Về chủ trương, Khoa Y được hỗ trợ rất lớn từ ĐHQG-HCM, đây là điều cơ bản và then chốt. Ngoài ra, lực lượng giảng viên của Khoa Y được đào tạo từ các trường đại học nổi tiếng tại Hàn Quốc, Nhật, Mỹ, New Zealand, Pháp, Úc,... Họ là những giảng viên giàu năng lực giảng dạy và nghiên cứu khoa học, thấm nhuần văn hóa nghiên cứu, văn hóa đại học của thế giới và đã thiết lập sẵn các mối quan hệ hợp tác với các viện - trường, nhà khoa học quốc tế.

Khoa Y còn thừa hưởng cơ sở vật chất hiện đại, khu thực hành tiền lâm sàng cùng đội ngũ giảng viên trình độ cao ở các bệnh viện hàng

đầu đã ký hợp đồng liên kết đào tạo như các bệnh viện Thống Nhất, Răng Hàm Mặt Trung ương TP.HCM, Từ Dũ, Bình Dân, Nhi đồng 1,... Sau khi được thành lập, Trường ĐH Khoa học Sức khỏe sẽ có cơ sở đầu tư mới, đồng bộ theo mô hình trường - viện tại Khu Đô thị ĐHQG-HCM.

Tuy nhiên, sự chuyển tiếp từ khoa lên trường vẫn gặp những khó khăn nhất định. Trong đó, việc kiện toàn tổ chức bộ máy quản lý giữ vai trò hết sức quan trọng. Điều này đòi hỏi phải có những bước đi cụ thể và thận trọng nhằm tạo nền tảng vững chắc cho toàn bộ hoạt động hiện tại của Khoa Y và của Trường ĐH Khoa học Sức khỏe, đặc biệt là trong giai đoạn đầu chuyển tiếp từ khoa sang trường.

Phát triển chương trình đào tạo đa ngành

** Là một trường đại học, Trường ĐH Khoa học Sức khỏe sẽ xác lập tầm nhìn, sứ mệnh và những giá trị cốt lõi nào, thưa ông?*

- Trường ĐH Khoa học Sức khỏe ra đời với sứ mệnh là trường đại học thành viên của hệ thống ĐHQG-HCM và hoạt động theo mô hình trường - viện. Trường sẽ vận dụng các thế mạnh về khoa học tự nhiên, khoa học kỹ thuật, khoa học xã hội và khoa học quản lý trong hệ thống ĐHQG-HCM để tạo những sản phẩm về đào tạo và nghiên cứu khoa học mang đặc thù của ĐHQG-HCM đồng thời đóng góp hiệu quả vào sự nghiệp chăm sóc sức khỏe cho người dân.

(Xem tiếp trang 94)

Công trình Nhà học tập và thí nghiệm BK.B7. Hình đồ họa

NHỮNG CÔNG TRÌNH MỚI CỦA ĐHQG-HCM NĂM 2023

Khánh Lâm

Là cơ sở giáo dục đại học hàng đầu cả nước, bên cạnh đầu tư về con người, ĐHQG-HCM luôn chú trọng đầu tư cơ sở hạ tầng nhằm nâng cao chất lượng nghiên cứu, giảng dạy, đào tạo theo chuẩn khu vực và quốc tế.

Công trình Nhà NV B4-2. Hình đồ họa

Trong những năm tới, ĐHQG-HCM tiếp tục phát triển Khu Đô thị ĐHQG-HCM thành đô thị đại học kiểu mẫu, xanh, thông minh, hiện đại và bền vững. Năm 2023, cơ sở giáo dục đại học này sẽ khởi công xây dựng nhiều công trình mới.

Dự kiến vào quý 2/2023, Trường ĐH Bách

Khoa sẽ khởi công xây dựng Công trình Nhà học tập và thí nghiệm BK.B7 tại cơ sở Dĩ An. Công trình gồm 8 tầng, xây dựng trên diện tích 16.420m² với tổng mức đầu tư là 164 tỷ đồng. Khi hoàn thành vào năm 2024, nơi đây sẽ là khu vực học tập, thí nghiệm tiện nghi, hiện đại dành cho sinh viên.

Công trình Nhà NV B4-2 của Trường ĐH Khoa học Xã hội và Nhân văn dự kiến xây dựng trong quý 3/2023, với tổng mức đầu tư hơn 99,5 tỷ đồng nhằm phục vụ công tác giảng dạy, học tập và nghiên cứu khoa học của trường.

Trong năm 2023, Trường ĐH Kinh tế - Luật sẽ triển khai đầu tư xây dựng Khối Trung tâm nghiên cứu phát triển chính sách KTL.A3. Công trình gồm 5 tầng, xây dựng trên diện tích 3.100 m² với tổng diện tích sàn 13.046 m², tổng mức đầu tư hơn 228 tỷ đồng. Sau khi hoàn thành, công trình được đưa vào phục vụ cho nhu cầu, học tập, nghiên cứu của cán bộ, giảng viên, sinh viên Trường ĐH Kinh tế - Luật.

Để đáp ứng cơ sở vật chất phục vụ đào tạo giảng dạy cho 11.325 sinh viên vào năm 2025

Khối Trung tâm nghiên cứu phát triển chính sách KTL.A3. Hình đồ họa

Khối Lớp học - Thí nghiệm Khoa Công nghệ Sinh học. Hình đồ họa

Khối Hành chính - Nghiên cứu QT.A1. Hình đồ họa

theo đề án đổi mới cơ chế hoạt động của Trường ĐH Quốc Tế, dự kiến năm 2023, trường này sẽ thi công tiếp công trình Khối Hành chính - Nghiên cứu QT.A1 và khởi công mới công trình Khối Lớp học - Thí nghiệm Khoa Công nghệ Sinh học QT.B4 (Khối 7 tầng).

Trong đó, công trình Khối Lớp học - Thí nghiệm Khoa Công nghệ Sinh học có quy mô 7 tầng, được xây trên diện tích 9.800m² với tổng mức đầu tư là 159,26 tỷ đồng. Công trình chủ yếu gồm phòng thí nghiệm, thực hành cho các

Các hợp phần xây dựng của ĐHQG-HCM được Ngân hàng Thế giới tài trợ.

Khối nhà Khoa Y. **Hình đồ họa**

Khu Viện Nghiên cứu. **Hình đồ họa**

chuyên ngành khoa học tự nhiên, khoa học sự sống, môi trường như: công nghệ sinh học, công nghệ thực phẩm, kỹ thuật y sinh, kỹ thuật hóa học và môi trường; các phòng học lý thuyết, phòng nghiên cứu, phòng chờ cho giảng viên và không gian trưng bày, triển lãm, giao lưu.

Được Ngân hàng Thế giới (WB) tài trợ, giai đoạn 2021-2025, ĐHQG-HCM triển khai nhiều hợp phần. Trong đó có đầu tư xây dựng cơ sở hạ tầng dạy và học, cải tạo và cung cấp trang thiết bị giảng dạy, học tập cho lớp học thông minh, phòng thí nghiệm, thực hành ảo của các trường.

Thông qua dự án này, ĐHQG-HCM cũng xây dựng khối nhà Khoa Y, Khoa Nha, Khoa Dược cùng với trang thiết bị giảng dạy hiện đại và khuôn viên hạ tầng đi kèm. Mỗi khối nhà gồm 4 tầng và mái che thang. Trong đó, khối nhà Khoa Y được xây dựng trên diện tích 11.098,6m², khối nhà Khoa Nha là 11.190m² và khối nhà Khoa Dược có thêm 1 tầng hầm, xây dựng trên diện tích 10.415,7m².

Khu Viện Nghiên cứu cũng là một trong những công trình thuộc dự án WB. Công trình này có 7 tầng, được xây dựng trên diện tích 10.928m². Nơi đây sẽ được cung cấp trang thiết bị hiện đại để nghiên cứu về 5 lĩnh vực thế mạnh của ĐHQG-HCM: xã hội nhân văn, phát triển chính sách, công nghệ thông tin, công nghệ vật liệu và công nghệ sinh học.

Công trình Ký túc xá B6 của Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh ĐHQG-HCM dự kiến khởi công vào tháng 3/2023, nhằm cung cấp thêm 600 chỗ ở cho sinh viên nội trú. Công trình gồm 4 tầng, xây dựng trên diện tích

Ký túc xá B6 của Trung tâm Giáo dục Quốc phòng và An ninh ĐHQG-HCM. **Hình đồ họa**

Nhà TN.B4-2 các khoa, bộ môn và phòng thí nghiệm. **Hình đồ họa**

5.572,32m² với tổng mức đầu tư là 25,6 tỷ đồng. Khi hoàn thành, Ký túc xá B6 sẽ kết nối các công trình kiến trúc, hạ tầng kỹ thuật hiện hữu và các công trình quy hoạch mới, giúp hài hòa cảnh quan khu vực, góp phần mang lại cho Trung tâm cơ sở hiện đại, thân thiện với môi trường.

Năm 2023, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên dự kiến tiếp tục đầu tư xây dựng dự án Nhà TN.B4-2 cho các khoa, bộ môn và phòng thí

nghiệm giai đoạn 2. Công trình này cao 14 tầng, được xây dựng trên diện tích 1.103m², tổng diện tích sàn là 13.593m².

Công trình Nhà TN.B5-2, cao 9 tầng, được xây dựng trên diện tích 1.600m² cũng được Trường ĐH Khoa học Tự nhiên dự kiến đầu tư xây dựng trong năm 2023. Khi hoàn thành, giảng viên, sinh viên sẽ có thêm hệ thống phòng thí nghiệm hiện đại để nghiên cứu và học tập ■

GS.TS.NGND Trần Doãn Sơn: "TÔI SẼ NGHIÊN CỨU, DẠY HỌC ĐẾN KHI KHÔNG CÒN SỨC MỎI THÔI"

Phiên An - Như Quỳnh

Gần bước vào độ tuổi thất thập cổ lai hy, GS.TS. NGND Trần Doãn Sơn vẫn luôn tất bật với việc giảng dạy, nghiên cứu. Nếu có phút nào đó được nghỉ ngơi, tâm trí thầy lại bận rộn với những dự án đang dang dở, ý tưởng mới chợt hiện lên cứ thế cuốn thầy đi trong niềm hăng say bất tận của sự sáng tạo khoa học.

GS Trần Doãn Sơn bắt đầu ngày làm việc bằng việc nghiên cứu các nguồn tài liệu. Ảnh: **Phương Mai**

9 sáng chế, 13 đề tài nghiên cứu các cấp, 33 bài báo khoa học, cùng cựu sinh viên chuyển giao hơn 500 dây chuyền sản xuất, chế biến lương thực thực phẩm và nông sản cho khách hàng trong và ngoài nước,... đó là những quả ngọt sau hơn 40 năm thầy miệt mài nghiên cứu và sáng tạo. Hành trình ấy không chỉ được thúc đẩy bằng niềm đam mê khoa học mà còn chất chứa sự kiên trì, nhẫn nại và những hoài bão nghiên cứu được tiếp sức của một người thầy dành cho thế hệ mai sau.

Sáng tạo mỗi ngày

Năm 2003, sáng chế mang tầm quốc tế đầu tiên được thầy Trần Doãn Sơn ra mắt. Đó là sáng chế "Thiết bị và quy trình hấp hạt điều bằng hơi bão hòa" giúp người chế biến hạt điều giảm được công đoạn bóc tách lớp vỏ cứng vốn chứa nhiều axit, năng suất tăng cao hơn. Thành quả này được thầy Sơn nghiên cứu trong hơn 20 năm và đã chuyển giao gần 200 dây chuyền đồng bộ

trong và ngoài nước, góp phần đưa Việt Nam trở thành một trong những quốc gia xuất khẩu điều nhân lớn nhất thế giới. Cũng từ nghiên cứu này, thầy và các cộng sự đã tham gia hỗ trợ xây dựng nhiều nhà máy chế biến điều tự động cho các nước châu Phi và Ấn Độ. Phía sau sáng chế này còn là những trăn trở từ thuở thầy chọn khoa học làm con đường lập thân.

Ngay từ khi bắt đầu nghiên cứu, thầy Sơn đã chọn cho mình hướng phát triển lương thực, thực phẩm và nông sản. Thầy chia sẻ, thế hệ ông cha đã tạo dựng và phát triển rất nhiều sản phẩm từ lúa, khoai sắn, cà phê, hạt điều,... nhưng phần lớn chúng đều được thương mại dưới dạng thô nên giá trị thấp. Dù người nông dân có cần cù, vất vả đến đâu cuộc sống của họ cũng không mấy cải thiện.

Ý nghĩ "phải làm một điều gì đó để giúp bà con nông dân thoát nghèo" luôn thường trực trong tâm trí thầy Sơn. Từ đó, thầy quyết tâm phải sáng tạo các thiết bị hiện đại nhằm giải phóng sức lao động, mang lại sản phẩm có năng suất, chất lượng cao cho người nông dân. Thầy tâm niệm: "Công việc của tôi là không ngừng tìm ra giải pháp bằng cách đổi mới và sáng tạo mỗi ngày. Chỉ có vậy mới giúp bà con đỡ vất vả, hướng tới sự phát triển bền vững trong tương lai".

Sau nghiên cứu về công nghệ bóc tách và sơ chế hạt điều, hàng loạt những nghiên cứu về thiết bị sản xuất thực phẩm làm từ nông sản Việt được thầy trình làng. Đó là thiết bị sản xuất phở tươi, bánh cuốn, mì quảng, bánh tráng gạo, bánh bía (dùng làm chả giò), bánh tráng rế,... Những nghiên cứu này đều được cấp bằng sáng chế và chuyển giao công nghệ trong cả nước cũng như quốc tế.

Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc trao tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh về KHCC cho GS Trần Doãn Sơn. Ảnh: Quang Hiếu

Giải thưởng Hồ Chí Minh chưa là đích đến

Nói về sự ra đời của thiết bị làm bánh tráng rê tự động, thầy Trần Doãn Sơn cho biết, khoảng năm 2015, thầy đến thăm Cổ Cò (Tiền Giang), thấy một số hộ gia đình sản xuất bánh tráng rê bằng tay, họ phải nhúng bàn tay vào chậu bột rồi rê các sợi bột lên một chảo nóng để tạo vân bánh. Họ lao động cực nhọc từ sáng sớm đến tận khuya mà thu nhập chẳng được bao nhiêu.

Với kiến thức của mình cùng với tình thương những người lao động, trong đầu thầy lóe lên ý nghĩ sẽ làm ra một chiếc máy vừa giúp họ làm phương tiện sinh nhai, vừa tận dụng được nguồn tài nguyên của vùng. Thầy tâm sự: "Tôi cũng sinh ra ở làng quê nên thấu hiểu phần nào tâm tư của họ. Tôi đi hết Tây Tàu và quay về quê hương mình mới thấy có nhiều người còn khổ lắm".

Qua nhiều lần thất bại, cuối cùng thầy Sơn đã cho ra đời chiếc máy làm bánh tráng rê, chuyển giao về Cổ Cò. Thầy chia sẻ: "Cảm xúc của tôi khi nhìn thấy chiếc máy tạo ra thành

phẩm đầu tiên là niềm vui tột cùng. Vui vì mình đã đóng góp một phần nhỏ bé để giúp đỡ đồng bào khó khăn". Từ đây, với phương kế sinh nhai trong tay, nhiều người dân đã cải thiện phần nào đời sống vất vả của mình.

"Đến giờ tôi và bà con vẫn giữ liên lạc với nhau. Có người lên Sài Gòn khám bệnh còn gọi điện hỏi thăm mình nữa chứ" - thầy Sơn thích thú.

Năm 2020, thầy Trần Doãn Sơn được trao 3 giải thưởng (giải Nhì, Ba và Khuyến khích) về sáng chế của TP.HCM. Trong đó, sáng chế về "Thiết bị sản xuất bún bao gồm cơ cấu ép đùn bột nước" là nổi bật nhất. Theo thầy Sơn, thiết bị giúp sản xuất bún từ bột gạo pha loãng thành sợi bún tươi như người Việt thường dùng trong các món ăn thường ngày. Với thao tác vận hành đơn giản và tiện lợi, chúng khá phù hợp cho nhà hàng, khách sạn có thể tự chế biến để phục vụ các món ăn tươi ngon và tốt nhất cho khách hàng. Thầy đã chuyển giao công nghệ sản xuất này cho 9 doanh nghiệp, đặc biệt có những doanh nghiệp tại Mỹ, Thụy Điển, Nhật, Hàn Quốc,...

Từ cuối năm ngoái, tin thầy Trần Doãn Sơn được công nhận giải thưởng danh giá bậc nhất của một nhà khoa học tại Việt Nam - Giải thưởng Hồ Chí Minh - bắt đầu rộ trên các mặt báo. Thầy Sơn cho hay, bản thân thầy cảm thấy rất vinh dự. Giải thưởng này như một dấu ấn quan trọng, giúp thầy nhìn lại toàn bộ khoảng thời gian mình đã sống và cống hiến vì người dân.

"Tuy nhiên, giải thưởng này chưa được coi là 'đích đến' của tôi. Niềm đam mê sáng tạo, muốn tạo ra nhiều thiết bị, máy móc hơn nữa để giúp đỡ bà con trong tôi vẫn còn máu lửa lắm. Tôi sẽ tiếp tục nghiên cứu, dạy học đến khi nào không còn sức nữa mới thôi" - thầy Sơn vừa nói vừa nhìn xa xăm... ■

23 tuổi trở thành giảng viên

Nhà giáo Nhân dân, Giáo sư Trần Doãn Sơn sinh năm 1954 tại xã Kim Lộc, huyện Can Lộc, tỉnh Hà Tĩnh. Năm 23 tuổi, ông trở thành giảng viên của Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM. Năm 1982, ông sang Tiệp Khắc để học chương trình nghiên cứu sinh. 5 năm sau, ông nhận bằng tiến sĩ chuyên ngành Công nghệ Chế tạo máy, Trường Điện - Máy Plzen tại quốc gia này.

Sau khi trở về nước, ông được bổ nhiệm chức vụ Chủ nhiệm Bộ môn Chế tạo máy tại Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM. Năm 2002, ông được công nhận chức danh phó giáo sư ngành cơ khí. Đến năm 2020, ông được phong danh hiệu Nhà giáo Nhân dân vì đã có công lớn trong sự nghiệp giáo dục và đào tạo của dân tộc.

Cuối năm 2021, Nhà giáo Nhân dân Trần Doãn Sơn được Hội đồng Giáo sư Nhà nước công nhận chức danh giáo sư. Đến tháng 10/2022, ông là một trong hai nhà giáo được Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM vinh danh vì có thành tích xuất sắc trong năm học 2021-2022. Đặc biệt, ông được Hội đồng cấp nhà nước đề nghị tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh trong lĩnh vực khoa học công nghệ đợt 6 với cụm công trình "Nghiên cứu đổi mới và phát triển công nghệ và thiết bị chế biến lương thực - thực phẩm và nông sản Việt Nam".

GS Võ Văn Tới: "NGHIÊN CỨU KHOA HỌC VÀ ĐÀO TẠO LÀ MỤC ĐÍCH SỐNG CỦA TÔI"

Phương Anh - Thu Trang

Là người đặt nền móng cho ngành kỹ thuật y sinh tại Việt Nam, GS Võ Văn Tới, nguyên Trưởng Bộ môn Kỹ thuật Y Sinh - Trường ĐH Quốc Tế ĐHQG-HCM, đã có nhiều đóng góp to lớn trong sự nghiệp giáo dục và nghiên cứu khoa học.

Chính nhờ những cống hiến không ngừng nghỉ ấy, GS Võ Văn Tới được Hiệp hội Y khoa và Kỹ thuật Y Sinh Quốc tế (IFMBE) trao tặng giải thưởng Thành tựu trọn đời vào tháng 6 vừa qua tại Singapore.

Ba công trình tâm đắc

** Nhìn lại chặng đường nghiên cứu khoa học mình, những công trình nào khiến ông tâm đắc nhất?*

- Có 3 công trình nghiên cứu mà tôi tâm đắc nhất cho tới nay, theo thứ tự thời gian lần lượt là

nghiên cứu về cơ chế mắt con người, nghiên cứu chế tạo dây thần kinh nhân tạo và y tế viễn thông.

Công trình thứ nhất được tôi thực hiện trong khoảng thời gian học tiến sĩ ngành vi kỹ thuật tại Thụy Sĩ. Bằng cách sáng chế những thiết bị đo đạc các chỉ số của mắt và tiến hành đo đạc, nghiên cứu trên mắt, tôi có thể hiểu được cơ chế mắt của người bình thường và người mù màu. Từ đó, góp phần vào việc trả lời các câu hỏi tại sao con người nhìn thấy màu, tại sao có người lại mù màu. Công trình này đem về cho tôi tấm bằng sáng chế đầu tiên.

Nghiên cứu chế tạo dây thần kinh nhân tạo

GS Võ Văn Tới hướng dẫn sinh viên thực hành với máy Functional Near-Infrared Spectroscopy (fNIRS).
Ảnh: Phương Anh - Thu Trang

GS Võ Văn Tới và PGS.TS Nguyễn Thị Hiệp (áo trắng ở giữa, bên trái) thảo luận về tế bào gốc cùng sinh viên trong phòng lab.
 Ảnh: Phương Anh - Thu Trang

“ Nghiên cứu khoa học với tôi là một cuộc chơi đầy thú vị. Tôi bị 'cuốn hút' trong vòng lặp của sự khám phá, nghiên cứu, đạt thành quả rồi lại tiếp tục nghiên cứu để có những phát hiện mới. Tôi tin rằng khi mình tìm được niềm hứng thú với những điều mới mẻ trong 'cuộc chơi' ấy, không ai muốn và cũng không ai có thể từ chối tham gia.

GS Võ Văn Tới

là công trình mà tôi thực hiện sau khi đạt học vị tiến sĩ và tham gia chương trình liên kết do Trường Y của ĐH Harvard và Học viện Công nghệ Massachusetts (MIT) hợp tác. Mục tiêu của nghiên cứu này là tạo ra các loại dây thần kinh nhân tạo nhằm thay thế, kết nối những dây thần kinh bị hư hỏng của con người. Tuy nhiên, nghiên cứu này chỉ dừng lại ở việc mở ra một góc nhìn mới, cung cấp thêm số liệu nhằm hỗ trợ cho việc nghiên cứu sau này. Dù vậy, đây vẫn là một công trình mà tôi tâm đắc vì bản thân đã học được nhiều kiến thức mới trong quá trình nghiên cứu.

Trở về Việt Nam, tôi nghiên cứu về y tế viễn thông (telemedicine) khi nhận thấy sự quá tải tại

các bệnh viện trung tâm cũng như nhiều người ở vùng sâu, vùng xa thiếu sự chăm sóc sức khỏe cần thiết. Công trình này được thực hiện với mục đích chế tạo những thiết bị y tế mà bệnh nhân có thể mang theo người để đo đạc bất cứ lúc nào và một hệ thống mạng kết nối vạn vật (Internet of Things) y tế viễn thông để gửi tức khắc dữ liệu đo được cho bác sĩ hay người thân. Hệ sinh thái này giúp bác sĩ thăm khám bệnh nhân, theo dõi diễn tiến của bệnh và điều trị tức thời từ xa. Chúng cũng giúp chúng ta chăm sóc người thân nhanh chóng dù không ở bên cạnh họ. Các thiết bị gồm các máy đo chỉ số sinh tồn như huyết áp, điện tim, đường huyết,... Hiện tại, máy đo huyết áp và nhịp tim đang trong quá trình thương mại hóa để đưa ra thị trường trong thời gian sớm nhất.

** Ngay từ những ngày đầu thành lập, Khoa Kỹ thuật Y Sinh được định hướng phát triển theo 4 hướng: Thiết bị y tế (Medical Instrumentation), Tín hiệu và hình ảnh y sinh (Biomedical Signal and Image Processing), Kỹ thuật dược (Pharmaceutical Engineering) và Y học tái tạo (Regenerative Medicine). Đến nay, dường như ông đang mở rộng định hướng thứ 5 cho Khoa là Kinh doanh y sinh (Entrepreneurship in BME). Ông có thể chia sẻ về định hướng mới này?*

- Nhờ việc kết hợp các hướng này với nhau, chúng tôi có thể chế tạo thiết bị được sử dụng trong nghiên cứu khoa học và lâm sàng. Với tiềm lực của một trường đại học, chúng tôi đã nghiên cứu một số thiết bị hữu ích trong lĩnh vực y tế. Tuy nhiên, chúng chỉ là những sản phẩm mẫu sử dụng trong phòng thí nghiệm. Trong khi đó, mảng công nghệ ở Việt Nam mình còn kém, đa số thiết bị dù là đơn giản nhất cũng phải nhập khẩu từ nước ngoài. Từ đó, chúng tôi đặt mục tiêu là phải đưa sản phẩm hàn lâm ra thị trường. Đối với thiết bị y tế thì phải thiết kế hoàn hảo, đáp ứng luật lệ y tế khắt khe và cạnh tranh hiệu quả trên thương trường.

Đó là lý do chúng tôi chú tâm phát triển định hướng thứ 5 là kinh doanh y sinh. Kinh doanh y sinh

đóng vai trò như người thầu khoán xây dựng ngôi nhà, vừa hiện thực hóa những "bản vẽ" của nhà nghiên cứu thành sản phẩm đến tay người tiêu thụ, vừa tìm kiếm và đáp ứng những nhu cầu của con người.

Người có kiến thức về kinh doanh y sinh biết tái thiết kế sản phẩm đúng theo nhu cầu thị trường, tìm kiếm nguồn tiền từ nhà đầu tư, chuyển giao công nghệ hay thành lập công ty khởi nghiệp, làm hợp đồng tối ưu, xin giấy phép lưu hành và sản xuất theo dây chuyền để đưa sản phẩm ra thị trường. Dự án "Y tế viễn thông" cũng đang được hiện thực hóa nhờ vào định hướng phát triển mới này.

Nghiên cứu là cuộc chơi đầy thú vị

** Giải thưởng Thành tựu trọn đời của Hiệp hội Y khoa và Kỹ thuật Y Sinh Quốc tế có ý nghĩa như thế nào với ông?*

- Thành thật, khi nhận giải thưởng này, cảm xúc cá nhân thì khá ít. Tuy nhiên, đối với sự phát triển của ngành thì đây lại là một sự hãnh diện to lớn. Bởi lẽ giải thưởng này cho thấy ngành kỹ thuật y sinh tại Việt Nam được thế giới công nhận. Đây là kết quả của sự cố gắng, thúc đẩy bản thân tôi và những người đang theo đuổi ngành kỹ thuật y sinh ngày càng phát triển.

Bên cạnh đó, giải thưởng này còn đem lại nhiều giá trị cho sinh viên, giúp họ tin tưởng vào tiềm năng phát triển của ngành, tự tin vào lựa chọn học tập kỹ thuật y sinh tại Việt Nam. Đây có lẽ là điều làm tôi thấy tự hào nhất. Cuối cùng, giải thưởng còn mở rộng cơ hội hợp tác với những đất nước có ngành kỹ thuật y sinh phát triển trên thế giới.

** Gần một đời gắn bó với hoạt động nghiên cứu khoa học, ông tâm niệm như thế nào về công việc này?*

- Nghiên cứu khoa học với tôi là một cuộc chơi đầy thú vị. Tôi bị "cuốn hút" trong vòng lặp của sự khám phá, nghiên cứu, đạt thành quả rồi lại tiếp tục nghiên cứu để có những phát hiện mới. Tôi tin rằng khi mình tìm được niềm hứng thú với những điều mới mẻ trong "cuộc chơi" ấy, không ai muốn và cũng không ai có thể từ chối tham gia.

Có thể nói nghiên cứu khoa học và đào tạo là sự sống và là mục đích sống của tôi. Nếu không làm nghiên cứu thì tôi không biết phải làm gì, thậm chí có thể bị mất phương hướng trong cuộc sống.

Hơn hết, tôi trân trọng giá trị mà bản thân mình đem lại thông qua việc nghiên cứu khoa học, đó là truyền bá kiến thức của mình cho thế hệ sau và góp phần cống hiến cho xã hội thông qua các sản phẩm nghiên cứu.

** Ông có nhắn gửi điều gì với các bạn sinh viên khi họ ấp ủ ước mơ theo đuổi con đường nghiên cứu khoa học?*

- Trước tiên là chúc mừng các bạn vì các bạn có những giấc mơ chính đáng và đúng đắn. Tuy nhiên, để ước mơ ấy hoàn hảo, bạn cần hình thành cho bản thân một tầm nhìn. Cũng giống khi lái tàu, tầm nhìn là "ngọn hải đăng" giúp ta biết đâu là đích đến, dù bị gió bão cản trở cũng không sợ mất phương hướng.

Hơn thế, người có ước mơ làm nghiên cứu khoa học phải biết biến tầm nhìn thành hiện thực thông qua quá trình đào tạo và học hỏi từ thất bại. Tôi đặt niềm tin nhiều ở thế hệ tương lai.

Xin trân trọng cảm ơn ông về cuộc trò chuyện này! ■

Thành tựu trọn đời của GS Võ Văn Tới

Năm 2003, đề nghị thành lập Bộ môn Kỹ thuật Y Sinh tại Trường ĐH Tufts (Mỹ) của GS Võ Văn Tới được thông qua và ông được trao giải "Giáo sư giỏi nhất". Một năm sau, GS Tới được bổ nhiệm làm thành viên Hội đồng Quản trị của Quỹ Giáo dục Việt Nam (VEF) và trở thành Giám đốc điều hành VEF vào năm 2007. VEF là một cơ quan của chính phủ Mỹ được Quốc hội Mỹ thành lập năm 2003 nhằm mục đích tạo cơ hội hợp tác chặt chẽ với Việt Nam qua hoạt động trao đổi về giáo dục khoa học, kỹ thuật, toán học, y học và công nghệ. Đến tháng 3/2009, GS Tới trở về Việt Nam và sáng lập Bộ môn Kỹ thuật Y Sinh tại Trường ĐH Quốc Tế ĐHQG-HCM.

Dưới sự dìu dắt của GS Tới, ngành kỹ thuật y sinh ở Việt Nam có những bước phát triển vượt bậc. Tháng 8/2019, chương trình đào tạo kỹ thuật y sinh của Trường ĐH Quốc Tế được công nhận đạt chuẩn kiểm định ABET. GS Tới còn có công đưa Hiệp hội Kỹ thuật Y Sinh Việt Nam trở thành thành viên của Hiệp hội Y khoa và Kỹ thuật Y Sinh Quốc tế (IFMBE) vào năm 2017.

Nhờ những đóng góp không ngừng nghỉ trong sự nghiệp giáo dục và nghiên cứu khoa học, tháng 6 vừa qua, GS Võ Văn Tới đã được IFMBE trao tặng Giải thưởng Thành tựu trọn đời năm 2022. Đây là giải thưởng ghi nhận những cá nhân có cống hiến đặc biệt xuất sắc cho Hiệp hội Y Khoa và Kỹ thuật Y Sinh Quốc tế.

NỮ GIẢNG VIÊN TRẺ ĐƯỢC VINH DANH TRONG TOP 15 GIẢNG VIÊN DẠY TRỰC TUYẾN XUẤT SẮC

Thu Giang - Gia Hân

ThS Nguyễn Lê Ánh Phương - giảng viên Khoa Ngữ văn Nga, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, vừa được Giám đốc ĐHQG-HCM khen thưởng danh hiệu Giảng viên dạy trực tuyến xuất sắc 2021 nhờ những nỗ lực nghiên cứu và thực hành mô hình dạy học mới.

Nhà giáo trẻ luôn tìm tòi công nghệ, phương pháp mới để mang đến cho sinh viên những giờ học trực tuyến hiệu quả. Ảnh: Thu Giang

Lấy kết quả làm động lực

Những năm đầu dạy học, ThS Nguyễn Lê Ánh Phương được tiếp cận lý thuyết của mô hình "lớp học đảo ngược" và phương pháp "lấy người học làm trung tâm" thông qua các khóa học nghiệp vụ sư phạm. ThS Phương lý giải, sự "đảo ngược" chính là ở trình tự dạy học so với lối học truyền thống, bằng cách cung cấp học liệu trực tuyến cho sinh viên tự học kiến thức mới ở nhà, còn thời gian ở lớp để thảo luận, thực hành kỹ năng dưới sự hỗ trợ của giảng viên.

Nhận thấy đây là một mô hình giáo dục hay, ThS Phương tiếp tục tìm hiểu và bước đầu ứng dụng các phần mềm tạo trò chơi như Kahoot!, Quizizz... vào quá trình dạy trực tiếp trên lớp nhằm tăng hiệu quả tiếp thu của sinh viên.

Từ năm 2021, dưới ảnh hưởng của đại dịch COVID-19 và nhờ có sự hoàn thiện của hệ thống quản lý học tập (LMS), học phần Thực hành tiếng tổng hợp 3 do cô Phương phụ trách đã được số hóa và trực tuyến hoàn toàn theo mô

hình lớp học đảo ngược.

ThS Nguyễn Lê Ánh Phương cho biết cô dành nhiều tâm huyết trong việc thiết kế khóa học. Trước mỗi buổi học trực tuyến, cô Phương giao nhiệm vụ cho sinh viên, gồm việc tự kiểm tra kiến thức cũ, tự học bài mới, tự củng cố kiến thức mới và ghi chú câu hỏi. Cô tổ chức các nội dung sao cho phù hợp với giao diện của LMS, giúp sinh viên dễ dàng nắm bắt các thông báo, yêu cầu quan trọng. Khi lên lớp, sinh viên sẽ được giải đáp thắc mắc, tổng hợp lý thuyết và thực hành kỹ năng. Ngoài giờ học, cô Phương cũng thường xuyên trao đổi nhằm hỗ trợ kịp thời các vấn đề phát sinh của sinh viên qua Zalo hoặc hộp tin nhắn LMS.

Sau một thời gian áp dụng, cô nhận thấy mô hình này phát huy được hiệu quả khi giúp giảng viên tiết kiệm thời gian trên lớp, tránh tình trạng cháy giáo án và tăng sự tương tác với người học.

Với sinh viên, phương pháp dạy học mới của cô Phương đã cho thấy tín hiệu tích cực. Bùi Đoàn Khánh (sinh viên năm 2, Khoa Ngữ văn Nga, Trường ĐH KHXH&NV) chia sẻ: "Nhờ những bài giảng được biên soạn chi tiết, kèm theo yêu cầu cụ thể và hướng dẫn rõ ràng của cô, việc tự học của mình trở nên dễ dàng hơn. Từ việc thụ động nghe giảng, mình học được cách nhìn nhận vấn đề ở nhiều khía cạnh, qua đó hình thành tư duy phản biện".

Nói về danh hiệu Giảng viên dạy trực tuyến xuất sắc, cô Phương không giấu được niềm hạnh phúc: "Những thành quả được ghi nhận không chỉ của riêng tôi mà còn của sinh viên nữa. Trong hoàn cảnh khó khăn của COVID-19, kết quả trên là một động lực để tôi tiếp tục duy trì phương pháp dạy học này. Qua quá trình đánh giá, điểm số cho thấy sự tiến bộ của sinh viên. Kết thúc môn học, tất cả sinh viên đều qua môn".

PGS.TS Vũ Hải Quân và PGS.TS Nguyễn Minh Tâm trao giấy khen Giảng viên dạy trực tuyến xuất sắc cho ThS Nguyễn Lê Ánh Phương.

“ Nếu biết chấp nhận những khó khăn, trau dồi để thích ứng, mọi thứ sẽ dễ dàng thôi. ”
ThS Nguyễn Lê Ánh Phương

Con người là nhân tố quyết định

Hành trình chinh phục danh hiệu "Giảng viên dạy trực tuyến xuất sắc" ghi dấu sự nỗ lực của cả cô và trò trong việc khắc phục những khó khăn.

Việc thiếu phương tiện học tập, kỹ năng công nghệ, hoặc vấn đề về đường truyền ảnh hưởng không nhỏ đến quá trình tiếp thu bài giảng. Các yếu tố tâm lý như mất tập trung, thiếu động lực cũng là một trong những rào cản mà sinh viên thường xuyên gặp phải.

Nắm bắt điều đó, ThS Nguyễn Lê Ánh Phương chú trọng thực hiện các video bài giảng sao cho cuốn hút để khơi dậy hứng thú học tập ở sinh viên. Chỉ với thời lượng từ 15 - 30 phút, nữ giảng viên phải quay lại nhiều lần để cho ra sản phẩm hoàn thiện. Dù tốn nhiều thời gian và công sức nhưng theo ThS Phương, việc xây dựng học liệu cần được chú trọng đầu tư vì đây là bước đầu tiên trong mô hình "lớp học đảo ngược". Ở giai đoạn này, giảng

viên có thể gặp khó khăn nhưng đến những năm tiếp theo, với học liệu sẵn có, giảng viên chỉ cần cập nhật, bổ sung kiến thức mới.

"Nhiều nước trên thế giới đã áp dụng mô hình này từ lâu, trong khi ở nước ta, 'lớp học đảo ngược' chỉ mới thực sự được quan tâm khi các trường bắt đầu triển khai học trực tuyến do dịch bệnh kéo dài" - ThS Phương nhận định. Cô cũng cho rằng đây là cơ hội để sinh viên được trải nghiệm cách học mới, và cũng là thách thức khi mô hình này đòi hỏi khả năng ứng dụng công nghệ thông tin và điều kiện hạ tầng kỹ thuật tốt.

ThS Phương nhấn mạnh: "Nếu biết chấp nhận những khó khăn, trau dồi để thích ứng, mọi thứ sẽ dễ dàng thôi. Quan trọng nhất vẫn là nhân tố con người".

Là cố vấn học tập khóa 2021, ThS Nguyễn Lê Ánh Phương có cơ hội gặp gỡ, quan sát, trao đổi thường xuyên với sinh viên thuộc thế hệ Z. Theo cô, sinh viên ở thế hệ này có sự năng động, sáng tạo, hiểu biết nhiều về công nghệ và thích thể hiện bản thân. Hiểu được đặc điểm của người học, cô chia sẻ: "Khi dạy, quan trọng nhất là phải lắng nghe, xem sinh viên muốn gì và tạo cơ hội cho các bạn được bày tỏ quan điểm. Sau đó tôi sẽ góp ý, sửa lại những gì chưa đúng".

Đồng hành cùng cô Phương trong quá trình xây dựng phương pháp dạy học trực tuyến, ThS Nguyễn Trần Thanh Vi (giảng viên Khoa Ngữ văn Nga, Trường ĐH KHXH&NV) bày tỏ: "Ánh Phương là một giảng viên tâm lý, luôn cố gắng thấu hiểu, đồng cảm với sinh viên, từ đó đưa ra chiến lược giảng dạy phù hợp. Phương cũng biết cách lắng nghe, học hỏi từ đồng nghiệp và sẵn sàng chia sẻ những kinh nghiệm mà mình có được".

Theo ThS Phương, mô hình "lớp học đảo ngược" nên được áp dụng rộng rãi, đặc biệt là ở những môn thiên về kỹ năng. Ngoài học phần Thực hành tiếng tổng hợp 3, nữ giảng viên dự định xây dựng học liệu và triển khai mô hình này ở những môn học khác ■

Danh hiệu Giảng viên dạy trực tuyến xuất sắc

Khen thưởng Giảng viên dạy trực tuyến xuất sắc được ĐHQG-HCM tổ chức nhằm ghi nhận những giải pháp, sáng kiến hay của giảng viên, giáo viên trong việc giảng dạy trực tuyến. Từ đó hướng đến việc nâng cao chất lượng dạy và học trực tuyến tại ĐHQG-HCM.

Bộ tiêu chí xét danh hiệu này gồm: Thiết kế khóa học, Phương pháp giảng dạy và đánh giá, Kết quả học tập của sinh viên, Khả năng ứng dụng công nghệ và Sự hỗ trợ (dành cho sinh viên).

15 cá nhân, tập thể có thành tích giảng dạy trực tuyến xuất sắc học kỳ 1 năm học 2021-2022 đã được ĐHQG-HCM trao giấy khen và phần thưởng 25 triệu đồng.

LỜI CHÚC NĂM MỚI CỦA CÁC TÂN GIÁO SƯ ĐHQG-HCM

Nhã Uyên

Bước vào năm Quý Mão 2023, trong không khí rộn ràng đón Xuân, các tân giáo sư của ĐHQG-HCM đã chia sẻ, gửi gắm nhiều tình cảm, kỳ vọng về ĐHQG-HCM, hướng đến một năm mới thành công và phát triển.

► **GS.TS Nguyễn Phước Dân** - Trường ĐH Bách Khoa: *Tôi sẽ tiếp tục nỗ lực đáp lại sự ủng hộ của nhà trường và ĐHQG-HCM*

Xấp xỉ lục tuần, cận kề tuổi hưu, tôi thật sự không mong đợi hay kỳ vọng ĐHQG-HCM hay Trường ĐH Bách Khoa hỗ trợ gì cho mình. Ngược lại chính tôi phải tự hỏi mình phải có

những nỗ lực gì trong thời gian tới để đáp lại sự ủng hộ mà nhà trường và ĐHQG-HCM đã giúp tôi đạt được học vị và học hàm như ngày hôm nay.

Với kinh nghiệm chuyên môn, tôi mong muốn đóng góp cho nhà trường và ĐHQG-HCM trong vài năm làm việc còn lại thông qua vai trò tư vấn phát triển chuyên môn cho đồng nghiệp trẻ, tham gia các hội đồng khoa học và đào tạo của khoa, trường và ĐHQG-HCM trong lĩnh vực khoa học Trái đất và môi trường. Tiếp tục hướng dẫn tốt nghiệp người học, cùng phối hợp và hỗ trợ các thầy cô trẻ trong giảng dạy, nghiên cứu, công bố khoa học và viết sách là những nỗ lực mà tôi có thể đền đáp thiết thực cho nhà trường cũng như ĐHQG-HCM.

Như những cái Tết trước đây, Tết năm nay tôi cũng dành trọn thời gian để nghỉ ngơi cùng gia đình, đi thăm hỏi người thân, thầy cô và bạn bè.

Nhân dịp Tết đến, tôi xin chúc thầy cô và đồng nghiệp luôn vui khỏe và bình yên.

▶ **GS.TS Phan Bách Thăng** - Trung tâm INOMAR: *Kỳ vọng ĐHQG-HCM tiếp tục khai thác hiệu quả sức mạnh hệ thống*

ĐHQG-HCM đã và đang đóng góp tích cực cho đất nước thông qua đào tạo và cung cấp nguồn nhân lực chất lượng cao, nghiên cứu khoa học đỉnh cao và phục vụ cộng đồng. Vai trò và vị thế của ĐHQG-HCM đã được xác nhận thông qua các bảng xếp hạng quốc tế uy tín (QS, THE).

Tôi kỳ vọng ĐHQG-HCM sẽ tiếp tục khai thác hiệu quả sức mạnh của hệ thống về nhân - vật lực để có nhiều đóng góp hơn cho đất nước.

Trong năm 2023, tôi sẽ cùng tập thể Trung tâm nghiên cứu Vật liệu cấu trúc nano và Phân tử (INOMAR) tiếp tục phấn đấu thực hiện các chủ đề nghiên cứu vật liệu mới trong lĩnh vực năng lượng sạch và chăm sóc sức khỏe với kết quả cụ thể là nghiên cứu khoa học phục vụ đào tạo, công bố quốc tế uy tín (Q1, IF cao, Nature index...), sáng chế trong và ngoài nước hướng đến có sản phẩm ứng dụng cụ thể vào cuộc sống trong tương lai gần.

Nhân dịp Xuân Quý Mão, tôi kính chúc quý vị phụ huynh, sinh viên, học viên sau đại học, thầy cô và anh chị em đồng nghiệp một năm mới nhiều bình an, thuận lợi trong công việc và cuộc sống.

▶ **GS.TS Trần Doãn Sơn** - Trường ĐH Bách Khoa: *Mang sản phẩm đi quảng bá ở nước ngoài*

Vào dịp Tết, theo truyền thống của dân tộc, tôi và gia đình thường về quê thăm người thân, bạn bè.

Sau Tết tôi sẽ cùng học trò xây dựng kế hoạch, cải tiến các thiết bị chế biến thực phẩm, nâng cao chất lượng sản phẩm để đi chào hàng, quảng bá ở Mỹ và các nước khác.

Tôi trưởng thành từ Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM và gắn bó cho đến nay. Chính Trường ĐH Bách Khoa và ĐHQG-HCM là nơi động viên, hỗ trợ tôi chân thành, nhiệt tình và nhiều nhất để tôi có được thành công như ngày hôm nay.

Nhân dịp năm mới, tôi kính chúc tất cả thầy cô, sinh viên dồi dào sức khỏe, hạnh phúc và luôn tin tưởng vào mái trường của chúng ta ■

24 nhà giáo ĐHQG-HCM được công nhận chức danh giáo sư, phó giáo sư năm 2022

Hội đồng Giáo sư Nhà nước đã ban hành quyết định công nhận 34 giáo sư và 349 phó giáo sư năm 2022. Trong đó, ĐHQG-HCM có 4 tân giáo sư và 20 tân phó giáo sư thuộc 8 đơn vị đào tạo.

4 tân giáo sư ĐHQG-HCM gồm: GS.TS Lê Văn Cảnh, GS.TS Phạm Văn Hùng - Trường ĐH Quốc Tế, GS.TS Đỗ Phúc - Trường ĐH Công nghệ Thông tin và GS.TS Lê Minh Phương - Trường ĐH Bách Khoa.

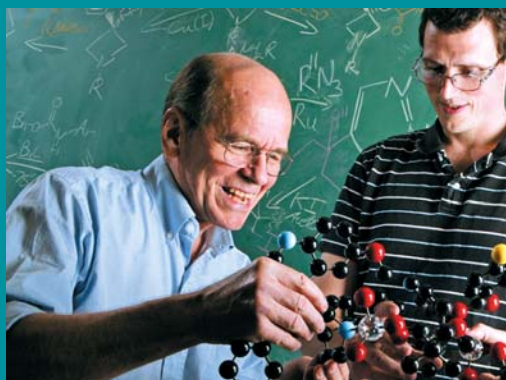
GS.TS Lê Văn Cảnh, sinh năm 1979, chuyên ngành Cơ học, là giáo sư trẻ nhất trong số 34 giáo sư được công nhận năm 2022, không tính ngành Khoa học Quân sự và Khoa học An ninh.

Theo quy định, nhiệm kỳ bổ nhiệm chức danh giáo sư, phó giáo sư là 5 năm. Hết thời hạn 5 năm kể từ ngày có quyết định công nhận đạt tiêu chuẩn, nếu ứng viên không được bổ nhiệm lại chức danh giáo sư, phó giáo sư tại cơ sở giáo dục đại học, quyết định này hết hiệu lực.

Bảo Khánh

BARRY SHARPLESS VÀ "CÚ ĐÚP" GIẢI NOBEL HÓA HỌC

Lê Chung

Vừa qua, giải Nobel Hóa học năm 2022 đã xướng tên ba nhà khoa học, trong đó có ông Barry Sharpless - người đã đặt nền móng cho "hóa học click" (click chemistry). Ông cũng chính là người từng chia sẻ giải Nobel Hóa học vào năm 2001.

Barry Sharpless - cha đẻ của khái niệm "hóa học click".
Ảnh: RSC

Cá hay hóa?

Karl Barry Sharpless sinh ngày 28/4/1941 tại Philadelphia, Hoa Kỳ. Tuổi thơ của cậu bé Sharpless là những ngày hè đầy nắng bên dòng sông Manasquan và bờ biển ở New Jersey. Cậu bé yêu câu cá hơn cả, và đây chắc chắn không phải là một sở thích hời hợt. Sharpless học lớp 6 đến lớp 12 tại ngôi trường của Hội Giáo Hữu ở Philadelphia. Đầu đặn hai lần một tuần, cả trường sẽ cùng dự buổi họp trầm mặc không nói năng, trừ những ai phải đi nghe điện thoại cá nhân.

"Tôi chưa từng nhận cuộc gọi nào, tuy nhiên trong đầu luôn tràn ngập suy nghĩ: buổi câu cá và những chiếc thuyền. Hoặc là tôi nghĩ không biết đến bao giờ mới lại từ Philadelphia về bờ biển New Jersey ngồi thuyền và câu cá" - Barry Sharpless kể lại.

Trong khi niềm đam mê câu cá sục sôi trong lòng, cậu trai lại chẳng mấy thích đi học, và hơn hết là chưa từng dự định trở thành một nhà khoa học tương lai. Giờ đây ở cái tuổi ngoài 80, Sharpless thú nhận rằng chính mình những ngày trẻ đã thật may mắn, một cách không tưởng, khi người khác đã hoạch định thay ông những sự lựa chọn mà ông đánh giá là sáng suốt, nếu không ông vẫn bị chi phối bởi niềm đam mê câu cá.

Chẳng hạn, cha mẹ đã chọn cho ông ngôi trường trung học xuất sắc, còn những cố vấn trong trường khuyên ông không nên ứng tuyển vào các đại học quá lớn. Theo đó, Sharpless đến học tại Trường ĐH Dartmouth ở New Hampshire vào năm 1959, chọn chuyên ngành

hóa học vì chàng trai khi này dự tính sẽ học lên y khoa, lý do duy nhất là cha mẹ luôn kỳ vọng con trai sẽ nối gót cha mình.

"Tôi không thật sự hứng thú với hóa học, đó là cho đến khi tôi trải qua hai học kỳ hóa hữu cơ cùng với vị giáo sư trẻ đã chọn tôi nghiên cứu tại phòng thí nghiệm của thầy" - Sharpless nói về khoảnh khắc ông bắt đầu gắn bó với hóa học.

Khi ông tốt nghiệp Trường ĐH Dartmouth năm 1963, vị giáo sư này đã khuyến khích ông theo học tiến sĩ hóa hữu cơ thay vì vào trường y. Giáo sư còn chọn hẳn giúp ông trường và người giám sát nghiên cứu tại đó. Một sự can thiệp mãnh liệt vào cuộc đời của cậu sinh viên quả nhiên rất khác thường, nhưng chuỗi sự kiện đã diễn ra với cậu tại đại học cũng khác thường không kém.

Vị giáo sư trẻ và tài năng này là Tom Spencer, đến công tác tại Dartmouth cùng khoảng thời gian mà Sharpless nhập học. Giáo sư không chỉ

Câu cá là niềm đam mê tuổi thiếu thời của chủ nhân Nobel Hóa học 2022. Ảnh: Barry Sharpless

Cựu sinh viên Sharpless phát biểu tại Trường ĐH Dartmouth.
Ảnh: Eli Burakian

nhìn ra năng lực của sinh viên, mà còn thấy được tiềm năng thực hiện điều gì đó lớn lao, và điều này bắt buộc Spencer "giáng một đòn" vào thói lo lắng của Sharpless - người vẫn dành suốt các mùa hè ở đại học để leo lên thuyền câu cá.

"Câu cá vẫn là đam mê khó bỏ của tôi, điều này đồng nghĩa với việc tôi vẫn cần có một người thông thái quyết định sáng suốt thay tôi. Nếu một vài biến số trong đời trưởng thành của tôi thay đổi thì có lẽ tôi vẫn đi đến được như ngày hôm nay, nhưng những thay đổi này chắc chắn không thể xảy ra nếu không nhờ có giáo sư Tom Spencer" - chủ nhân giải Nobel Hóa học 2022 dành lời tri ân.

Người may mắn

Năm 1968, Barry Sharpless nhận bằng tiến sĩ hóa hữu cơ tại ĐH Stanford nổi danh Hoa Kỳ nói riêng và toàn cầu nói chung. Tại đây, ông tiếp tục có hai năm nghiên cứu sau tiến sĩ về hóa học hữu cơ kim loại, rồi hai năm tiếp theo đến ĐH Harvard học về enzyme. Từ năm 1970-1990, Sharpless giữ chức vụ giáo sư tại Viện Công nghệ Massachusetts (MIT) và ĐH Stanford.

Một sự cố không may xảy ra khi ông vừa về MIT vào năm 1970, ống NMR phát nổ khiến ông mù một bên mắt. Sau tai nạn này, Sharpless nhấn mạnh "đơn giản rằng, không bao giờ có lời biện hộ chính đáng nào cho việc không đeo kính bảo hộ mọi lúc trong phòng thí nghiệm".

Trong thời gian công tác tại ĐH Stanford, ông phát hiện ra một số phản ứng hóa học mang tính đột phá, biến quá trình tổng hợp bất đối xứng những tưởng chỉ có trong khoa học viễn tưởng, giờ đây đã thành một thực tế tương đối thông thường. Chúng bao gồm 3 phản ứng bất đối xứng được đặt theo tên Sharpless. Kết quả

này sau đó đã mang về cho ông một nửa giải Nobel Hóa học vào năm 2001.

Thuật ngữ "click chemistry", thường được dịch là "hóa học click", do Sharpless tạo ra vào năm 1998, được mô tả chi tiết vào năm 2001 bởi ông cùng hai nhà hóa học đồng nghiệp tại Viện nghiên cứu Scripps là Hartmuth Christian Kolb người Đức và M.G. Finn người Mỹ.

Hóa học click nói về quá trình mà trong đó các phản ứng hóa học đơn giản, nhanh chóng kết nối các phân tử tương thích sinh học nhỏ tạo ra cấu trúc phân tử lớn hơn. Nó giống với chu trình tổng hợp trong tự nhiên, và đó cũng chính là ý tưởng dẫn đến hóa học click. Kết quả kèm theo phản ứng click là hạn chế tạo ra các sản phẩm phụ độc hại và giảm thất thoát vật liệu.

Không lâu sau khi xây dựng khái niệm về hóa học click, Sharpless tìm ra phản ứng click cơ bản chính là CuAAC (Cu(I)-catalyzed azide-alkyne cycloaddition). Cũng trong cùng khoảng thời gian, nhà hóa học Morten Meldal người Đan Mạch có phát hiện tương tự và độc lập với Sharpless. Khám phá của hai người, ngoài việc mang về giải Nobel Hóa học 2022, đã mở ra cánh cửa cho các nhà hóa học chế tạo nhiều hợp chất với không ít ứng dụng tiềm năng, đặc biệt là trong các lĩnh vực phát triển được phẩm, hóa học polymer và khoa học vật liệu.

Barry Sharpless trở thành người thứ 5 trong lịch sử thế giới từng nhận hai giải Nobel trong đời, và ông là người đầu tiên của thế kỷ XXI đạt được kết quả ấy. Ông nhận xét bản thân khá mạnh dạn khi cảm thấy các ý tưởng của mình rất tốt, đây là cách ông tự khích lệ chính mình trong khi mọi người xung quanh nghĩ chúng là ý tưởng điên rồ.

"Tôi đã nghĩ hóa học click là một ý tưởng hay ho, và đủ hay ho để xứng đáng nhận giải Nobel. Nhưng việc đoạt Nobel lần thứ hai thật sự khiến tôi rùng mình, và cảm thấy phấn khởi khi nó xảy ra trong đời. Tôi thường gặp may, nhưng lúc này đây tôi nghĩ tôi là người may mắn nhất trần đời" - Sharpless nói về việc nhận "cú đúp" Nobel.

Viện trưởng Viện nghiên cứu Scripps - ông Peter Schultz, nhận xét Sharpless đã mang đến một tác động dữ dội lên hóa học với hai thành quả đoạt giải Nobel. "Barry sở hữu sự kết hợp đặc biệt giữa hiểu biết sâu sắc về hóa học, trực giác phi thường, và tính thực tế, và là một người đồng nghiệp tuyệt vời" - Viện trưởng Schultz chia sẻ ■

NHỮNG SỰ KIỆN VÀ KHÁM PHÁ KHOA HỌC NỔI BẬT TRONG NĂM 2022

Hoài Chung

Bước vào bình thường mới sau đại dịch COVID-19, nền khoa học nhân loại tiếp tục nở rộ không ngừng với nhiều sự kiện và khám phá quan trọng trong nhiều lĩnh vực.

Hồi sinh nội tạng đã chết

Đầu tháng 8/2022, nhóm nghiên cứu của ĐH Yale (Hoa Kỳ) công bố trên tạp chí khoa học *Nature* rằng họ đã thành công khi "hồi sinh" các nội tạng trong cơ thể lợn đã chết trong vòng 1 giờ. Cụ thể, bằng cách bơm một hỗn hợp chất lỏng thử nghiệm vào mạch máu của những con lợn đã chết tim, máu trong cơ thể chúng bắt đầu lưu thông trở lại và nhiều tế bào cùng các nội tạng quan trọng như tim, gan, thận bắt đầu hồi sinh trong 6 giờ tiếp theo.

Người dẫn đầu nghiên cứu Nenad Sestan cho biết các tế bào này đã sống lại trong vài giờ liền, điều đó cho thấy quá trình chết của tế bào có thể bị kìm hãm. Kết quả của nghiên cứu này đẩy lên tia sáng về ứng dụng y tế cho con người trong tương lai.

Nội tạng của lợn chết đã có thể sống lại. Ảnh: Mario Silva

FDA phê duyệt thịt nhân tạo

Tháng 11/2022, Cục quản lý Thực phẩm và Dược phẩm Hoa Kỳ (FDA) đã chính thức cho phép nước này tiêu thụ thịt được nuôi cấy trong phòng thí nghiệm. Trước đó, thế giới đã chứng kiến một cuộc cách mạng thực phẩm khi công ty Upside Foods sản xuất thịt gà bằng phương pháp nuôi cấy.

Hoa Kỳ là quốc gia tiêu thụ một lượng khổng lồ thịt gà, còn theo một thống kê trên thế giới, trong khoảng 80 tỷ động vật trên cạn được con người nuôi và giết thịt mỗi năm, có đến 70 tỷ là

Thịt nhân tạo đã được FDA phê duyệt tại Hoa Kỳ. Ảnh: AP

gà. Điều này không chỉ đẩy lên vấn đề đạo đức mà còn tạo ra vấn đề về môi trường. Thịt nhân tạo được kỳ vọng có thể góp phần xoa dịu chúng.

Lần đầu chụp ảnh lỗ đen ở tâm dải Ngân Hà

Từ lâu, các tính toán khoa học đã gợi ý rằng ở tâm dải Ngân Hà là một lỗ đen siêu trọng, cũng tương tự trung tâm của các thiên hà xoắn ốc khác và thiên hà elip trong không gian. Tháng 5/2022, nhân loại đã được chứng kiến bức ảnh đầu tiên về thiên thể kỳ vĩ này.

Đây là thành quả của Kính thiên văn Chân trời sự kiện (EHT). Các lỗ đen không phát ra ánh sáng, vòng sáng bao quanh phần bóng tối trong ảnh là do ánh sáng bị bẻ cong bởi lực hấp dẫn của lỗ đen, và lỗ đen nằm ở trung tâm phần bóng tối đó. Nhóm nghiên cứu đã rất bất ngờ khi thấy các số đo của hố đen phù hợp với tiên

Bức ảnh lỗ đen ở trung tâm dải Ngân Hà. Ảnh: EHT

Con người đã có thể chuyển hướng thiên thạch.
Ảnh: NASA

đoán dựa trên Thuyết tương đối tổng quát của Albert Einstein.

Thành công thay đổi quỹ đạo thiên thạch

Trong cuộc họp báo tháng 10/2022, Cơ quan Hàng không và Vũ trụ Hoa Kỳ (NASA) thông báo họ đã thành công khi cho tàu vũ trụ DART va đập vào tiểu hành tinh Dimorphos và chuyển hướng quỹ đạo của nó. Nhân loại có thể an tâm hơn về những mối đe dọa tiềm tàng từ "bên kia bầu trời".

Cuộc "tự sát" của DART diễn ra vào ngày 23/9, mục tiêu là tiểu hành tinh có kích thước tương đương một sân bóng đang quay quanh một tiểu hành tinh lớn hơn. Sau vài tuần tính toán các quan sát, NASA khẳng định quỹ đạo của tiểu hành tinh đã có những thay đổi đáng kể.

"Não mini" biết chơi game

Các nhà nghiên cứu Australia công bố trên tạp chí *Neuron* vào hôm 12/10 rằng 800.000 tế

Não nuôi trong phòng thí nghiệm có thể chơi game.
Ảnh: The Byte

bào não người và chuột nuôi trong phòng thí nghiệm đã học được cách chơi trò chơi điện tử Pong. Đây là trò chơi đơn giản với yêu cầu đưa thanh chắn cản trúng quả bóng.

TS Brett Kagan của nhóm nghiên cứu cho biết "não mini" này đã có thể thu thập thông tin từ một nguồn bên ngoài, xử lý chúng và phản hồi trong thời gian thực. Bộ não này học chơi game trong 5 phút, tuy nó cũng thường để trượt mất quả bóng, nhưng tỷ lệ thành công cho thấy đây không thể là xác suất ngẫu nhiên.

Hơn một tỷ tỷ phép tính trên giây

Đó là tốc độ của hệ thống siêu máy tính Frontier mà Phòng thí nghiệm Quốc gia Oak Ridge (Hoa Kỳ) tuyên bố là siêu máy tính mạnh nhất thế giới vào ngày 30/5/2022. Nó soán ngôi

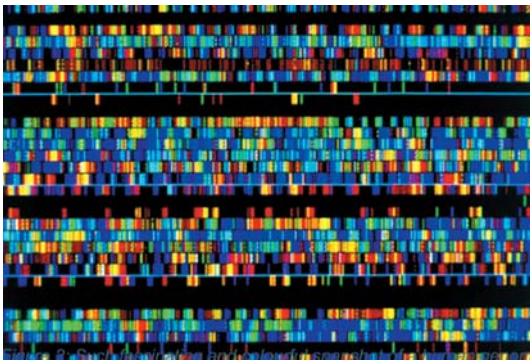
Siêu máy tính Frontier dẫn đầu thế giới. Ảnh: ORNL

vương của hệ thống Fugaku tại Nhật Bản với tốc độ 442 triệu tỷ phép tính mỗi giây, hay còn gọi là 442 petaflop.

Trong khi đó, Frontier đã đạt mức 1,102 tỷ tỷ phép tính mỗi giây trong một bài kiểm tra, tương đương 1,102 exaflop, và trở thành siêu máy tính đầu tiên của nhân loại đạt ngưỡng hiệu suất exaflop. Trên lý thuyết, nó thậm chí có thể tăng tối đa lên 2 exaflop. Frontier đã đặt viên gạch đầu tiên cho kỷ nguyên mới trong tính toán exaflop để giải quyết các thách thức khoa học vĩ đại nhất.

Đã có trình tự hoàn chỉnh bộ gen người

Một công bố trên tạp chí *Science* ngày 31/3 cho biết các nhà khoa học của Hoa Kỳ đã giải mã thành công toàn bộ trình tự gen người mà không có khoảng trống nào. Kết quả này đạt được sau 20 năm kể từ khi giới khoa học có bản phác thảo bộ gen người đầu tiên với tỷ lệ 92%.

Bộ gen người đã được giải mã. Ảnh: James King-Holmes

Cụ thể, trình tự này gồm khoảng 3 tỷ ký tự nucleôtit trong ADN người. Thành tựu đó được đánh giá là vô cùng quan trọng, vì có thể giúp con người hiểu rõ hơn nữa về di truyền học, cũng như các yếu tố di truyền trong một số bệnh lý nhất định.

Tìm thấy mẫu ADN cổ xưa nhất

Tạp chí *Nature* ngày 7/12 đăng công bố các nhà khoa học đã phát hiện ra ADN 2 triệu năm tuổi tại Greenland, tính đến nay đây là mẫu ADN cổ xưa nhất lịch sử khoa học. Manh mối này có thể dẫn lối nghiên cứu về sự sống cách nay 2 triệu năm.

Các mảnh ADN này phá kỷ

Tranh tái lập khung cảnh sự sống 2 triệu năm trước ở Greenland. Ảnh: Kurt Ker

lục trước đây được lấy từ xương của ma mút Siberia, với cách biệt lên đến 1 triệu năm. Chúng đã giúp phác họa một bức tranh các loài động thực vật tại phía Bắc Greenland ở thời điểm vùng này ấm hơn hiện nay 17-19°C. Kỹ thuật tương tự được kỳ vọng có thể áp dụng nghiên cứu tổ tiên của loài người.

AI "lấn sân" mỹ thuật

Năm 2022 chứng kiến sự nở rộ của việc sử dụng trí tuệ nhân tạo (AI) trong việc tạo ra các tác phẩm mỹ thuật. Chẳng hạn tháng 8, bức tranh Théâtre D'opéra Spatial vẽ bằng phần mềm MidJourney, dựa trên các miêu tả của người dùng, đã thắng giải Nhất tại một cuộc thi liên quan. Bức tranh quá đặc sắc đã khiến nhiều người trên thế giới trầm trồ xoay quanh tương lai của nghệ thuật do AI thực hiện.

Liệu tác phẩm của AI có được xem là nghệ thuật đích thực hay không? Có khi nào nghệ thuật của con người sẽ bị diệt vong? Các họa sĩ rồi sẽ bị máy móc thay thế? Đó là một vài tranh luận sôi nổi của cộng đồng mạng. Tuy nhiên, chúng ta không thể phủ nhận đây là một bước tiến quan trọng trong khoa học công nghệ, và nhiều cánh cửa mới có thể mở ra ■

Bức tranh Théâtre D'opéra Spatial vẽ bằng phần mềm MidJourney. Ảnh: Jason Allen

Ung Chu

**Chuyện Mèo Mẹo, chuyện
thỏ mèo**

Tổ tiên của người Việt từ xa xưa đã lựa chọn cách đặt tên cho một số động vật dựa trên tiếng kêu đặc trưng của chúng: bò - bê, tắc kè, tu hú, bìm bịp (kêu “bíp bíp”), cuốc cuốc, cu cu, chích chòe, ve... Mèo cũng nằm trong số đó, với tiếng kêu đặc trưng không lẫn vào đâu được. Không chỉ tiếng Việt mới gọi tên mèo bằng từ tượng thanh, ta còn thấy điều tương tự ở tiếng Mường, các ngôn ngữ thuộc nhóm Thái (tại Việt Nam, Thái Lan, Lào, Trung Quốc), hoặc “miêu” 貓 của Hán ngữ.

Hiện nay, ta đọc tên 12 chi trong hệ thống can, chi bằng những âm Hán - Việt đã lưu truyền từ xa xưa, phản ánh cách mà chúng được gọi trong quá khứ. “Tí” 子 đọc theo phiên thiết Hán - Việt (phiên thiết là các công thức đánh vần chữ Hán do người Hán thiết kế), trong khi nay ta dùng âm “tử” cho những ý nghĩa khác. “Thìn” 辰 nếu đọc theo phiên thiết ngày nay sẽ là “thần”, còn như ký âm chữ Latin của Alexandre de Rhodes vào thế kỷ XVII, người Việt xưa đọc “nhân” 人 (người) là “nhin”, “nhật” 日 (mặt trời, ngày) là “nhật” và “cấp” 急 (gấp) là “kíp”,... “Ngọ” 午 theo âm phiên thiết hiện đại sẽ là “ngỗ”, “Mùi” 未 sẽ là “vị” cũng giống “vị” 味 (mùi vị) ngày xưa cho người Việt âm “mùi”, và “Hợi” 亥 sẽ là “hãi”.

Sở dĩ chúng ta không dùng những âm “tử”, thần”, “ngỗ”, “vị”, “hãi”, là vì các cách đọc

Meo meo mèo meo

Nhân dịp năm con mèo Quý Mão sắp đến, ta hãy bàn mấy thứ về mèo trong tiếng Việt.

Hán - Việt cổ xưa đã được nhân gian thuộc nằm lòng mà không cần trải qua trường lớp chữ Nho, không cần phải phiên thiết lại lần nữa. Chúng là các “ký ức tập thể” về ngôn ngữ, đã trở thành quy định, chẳng hạn, chúng ta không gọi địa danh Phú Yên là “Phú An” hay Quy Nhơn là “Quy Nhân”, dù cùng Hán tự.

Tương tự, “Mèo” chính là cách đọc Hán - Việt cổ xưa của “Mão” 卯 và ngày nay chúng cùng nhau tồn tại, trong đó “Mèo” giàu tính dân gian hơn. Alexandre de Rhodes từng chỉ ghi nhận “Mèo” chứ chưa có “Mão”. Ngữ âm tiếng Việt thời

xa xưa khiến “Mẹo”, “Ngọ”, “Hợi” mang thanh nặng khi lưu truyền qua lịch sử, so với phiên thiết Hán - Việt hiện đại cho ra thanh ngã “mão”, “ngỗ”, “hãi”.

Cách đọc Hán - Việt “Mẹo” 卯 của tiếng Việt biến âm từ một âm trung gian theo phiên thiết, mà ta tạm ký âm là “myao”. Nó tương đương âm “myō” 卯 của tiếng Nhật và “myō” 卯 của tiếng Triều Tiên/Hàn Quốc khi đọc chữ Hán “Mão” 卯, có chèn một âm lướt mà ngôn ngữ học gọi là âm “vòm hóa”. Âm vòm hóa này được người Hán ngày xưa thể hiện rõ trong phiên thiết, tương đồng với việc người Việt

từng đọc “báo” 豹 (con báo) là “beo”, mà tiếng Nhật và tiếng Triều Tiên/Hàn Quốc cũng vẫn giữ âm vòm hóa. Trong khi đó, âm vòm hóa của hai chữ Hán trên đã biến mất trong âm Hán - Việt hiện đại và các ngôn ngữ Trung Hoa như tiếng Quan thoại, tiếng Quảng Đông, tiếng Triều Châu, tiếng Phúc Kiến,...

Chính vì ngày xưa người Việt vốn đọc “Mèo” 卯 mà con thỏ trong hệ thống 12 con giáp Trung Hoa đã được người Việt thay bằng con mèo. Nhưng ở thời cổ đại, tổ tiên của người Việt vẫn dùng con thỏ, rất may mắn còn thể hiện rõ qua hệ thống tên 12 con giáp đã được tổ tiên của người Khmer và người Thái Lan vay mượn từ một dạng xa xưa của tiếng Việt. Người viết xin không trình bày chi tiết trong giới hạn bài này.

Mèo với chó, chuột trong tiếng Việt

Là con vật được thuần hóa từ lâu, mèo đã có chỗ đứng trong kho tàng ca dao, tục ngữ, thành ngữ của người Việt. Đặc biệt, mèo cũng thường được ghép cặp với hai “đôi thủ” là chó và chuột.

Mèo và chó là hai loài gần bó với con người, tạo điều kiện để người Việt quan sát và đề cập chúng trong lời ăn tiếng nói. Nói về kẻ chỉ chê bai người khác mà không nhìn lại chính mình,

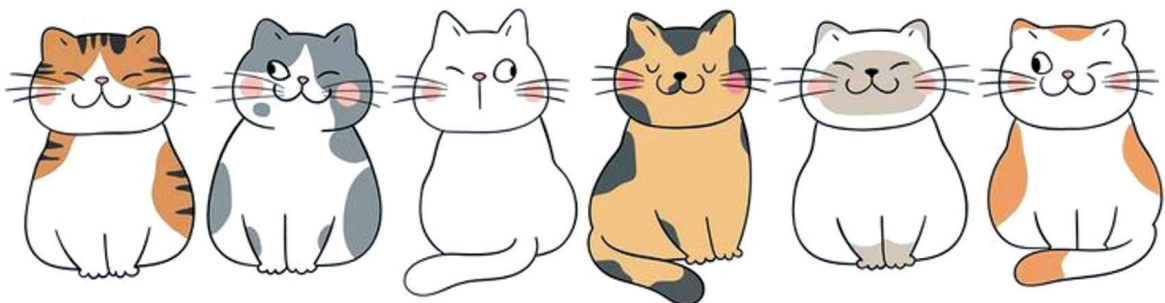
ta có “chó chê mèo lắm lông”. Đồ ăn trong nhà được người xưa khuyên “chó treo, mèo dậu”. Tức giận mà chửi mắng vu vơ thì người Việt ví von “chửi chó mắng mèo”, còn nếu cơn giận được thể hiện qua hành động bạo lực thì ta nói “đá mèo quèo chó”. Người nào hà tiện, bủn xỉn quá mức thì được tả rằng “buộc cổ mèo, treo cổ chó”.

Chuột thì muôn thủa luôn là con mồi của mèo, do đó trong ca dao, tục ngữ, thành ngữ, chúng thường ở phía đối lập và chuột có phần yếu thế hơn, khác với chó thường được đặt ngang hàng với mèo. Hành động làm ơn, giúp đỡ những kẻ luôn làm hại mình, người Việt nói là “chuột cắn dây buộc mèo”. Còn ai đó làm hành động liều lĩnh và đầy hiểm nguy, ta nói “chuột gặm chân mèo”. Để khuyên mọi người làm việc phù hợp khả năng, sức lực của mình, có câu “mèo nhỏ bắt chuột con”. Nhưng nếu ai đó trẻ tuổi tài cao, làm được cả những việc tưởng chừng không vừa sức hay thậm chí nhiều người lớn tuổi không thể làm, ta lại có cách ví von “mèo con bắt chuột cống”.

Cũng có không ít cách nói mà ở đó mèo đứng riêng, nhưng ít khi có hàm ý khen. Ai ăn nhỏ nhẻ quá sẽ có thể bị ví là “ăn như mèo”. Người tự cao tự đại thì chẳng khác nào “mèo khen

mèo dài đuôi”. Phô bày hớ hênh những thứ mà người ta đang thèm khát trước mắt họ thì cũng như “mỡ để miệng mèo” hay “mỡ dâng miệng mèo”, còn kẻ thèm khát thì “như mèo thấy mỡ”. Theo quan niệm dân gian, mèo hay lờn nơi mỡ mà thì không phải là mèo lành, nên mới có câu “mèo lành chẳng ở mả, ả lành chẳng ở hàng cơm” thể hiện định kiến những cô nàng hay la cà thì ít khi đứng đắn. Ta cũng gặp ý tứ tương tự trong “mèo mà gà đồng” đề cập những vật hoang, nhằm ám chỉ những người không đàng hoàng.

Mèo lại thường hay đi tìm ăn, nhiều khi lén lút, ta có “im im như mèo ăn vụng” để nói những người giấu giếm trong im lặng. Hoặc ca dao “Mèo hoang lại gặp mèo hoang/Anh đi ăn trộm gặp nàng mới khoai” nói những kẻ không ra gì thì thường tụ lại với nhau. Lại có ca dao trào phúng rằng “Mèo tha miếng thịt xôn xao/Hùm tha con lợn thì nào thấy chi” hay “Mèo tha miếng thịt thì đòi/Kẻ tha con lợn mất coi trừng trừng”, ám chỉ thực trạng rằng kẻ có uy quyền khi làm điều tệ thì người ta thường nhắm mắt làm ngơ, trong khi những kẻ hèn mọn hơn thì thường bị trừng trị nặng tay. Còn may mắn chợt đến với những kẻ túng quẫn thì được ví như “mèo mù vớ cá rán” ■

Ảnh: Anchalee Ar

Trăng không đầy, tình vẫn mênh mang

Nguyễn Minh Hòa

Có lẽ nhiều người thuộc bài hát *Khúc hát sông quê* của nhạc sĩ Nguyễn Trọng Tạo, nhưng không mấy ai biết lời của bài hát này là của nhà triết học Lê Huy Mậu, cựu sinh viên triết học của Trường ĐH Tổng Hợp TP.HCM. Trong số các nhà triết học làm thơ tốt nghiệp từ Khoa Chính trị học, ĐH Văn Khoa còn có Đào Duy Thanh, Lương Minh Cừ, Trần Hùng, Nguyễn Xuân Tới,... Nổi bật trong số các khuôn mặt ấy là nhà thơ, nhà giáo, nhà triết học Hà Thiên Sơn, tiến sĩ - giảng viên cao cấp Khoa Triết, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM.

Tôi với Hà Thiên Sơn là đồng hương (Phú Thọ), đồng ngũ (đi bộ đội trước 1975), đồng môn (cùng học khóa 1 Khoa Chính trị, Trường ĐH Văn Khoa) và sau này là đồng nghiệp (giáo viên) cho nên tôi chơi thân với vợ chồng Sơn. Tôi cũng là người hâm mộ thơ Sơn, theo thơ Sơn mấy chục năm rồi. Còn nhớ tập thơ *Giao điểm hai đường cong* của Sơn xuất bản năm 1995, được Thành Đoàn tổ chức đêm thơ giới thiệu với bạn đọc trẻ ở Nhà Văn hóa Thanh Niên, chỉ trong hai tiếng đồng hồ, hàng trăm cuốn thơ được bán hết veo, thế mới biết sức hấp dẫn của thơ Sơn lớn đến nhường nào. Từ 1995 đến nay, Sơn cho ra mắt thêm 4 tập thơ: *Áo ảnh chiều* (2005), *Châm hoa vàng* (2010), *Ô cửa nhỏ* (2012) và năm 2022 này là *Những đêm trăng không đầy*.

Thơ của Hà Thiên Sơn không thiên về kỹ thuật mà giản dị và lành như chính con người Sơn vậy. Không lên gân, không khẩu hiệu, không màu mè sáo ngữ và rất chi là “mộc” nhưng ai đọc thơ Sơn rồi thì cũng kết, bởi thơ Sơn thiên về tự sự, nhẹ nhàng, rất sâu lắng và đầy trải nghiệm. Có những câu thơ nghe một lần là thuộc và mỗi lần đọc nó cứ day dứt không sao thoát ra được, buộc người ta phải suy tư và tự vấn. Vốn là nhà triết học, thơ của Sơn cũng mang những tư tưởng, triết lý về nhân sinh quan, về thân phận con người, về đất nước, quê hương và tất nhiên là cả về mẹ, về đồng đội.

Tập *Những đêm trăng không đầy*, một lần nữa cho thấy chiều sâu của tư tưởng ẩn chứa trong thơ của Sơn về những điều “không đầy” trong đời sống riêng tư, trong sự nghiệp và trong cả “những đêm trăng”. Có lẽ càng về già người ta càng chiêm nghiệm một điều vô cùng giản dị là dù bạn có cố gắng bao nhiêu, tiền nhiều đến cỡ nào và dù may mắn như thế nào thì rốt cục cuộc đời này của bạn vẫn luôn “không đầy” và nói theo triết học thì “thiếu”. Đó chính là một phần của hạnh phúc, bởi vì thế chúng ta mới cố gắng, ước ao và tiếc nuối. Tôi chắc hẳn, bạn đọc từng là lính đồng thời là trí thức sẽ tìm thấy một phần đời mình trong thơ của Hà Thiên Sơn.

Tôi và các cựu chiến binh Trường ĐH KHXH&NV đã rơi nước mắt khi nghe Sơn đọc

thơ trước bạt ngàn những ngôi mộ không nhìn thấy điểm cuối ở nghĩa trang Vị Xuyên:

*Trắng toát một màu mây
Trên hàng cây cụt ngọn
Tiếng chim nghe thảng thốt
Nỗi buồn làm sao khuấy*

(Vị Xuyên ngày giỗ trận)

Sau mỗi trận đánh, quân số của trung đội, đại đội vơi bớt đi, và các anh dịch chuyển đội ngũ sang một nơi khác: “*Các anh đứng xếp hàng thẳng tắp/ Nghĩa trang xanh trong ráng chiều chạng vạng*”. Đồng đội, những người đồng sinh, đồng tử thiếu vắng nhiều quá thì có vàng trắng nào tròn vành cho được cơ chứ!

Cũng như hàng triệu chàng trai rời quê hương vào Nam theo tiếng gọi của chiến trường, từ ấy (1971) Sơn đi biệt biệt hơn 50 năm, và gần cả cuộc đời gắn với Sài Gòn, chỉ đôi thoảng về quê. Quê với những người như Sơn vừa gần gũi, vừa xa xăm lạ lẫm và luôn thấy mình như đứa con chưa tròn đạo hiếu với cha mẹ:

*Cúi đầu đứng trước mộ cha
Nén nhang con thắp đèn ba bốn lần*

(Cha ơi trời lại đổ mưa)

*Trên mộ mẹ chỉ một màu mưa trắng
Xin nắng một lần khô áo mẹ tôi*

(Bến sông xưa).

Sơn có một nỗi đau tột đỉnh khi mất người con thân yêu, cũng là mất niềm hy vọng lớn nhất khiến cho mọi niềm vui và hạnh phúc không tròn đầy theo năm tháng, mà chỉ có những ai gần gũi Sơn mới hiểu được nỗi đau này.

Trong tập thơ của mình, thắp thoảng bóng hình những người phụ nữ khi còn là lính, và khi là nhà trí thức, nhưng hình như những người phụ nữ ấy không mang lại cho Sơn sự trọn vẹn, và tôi cũng đồ rằng Sơn chỉ mang lại cho những người phụ nữ ấy nụ cười rất lạnh và những câu thơ vu vơ mà thôi, kiểu như:

*Mùa này cỏ rạc chân đê
Người đi mang cả lời thề cỏ may*

(Ánh mắt)

*Tình yêu tôi lại để rơi
Lòng mình mà thấy cứ vơi vơi xa*

(Café từng hạt nhỏ đều)

*Bây giờ em của người ta
Với tôi một nửa có là hư không*

*Chia tay em bước theo chồng
Tôi như ngựa chứng trên đồng cỏ hoang*

(Bây giờ em của người ta)

Nhà thơ Hà Thiên Sơn sinh ra ở vùng trung du, nhà ngay gần Đền Hùng, một vùng đất đậm đặc những huyền thoại, cổ tích và cứ đi một khúc là gặp đình, chùa, miếu. Vùng đất của hát Xoan, ca dao và những người phụ nữ gánh phân mà như múa. Chẳng biết có phải thế không mà nơi đây không sinh ra nhà kinh tế nào đình đám được gọi là “đại gia”. Cả cái đất Sài Gòn mệnh mông là thế mà duy nhất có một nhà kinh doanh loại phần viết bằng tên MIC là người Phú Thọ, nhưng chỉ được vài năm khi bút dạ ra đời thì loại chất liệu từ thạch cao này đã chết. Đổi lại vùng đất hát Xoan sinh ra nhiều bậc tài danh như Tần Đà, Bút Tre, Phạm Tiến Duật, Lưu Quang Vũ, Lưu Công Nhân, Phú Quang, Nguyễn Vĩnh Tiến, Lại Văn Sâm,... Ngay ở ĐHQG-HCM cũng có nhiều nhà khoa học xã hội nổi danh quê trung du như PGS.TS Hà Minh Hồng, PGS.TS Lê Văn Quang, GS.TS Trần Ngọc Thêm, TS Nguyễn Khắc Cảnh, PGS.TS Nguyễn Minh Hòa, và tất nhiên cả nhà thơ, TS Hà Thiên Sơn.

Có lẽ nơi mà không bao giờ sợ đói vì quanh nhà, ngoài nương lúc nào cũng có sắn, trám, chuối, mít và các loại rau tập tàng nên người ở đây có một tính cách khá mềm, không cực đoan, không quyết liệt, như thiên hạ tổng kết “một ly rượu sắn bắt tay 20 lần chưa hết”. Sau hơn 40 năm trong ngành giáo dục, người ta có thể được các loại danh hiệu, còn Sơn dường như chả có gì: không nhà giáo ưu tú, không huân chương, không bằng khen,... Với Sơn, được làm người thầy tử tế có “ánh mắt thầy hiền như nắng” và học trò thương mến là quá đủ rồi:

*Giá như chiều nay đừng lại
Bọn mình ở bên nhau mãi
Bỗng thấy thương thầy vô hạn
Thầy ơi sương trắng mái đầu*

(Buổi học cuối cùng)

Tùng ấy năm dài biết nhau, tôi chưa từng thấy nhà giáo Hà Thiên Sơn nói to, nổi nóng. Sơn là một nhà sư phạm mẫu mực, trong sáng. Trong thơ của Sơn, ngay các nhan đề cũng thường thấy nhẹ bẫng pha chút băng khuâng, băng lảng: *Bây giờ em của người ta, Bóng ngày nhè trôi, Đưa em đi lễ chiều mưa, Em đi về phía mờ sương, Mùa hoa gạo bên sông...* Và suy cho cùng, Sơn chỉ cần “*Tôi nằm với cỏ bên đường/ Nghe trong lau lách vô thường mà thôi*” ■

VỊ NGỌT VẺ CHƯỞNG TỪ XỨ HOA ANH ĐÀO

Huỳnh Như Phương

Mùa thu năm 2022, khi đại dịch COVID-19 tạm lắng, Giáo sư Đào Hữu Dũng tức Nguyễn Nam Trân - dịch giả, nhà nghiên cứu văn hóa và văn học Nhật Bản - về Hà Nội giao lưu với bạn đọc nhân dịp bản dịch *Vạn điệp tập* được xuất bản, sau đó vào thăm lại TP.HCM, nơi sáu năm trước đó, ông đã về dự lễ trao giải thưởng văn hóa Phan Châu Trinh vào dịp kỷ niệm 90 năm ngày mất của nhà yêu nước (24/3/2016).

Tri thức thâm hậu và sắc sảo

Giáo sư Đào Hữu Dũng, tiến sĩ khoa học truyền thông, sinh năm 1945 tại Lâm Đồng, nguyên quán Hà Tĩnh, được đào tạo về văn học, giáo dục, báo chí và kinh tế tại Đại học Sài Gòn, Đại học Tokyo và Đại học Paris. Ông từng tham gia giảng dạy tại Đại học Paris Diderot - Paris 7, Đại học Josai và hoạt động trong Hội Giao lưu văn hóa Nhật - Việt. Ông có công lớn trong việc dịch thuật, giới thiệu những thành tựu về lịch sử, văn hóa, văn học Nhật Bản cho công chúng Việt Nam. Sống hơn nửa thế kỷ trên đất Nhật và vẫn giữ mối liên hệ mật thiết với đất nước Việt Nam, ông luôn có ý thức về việc tiếp thu những thành tựu Nhật Bản phù hợp với yêu cầu xây dựng nền văn hóa và con người Việt Nam mang bản sắc dân tộc, tinh thần hiện đại và chủ nghĩa nhân văn.

Qua hơn bốn thập niên nghiên cứu, trước tác, Đào Hữu Dũng đã công bố nhiều công trình dịch thuật và biên khảo có giá trị. Về khoa học xã hội, ông đã dịch thuật những tài liệu căn bản về lý thuyết quản trị, truyền thông, quảng cáo, văn hóa và xã hội ở Đông Á. Về văn học, ông đã dịch thuật những tác phẩm kinh điển như *Vạn điệp tập*, *Bách nhân nhất thủ*, *Vô môn quan*, *Lịch sử Thiên Tông Nhật Bản* cùng những tác

phẩm của các tác giả nổi tiếng như Urabe Kenkō, Ueda Akinari, Mori Ōgai, Higuchi Ichiyō, Nagai Kafō, Suzuki T. Daisetsu, Tanizaki Junichiro, Akutagawa Ryūnosuke, Kawabata Yasunari, Nakajima Atsushi, Endō Shūsaku, Mishima Yukio, Abe Kōbō, Mukōda Kuniko, Asada Jirō, Hayashi Mariko.

Ở thể loại biên khảo, Đào Hữu Dũng đã cho xuất bản những tác phẩm công phu là *Quảng cáo truyền hình trong kinh tế thị trường*; *Thế chế, thị trường và xã hội của ngành truyền thông quảng cáo Nhật Bản*; Tổng quan lịch sử văn học Nhật Bản. Cuốn sách sau, ký bút hiệu Nguyễn Nam Trân, dày 675 trang khổ 19 x 27, do NXB Giáo Dục Việt Nam ấn hành năm 2011, là một chuyên khảo có uy tín được sử dụng rộng rãi trong ngành ngữ văn các trường đại học Việt Nam hiện nay. Viết lời giới thiệu cho cuốn sách, nhà văn Nguyên Ngọc khẳng định công trình biên khảo này "ngoài sự giàu có đến ngôn ngữ về tư liệu, tri thức thâm hậu và sắc sảo chứng tỏ trong xử lý khối tư liệu đồ sộ ấy, phương pháp nghiên cứu vừa nghiêm nhặt, khoa học, vừa phóng khoáng, hấp dẫn, còn nổi bật vì tính khám phá, rõ ràng bộc lộ sự trăn trở của một nhà khoa học muốn khơi tìm cho đến tận cùng cái cốt lõi của

tâm hồn Nhật Bản".

Sự thông thạo tiếng Nhật, tiếng Pháp kết hợp với việc nắm bắt những sắc thái biểu cảm tinh tế của tiếng Việt làm cho các văn bản dịch thuật và trước tác của Đào Hữu Dũng - Nguyễn Nam Trân có sự chuẩn xác, mạch lạc, trong sáng và nhuần nhị. Sống nhiều năm xa quê hương, ông vẫn tiếp cận được nguồn mạch tinh thần và ngôn ngữ sống động, phong phú của dân tộc.

Dịch thuật là tình cảm đối với quê hương mình

Trong diễn từ nhận Giải thưởng văn hóa Phan Châu Trinh, Đào Hữu Dũng xem việc dịch văn học như một lao động bình thường: "Ở vào cái tuổi sơ lão như tôi thì công việc này giúp cho tế bào óc làm việc để đỡ quên, đỡ lẫn. Hễ muốn dịch thì phải đọc, và như thế, dịch thuật lại là một cách học hỏi, một cách tu thân. Tiếp đến, khi dịch văn, tôi thấy mình giống như người sau khi ăn được miếng bánh ngon, muốn bẻ ra một chút mời người bên cạnh. Đúng vậy, dịch thuật là để thỏa mãn nhu cầu tương trợ, chia sẻ một tri thức cũng như chia sẻ một tình cảm, phần nhiều đều mang niềm vui của sự khám phá, và tất cả đã xảy ra rất tự nhiên".

Ông quan niệm rất rõ ràng: "Trên một bình diện rộng lớn hơn và vượt hẳn tầm vóc có giới hạn của bản thân, tôi nghĩ dịch thuật nói chung là sự chuyển tải tri thức, văn hóa bằng cách vượt bức tường ngôn ngữ. Những quốc gia đang trên đường phát triển, muốn học tất, học nhanh, đều phải sử dụng phương pháp này. Thế nhưng dịch còn có nghĩa là chọn lựa và người dịch phải lãnh lấy trách nhiệm. Giữ lấy cái hay, cái quý, bỏ qua cái xấu, cái tạp nhạp. Dịch tác phẩm cổ điển để tiếp nhận túi khôn của hiền nhân nhưng cũng dịch tác phẩm đương đại để giao lưu với người sống cùng một thời. Dịch kiến thức khoa học kỹ thuật đã đành nhưng phải dịch cả những tác phẩm trong lãnh vực nhân văn để đưa chính mình và độc giả lên những tầm cao trí thức và cùng nhau đạt được những tình cảm cao thượng và quảng đại".

Đào Hữu Dũng tâm sự: "Dịch thuật đến với tôi còn do một duyên may. Năm 1965, vào một tối mưa phùn mùa xuân, tôi là một thanh niên Việt Nam 20 tuổi đã cùng tám người bạn đồng khóa đặt chân đến đất Nhật. Giữa những kiến thức trùng điệp của Nhật Bản mà tôi có may mắn nhận được đôi phần, tôi lại chỉ xin phép

được khoan một mảnh vườn nhỏ nếu không nói là chăm sóc cho một chậu kiểng, vì tôi tin rằng làm được bấy nhiêu thôi, cũng đủ hết một đời người. Qua việc dịch thuật lịch sử và văn học, tôi đã tìm cách tiếp cận phép lạ Nhật Bản. (...). Đổng tro nút khói của Thế chiến thứ hai đã giúp người Nhật nghiền ngẫm để phản tỉnh về những lỗi lầm. Họ biết đổi hàng sang trang một quá khứ u ám và đi đến thành công trong việc xây dựng một nhà nước dân chủ, một cuộc sống văn minh và phồn vinh. Họ đã tìm cách trồng cây tư tưởng phương Tây trên mảnh đất đã có sẵn những giá trị phương Đông".

Tuy nhiên, Đào Hữu Dũng nói tiếp, "những tình cảm hồ hởi và lòng cảm mến đặc biệt của tôi với đất nước Nhật Bản vẫn không ngăn tôi nghĩ rằng động cơ công việc dịch thuật của tôi là tình cảm đối với chính quê hương mình. Chuyển tải tri thức, chuyển tải công nghệ, trao đổi thông tin,... nhưng dù là những điều hay đẹp, mọi thứ đó phải thích nghi với bản sắc của dân tộc tôi, nghĩa là phải có những giá trị phù hợp với lối sống và cách suy nghĩ của dân tộc tôi. (...). Ngày nào chúng ta biết tự mình khai sáng, có đủ nguyên khí, nội lực, người dân ta có thể đủ trình độ giao lưu trực tiếp với người nước ngoài không chút mặc cảm thì kẻ làm nghề dịch thuật đâu có phải gác bút, hẳn cũng lấy làm mãn nguyện".

Điều đặc biệt đáng quý ở Đào Hữu Dũng là ông phổ biến những thành quả dịch thuật và khẩu cứu của mình cho độc giả Việt Nam không chỉ qua sách in mà còn qua sách điện tử, giúp cho công chúng rộng rãi có thể tiếp cận miễn phí trong thế giới mạng, một không gian truyền thông có sức lan tỏa lớn. Từ đó, một cánh cửa mới đã mở ra trước mắt những dịch giả tự nguyện "không chú trọng vào việc hưởng thụ vật chất từ tác quyền (copyright) mà chỉ mong sao có văn bản để lại (copyleft) dù là trong không gian ảo".

Có thể khẳng định Giáo sư Đào Hữu Dũng là một trong rất ít học giả Việt Nam am hiểu sâu sắc lịch sử, văn hóa, văn học Nhật Bản và quảng bá những thành tựu của nó đến công chúng Việt Nam một cách hiệu quả. Bằng hoạt động đó, ông đã góp phần phát triển giao lưu văn hóa Việt - Nhật, thắt chặt tình hữu nghị giữa hai dân tộc, thúc đẩy con đường hiện đại hóa của nước ta qua việc học tập một mô hình xã hội Đông Á tiên tiến, điều mà các nhà duy tân tiền bối luôn khích lệ ■

Annie Ernaux: VĂN CHƯƠNG VÀ XÃ HỘI HỌC

Phạm Văn Quang

Nhà văn Annie Ernaux đoạt giải Nobel văn chương ở tuổi 82.
Nguồn: abc17news.com

*Hỏi rằng: người ở quê đâu
Thưa rằng: tôi ở rất lâu quê nhà*

(Bùi Giáng)

1. Annie Ernaux sinh năm 1940, là nhà văn Pháp trưởng thành trong một môi trường xã hội khá khiêm tốn ở làng Lillebonne, tỉnh Seine-Maritime, thuộc vùng Normandie. Bà theo học ở các đại học Rouen và Bordeaux, và trở thành giáo sư văn chương bậc trung học. Annie Ernaux khởi đầu hành trình văn nghiệp từ năm 1974, với tác phẩm tiểu thuyết tự thuật *Tú trống* (Les Armoires vides). Tác phẩm này có lẽ bắt đầu phác họa một lối viết mà sau này tác giả vẫn bền bỉ thực hành. Đó là cái nhìn của một nữ sinh viên văn chương, ẩn sau nhân vật Denise Lesur, trong thời điểm phá thai, luôn hồi niệm và đưa quá khứ tuổi thơ cùng thời niên thiếu trở về hiện tại.

Tác phẩm được xây dựng chủ yếu trên lối viết hồi ức, cũng là lối viết sẽ được vận dụng sau này ở những tác phẩm khác. Lối viết này cho phép độc giả hình dung một cách dễ dàng các chủ đề mà nhà văn khai thác liên quan đến đời sống gia

đình như hình ảnh của người mẹ trong tác phẩm *Một người phụ nữ* (Une femme) hay tầm quan trọng của người cha trong tác phẩm *Một chỗ trong đời* (La Place).

Văn chương của Annie Ernaux mang dấu ấn của sự giằng co giữa hai không gian xã hội, một bên là môi trường gia đình, thuộc tầng lớp công nhân và một bên là môi trường thị dân mà nhà văn đã cảm nhận được trong suốt thời kỳ đi học. Đây chính là những cảm thức mâu thuẫn, lẫn lộn giữa sự tủi hổ, khinh miệt và tình yêu gia đình, những cảm thức này nuôi dưỡng cảm hứng sáng tác của bà và tạo thành chất liệu quan trọng cho sự ra đời của các công trình mang dáng dấp tự thuật và liên quan đến suy tưởng xã hội học. Đặc tính chất liệu tự thuật này được biểu hiện rõ nhất kể từ năm 1982 khi nhà văn hầu như loại bỏ mọi hình thức tiểu thuyết để tập trung vào khai thác mối tương quan của mình với sự trải nghiệm cuộc sống thực tế. Kinh nghiệm và ký ức cá nhân trở thành yếu tố quan trọng tồn tại xuyên suốt tác phẩm của bà. Đây cũng là lý do mà giải Nobel Văn chương năm 2022 được trao cho Annie Ernaux.

2. Ngay khi Annie Ernaux nhận giải Nobel, đã xuất hiện nhiều sự quan tâm của độc giả đến tác phẩm của bà trong mối quan hệ với xã hội học. Thực ra, trong lý luận văn học đã tồn tại lý thuyết xã hội học văn học. Phê bình văn học vốn đã có sự cạnh tranh với xã hội học, đặc biệt đối với xã hội học văn học và mỹ học tiếp nhận. Chúng ta từng đề cao vai trò của phê bình xã hội, nghĩa là xã hội học về tác phẩm văn chương, nghiên cứu các cơ chế sản sinh và tiêu thụ tác phẩm, hay nghiên cứu yếu tố xã hội trong tác phẩm.

Xã hội học và văn chương khi kết hợp với nhau cho phép đề cập đến mối quan hệ giữa nhà

xã hội học với văn chương và giữa nhà văn với xã hội học. Người ta đã lần lượt nói đến các quan điểm xã hội về văn chương như trong các công trình của Montesquieu, Madame de Staël, Hippolyte Taine, Durkheim, Marx..., hay văn chương trong xã hội học với việc xem Rousseau, Balzac, Proust như là các “văn sĩ-xã hội học”.

Với trường hợp của Annie Ernaux, có thể thấy chiều kích xã hội học trong lối viết về cá nhân - một khuynh hướng viết khá phổ biến từ thập niên 1970. Cái duyên của Ernaux với xã hội học, trước tiên là từ khi bà học đại học, thời điểm bà bắt đầu sáng tác vào năm 22 tuổi. Bà tiếp cận với trường phái xã hội học Talcott Parsons của Mỹ, và cùng thời điểm đó, người chồng tương lai của bà đang theo học cử nhân xã hội học.

Hơn nữa, việc bà đọc tác phẩm của Georges Perec có lẽ đã mang lại cho bà nhiều cảm hứng về một loại văn chương mới (Georges Perec có tiểu thuyết *Les Choses* - Sự vật). Tiếp cận xã hội học Marxisme về văn chương đã có thể chỉ ra rằng chủ nghĩa tư bản có khuynh hướng phá vỡ giá trị sử dụng các đồ vật mà ưu tiên cho mẫu thức chung của đồng tiền, là giá trị trao đổi trừu tượng. Và do đó những mối quan hệ giữa con người với nhau biến thành những quan hệ của đồ vật chứ không phải giữa các cá nhân. Đây chính là thời điểm quan trọng làm thay đổi hướng viết của Ernaux.

Cho đến khi bà khám phá Pierre Bourdieu thì lối viết mang đặc trưng xã hội học được khẳng định mạnh mẽ hơn. Ernaux cho rằng Bourdieu đã phân tích một cách chính xác những gì bản thân bà đã sống và cảm nhận. Bên cạnh đó, những biến cố quan trọng như cái chết của người cha, sự kiện Mùa Xuân Paris 68 đã khiến nhà văn ý thức mạnh mẽ hơn về hoàn cảnh cá nhân, về những rạn nứt của xã hội, về sự phân

bội của giai tầng xã hội. Vì thế, viết về những chủ đề này là một lợi thế của Ernaux.

3. Lối viết của Ernaux được cho là dựa trên phương pháp xã hội học, tức như kiểu quan sát của một nhà xã hội học, cụ thể là Bourdieu. Tác giả có khuynh hướng tìm lại ký ức của ký ức cộng đồng trong một ký ức cá nhân. Vì thế tự thuật đối với Ernaux không phải là sự giam cầm thế giới thầm kín để tách biệt với yếu tố xã hội, và cái tôi thuần túy là cái tôi không tồn tại và bất khả diễn đạt. Cái tôi ấy không thể tách rời những kẻ khác, cũng không thể ẩn mình khỏi lịch sử và các quy luật của xã hội. Quan niệm văn chương như thế trước tiên nhìn nhận tổng thể sự trải nghiệm cuộc sống như là yếu tính được tạo thành từ những tham chiếu và những nét đặc trưng của cộng đồng. Annie Ernaux đã góp phần tạo cho cái tôi trong tự thuật truyền thống một biên độ mới: một kiểu siêu cá nhân, nơi lưu trữ các dấu hiệu của một thực tại.

Tuy nhiên, việc Ernaux vận dụng chất liệu xã hội học vào sáng tác có lẽ không phải là điều mới mẻ. Bởi vì các nhà văn vẫn thường được xem như những người có nhãn quan bao quát về xã hội, chỉ có điều ở trong vị trí nhà văn, họ không hình thành nên một hệ thống khoa học luận như các nhà xã hội học.

Điều có thể dễ dàng thấy được ở Annie Ernaux, cũng như trường hợp Patrick Modiano (Nobel năm 2014), đó là sự lên ngôi của lối viết về bản thân (*écriture de soi*). Khuynh hướng viết này muốn làm mới lại tự thuật truyền thống, phá bỏ nhiều quy tắc của tự thuật truyền thống để tạo nên một loại hình “Tân tự thuật” hay “Tự hư cấu”. Những gương mặt nổi bật trong khuynh hướng này có thể được kể đến như Serge Doubrovsky, Alain Robbe-Grillet, Nathalie Sarraute,... Khuynh hướng sáng tác này muốn khẳng định sự “trở lại” của con người sau khi tuyên bố về hàng loạt “cái chết” (Cái chết của Thượng Đế, cái chết của tác giả, cái chết của con người). Đó cũng là một sự trở về của cái tôi sau khi bị các cơ chế phi nhân cách chiếm lĩnh vị trí, một sự trở về rạn nứt và phân mảnh (Ernaux gọi là siêu cá nhân). Khuynh hướng văn chương cá nhân này còn có được vị trí của nó một phần nhờ vào phương pháp tiếp cận dòng chảy cuộc đời (*Life stories*). Đó là sự gặp gỡ thú vị và là một “thực địa” phong phú cho những nghiên cứu liên ngành trong khoa học xã hội và nhân văn ■

Ba tác phẩm chính của Bourdieu mà Ernaux đã đọc từ rất sớm.

Ảnh: Phạm Văn Quang

Đợi Kiều

- nghệ thuật chuyển tải học thuật

Phượng Diễm

Tối Chủ nhật 25/9/2022, một cơn mưa nặng hạt mịt mù đổ xuống thành phố ngay trước giờ diễn *Đợi Kiều* nhưng bất ngờ thay, khán giả tại Sân khấu Nhà Văn hóa Thanh Niên đã phủ gần kín chỗ ngồi.

Poster *Đợi Kiều*.

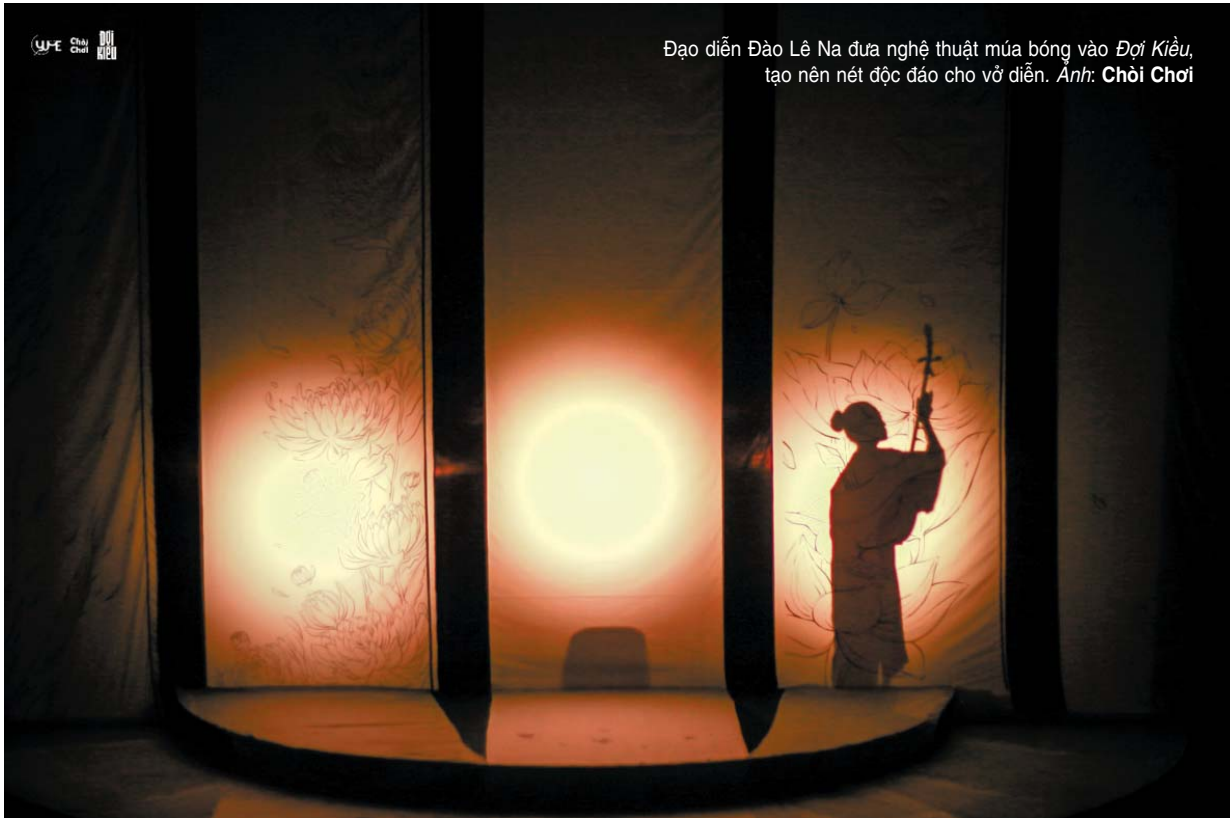
Không chỉ có sinh viên, học sinh mà còn rất nhiều học giả, trí thức, văn nghệ sĩ tên tuổi hiện diện tại khán phòng, chứng tỏ sự quan tâm nghiêm túc của mọi người đối với dự án thể nghiệm rất mới mẻ này.

Từ thú vị đến khâm phục

Những gì diễn ra sau đó khiến người xem đi từ thú vị đến khâm phục. Thú vị bởi cảm giác thanh xuân tràn ngập từng lời ca, tiếng nhạc, trên những gương mặt trẻ trung thuộc thế hệ Z đang đắm mình trong không gian nghệ thuật truyền thống trang trọng và hiện đại. Đây là một phần nguyên do khiến các tác phẩm nghệ thuật thể

nhệ gần đây rất lôi cuốn khán giả, như dự án *Sơn Ca* của đạo diễn Lê An, vở kịch *Ánh Tuyết* của đạo diễn trẻ Tùng Trần... Việc thưởng thức các sáng tạo vượt thoát lối mòn tư duy mà vẫn giữ được sự chân phương và tính thẩm mỹ cho tác phẩm là điều khiến công chúng quan tâm. Đó chính là nền tảng đầu tiên, là dấu hiệu của sự chuyển mình theo nhịp thời đại của nghệ thuật - điều mà bấy lâu nay vừa là đòi hỏi của công chúng, vừa là khát khao của chính những người hoạt động ở bộ môn sân khấu truyền thống.

Ý chí và khả năng dám nghĩ, dám làm của cả ekip trẻ trung, đặc biệt là vị thủ lĩnh Đào Lê Na khiến nhiều người khâm phục. Thành công lớn nhất của Lê Na ở tác phẩm sân khấu đầu tay này

Đạo diễn Đào Lê Na đưa nghệ thuật múa bóng vào *Đợi Kiều*, tạo nên nét độc đáo cho vở diễn. Ảnh: Chòi Chơi

Hồng Bảo Ngọc xuất sắc vào vai cả 4 nhân vật: Thúy Vân, Hoạn Thư, Giác Duyên và Đạm Tiên. Ảnh: Chòi Chơi

trong vai trò tác giả và đạo diễn là cô đã kết hợp được bốn loại hình: cải lương của miền Nam, ca trù của miền Bắc, ngâm thơ và múa bóng đương đại tương đối “ngọt” vào cùng một không gian diễn xướng. Điều này cho thấy Lê Na đã nghiên cứu kỹ và nắm chắc được những yếu chỉ trong từng loại hình để đưa ra thủ pháp dàn dựng phù hợp, thuyết phục được khán giả. Có thể nói, học thuật đã hỗ trợ cho nghệ thuật đi một bước khá vững vàng ra khỏi vùng an toàn quen thuộc, tạo

tiền đề cho những bước tiếp nối xa hơn.

Cách đây vài năm, có bạn tự giới thiệu đang làm luận văn tốt nghiệp cao học về bộ môn cải lương tại Nhạc viện Thành phố, trong một buổi giao lưu tại Trường ĐH KHXH&NV, cho biết bạn cùng đồng đạo bạn trẻ gặp vướng mắc khi muốn tiếp cận và làm mới cải lương vì gặp phải sự phản ứng gay gắt từ dư luận. Tuy nhiên, nếu bạn để y nguyên thì cải lương trở nên cũ kỹ không hợp gu thời đại. Lúc đó, tôi trao đổi lại rằng khi làm mới dựa trên sự hiểu đúng về bản chất cải lương, đó là bạn phá cách, đáng phát huy; khi làm mới dựa trên sự biết mơ hồ, thậm chí là sai lệch về cải lương, rất có thể bạn trở thành kẻ phá hoại. Với *Đợi Kiều*, Tiến sĩ văn chương Đào Lê Na đã có một bài giải xuất sắc cho vấn đề.

Ước ao đã gần hiện thực

Tuy nhiên, nếu hỏi rằng tôi đánh giá cao nhất điều gì ở *Đợi Kiều*, câu trả lời là khả năng mở ra những dự án thể nghiệm và chính thức về sau bằng phương pháp “lấy nghệ thuật chuyển tải học thuật”. Không đơn thuần là giới thiệu một hình thức mới mẻ của cải lương đến với sinh viên, học sinh, *Đợi Kiều* mang những trải trở

TS Đào Lê Na (ngồi hàng trước, thứ 4 từ trái qua) và ekip thực hiện *Đợi Kiều*.
Ảnh: Chòi Chơi

của tác giả - đạo diễn Đào Lê Na về những góc khuất trong tâm hồn và số phận người phụ nữ trong xã hội phong kiến. Nếu cách đây 200 năm, cụ Tố Như từng hai lần khóc “Đau đớn thay phận đàn bà”, thì ở *Đợi Kiều*, tác giả đã để cho nhân vật Hoạn Thư thốt lên những lời chua chát: “Ôi những người đàn bà như những con rùa nơi xó bếp/ Chậm chậm đi/ Chậm chậm đứng/ Lẽ lết một đời/ Mất cả ngàn năm”.

Thông điệp về bình đẳng giới và nữ quyền đã được truyền đến khán giả một cách uyển chuyển nhưng rõ ràng và mạnh mẽ qua các lớp độc thoại của bốn nhân vật Thúy Vân, Hoạn Thư, Giác Duyên, Đạm Tiên và của chính nàng Kiều -

nhân vật trung tâm ẩn mình đằng sau bộ tranh tứ quý. Vừa minh oan cho Kiều trước những định kiến áp đặt lên nàng, tồn tại đến tận bây giờ của người đời qua những lăng kính méo mó và bất bình đẳng giới, *Đợi Kiều* vừa phá vào những vắn thơ tuyệt tác của vị đại thi hào dân tộc làn gió văn minh thế kỷ XXI. Qua kiến giải này, người xem sẽ hiểu hơn vì sao *Truyện Kiều* xứng đáng là tinh hoa của văn học Việt Nam với những giá trị tư tưởng vượt thời đại.

Đợi Kiều còn giới thiệu cho công chúng một viên ngọc tinh khôi: Hồng Bảo Ngọc. Cô sinh viên Trường Cao đẳng Việt - Mỹ, 19 tuổi, từng giành giải thưởng Bông lúa vàng 2019, đảm đương độc diễn trọn vở tuồng là sự dũng cảm đáng khen. Cô có làn hơi thật khỏe, vang với sở trường là những bài bản có tiết tấu nhanh, mạnh mẽ, thiên về hơi Bắc như xàng xê hay xuân tình. Tổng cộng, Bảo Ngọc đã thoại, diễn, ca 8 bài bản cùng 6 câu vọng cổ trong vở *Đợi Kiều*, gần như chỉ đứng sau kỹ lược về độc diễn của NSND Bạch Tuyết trong vở *Diễn kịch một mình*. Nếu có thêm cơ hội học tập, rèn nghề và biết khai thác sở trường của mình, chắc chắn Bảo Ngọc sẽ trở thành một nghệ sĩ tài năng của sân khấu.

Lúc trước tôi từng xem một chương trình biểu diễn hí kịch kết hợp giới thiệu ý nghĩa tích tuồng, kỹ thuật ca diễn, có phụ đề tiếng Anh của Trung tâm Hí khúc Tây Cửu Long (Hong Kong). Họ tổ chức trang trọng và bài bản. Tôi cứ ước ao ở Việt Nam có những buổi diễn quảng bá nghệ thuật truyền thống như vậy dành cho giới trẻ, du khách nước ngoài và mang đi giao lưu quốc tế. Với *Đợi Kiều*, ekip cho tôi thấy cơ hội đó đã gần hiện thực hơn. Tôi tin các bạn sẽ làm được ■

Dự án cải lương thể nghiệm

Đợi Kiều là một dự án cải lương thể nghiệm độc diễn, được cải biên từ kiệt tác *Truyện Kiều* của đại thi hào Nguyễn Du do TS Đào Lê Na (Trưởng Bộ môn Sáng tác và Phê bình Sân khấu - Điện ảnh, Khoa Văn học, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM) soạn kịch bản và đạo diễn, kết hợp sản xuất cùng YUME - Art Project.

Đợi Kiều cho khán giả thấy góc nhìn khác về phận đời phụ nữ trong *Truyện Kiều*. Bốn nhân vật (Thúy Vân, Hoạn Thư, Giác Duyên và Đạm Tiên) thể hiện khía cạnh về tinh thần của người nữ trong *Truyện Kiều*. Kiều ra đi vì tình nghĩa, để lại Thúy Vân ngày đêm đợi nàng mà ôm theo mối lương duyên với chàng Kim. Hoạn Thư đợi Kiều nhận ra sự thiếu chủ kiến của Thúc Sinh. Sư Giác Duyên đợi Kiều vượt qua ải đoạn trường và Đạm Tiên đợi Kiều được hạnh phúc. Câu chuyện đã khai thác nội tâm người phụ nữ thời phong kiến. Dù phải diễn bốn nhân vật, diễn viên trẻ Hồng Bảo Ngọc vẫn lột tả trọn vẹn từng vai diễn.

Bên cạnh kịch bản hiện đại, hiệu ứng sân khấu cũng là một điểm sáng của *Đợi Kiều*. Từ cách sử dụng ánh sáng, kết hợp với âm thanh mang lại trải nghiệm chân thật cho khán giả.

Quốc Chiến - Nguyễn An

Đám cưới chuột - Tranh dân gian Đông Hồ, thế kỷ XVII.

Năm MÃO nói chuyện MÈO

Nguyễn Ngọc Thơ

Mèo, cùng với chó, là hai vật nuôi gần gũi trong nhà; do vậy cũng được xem là “bạn đồng hành” với văn minh nhân loại. Trời sinh ra tập tính thích bắt chuột, loài mèo lấy đó làm “bảo bối” của mình để luôn được con người che chở, nuông nấng.

Mèo trong thế giới tự nhiên

Mèo trong giới tự nhiên cũng có nhiều phân chi: mèo nhà, mèo rừng, linh miêu,... Khó có ai đoán định được tự bao giờ loài mèo được thuần dưỡng thành mèo nhà; song cái dáng bé nhỏ hay làm nũng đã làm tăng thêm nét đáng yêu của chúng. Ngoài mục đích nuôi mèo bắt chuột, mèo còn nuôi làm thú cưng của nhiều người. Mèo rừng là chị em song sinh với mèo nhà, vốn quen sống chốn sơn địa nên xa lạ với con người. Chỉ khi nào ngôi nhà lớn của chúng (rừng) bị xâm hại, chúng mới “chạm trán” loài người. Linh miêu (bobcat) cũng là loại động vật họ mèo, dáng to và đứng mãnh hơn mèo, vì thế còn được gọi là tiểu hổ. Linh miêu thường đi ăn đêm, nhất là dưới ánh trăng mờ, con người đã vì thế mà khoác cho

chúng chiếc áo thẫm màu huyền hoặc trong các câu chuyện kể và trong tín ngưỡng - tôn giáo.

Là một trong hai con vật thân cận, hiện diện hằng ngày trong cuộc sống con người, mèo đi vào tục ngữ và câu nói đầu môi với nhiều cảm xúc khác nhau. “Con mèo con mèo con meo, muốn ăn thịt chuột phải leo xà nhà”. Mèo muôn đời là thế, dù chủ có nuôi nấng kỹ lưỡng ra sao, chúng vẫn muốn bắt chuột. Con người cũng thế, “muốn ăn phải lăn vô bếp”. Khi nhắc tới những vật dụng lẫn lóc trong nhà, người ta nói “chó tha đi mèo tha lại”, và khi muốn “đá xéo” ai đó, họ bảo “chỉ chó mắng mèo” hoặc “chửi chó mắng mèo”. Còn khi diễn tả trạng thái hờ hênh, phô bày (tiền của, sắc dục) ra trước mắt kẻ đang thèm khát thì nói “mỡ treo miệng mèo”. Chẳng là vì mèo ham ăn mỡ và có

Tượng gia đình mèo ở Kuching, Malaysia.

Chú mèo Manetki Meko trong văn hóa Nhật Bản.

tật “lục nổi” nên mới bị vạ như vậy.

Mèo trong văn hóa

Con người, với trí tưởng tượng phong phú của mình, đã đọc và diễn giải tập tính của các loài vật theo ý mình. Loài mèo cũng thế. Trong mắt họ, cái dáng cong cong cuộn tròn nằm trên gác bếp về đêm hay bên đồng rơm ấm áp ngày hè là biểu trưng của sự thanh nhàn, ấm cúng, thịnh vượng. Chả trách vì thế mà không ít người nghĩ rằng con cái sinh ra vào năm Mão sẽ được “sung sướng như mèo”. Đương nhiên cũng có người xem đó là thể hiện của sự biếng nhác. Cũng cần bàn thêm rằng, trong các nền văn hóa Á Đông, người Việt Nam chọn con mèo làm vật đại diện cho chi Mão (dân gian gọi là Mẹo) trong dãy thập nhị địa chi; còn trong văn hóa Trung Quốc, Triều Tiên và Nhật Bản lại là con thỏ. Cái cách mèo hay làm nũng với chủ (để bộc lộ yêu thương, để đòi ăn) làm người ta liên tưởng đến hình ảnh người phụ nữ trẻ độ vào yêu; và vì thế, người Tây Nam bộ bảo một chàng trai nào đó tìm cách tỏ tình với một cô gái là “o mèo”. Hoặc giả một chàng trai đang có bạn gái thì bảo là “đang có mèo”. Mèo nhanh nhạy, linh hoạt trong bắt mồi và phòng vệ khi gặp nguy hiểm, đặc biệt là thể dả bằng chân. Từ món cược lợi hại này, võ thuật Việt Nam và phương Đông định hình ngón “linh miêu cước”.

Bên cạnh nét khắc họa tích cực trên, loài mèo

trong nhiều trường hợp bị gán với kẻ bắt nạt, màn đêm và sự huyền hoặc. Với tập tính bắt chuột và vờn chuột, mèo được coi là nhân vật chính trong bức tranh *Đám cưới chuột* (có cả trong văn hóa Việt Nam và Trung Hoa), đại diện cho thế lực kẻ cả, chuyên ức hiếp dân lành; thứ dân muốn có cuộc sống hạnh phúc nhỏ nhoi (vui duyên mới) cũng phải biết “giao đãi” tử tế với mèo. Thiệt là oan uổng cho mèo ta quá: không bắt chuột là chệ vô dụng, biết bắt chuột thì đem ra so sánh này nọ! Biết sống sao cho vừa lòng người ta bây giờ?

Khác với loài chó khá phụ thuộc vào chủ, mèo có phần linh động hơn. Ngoài việc bắt chuột trong nhà, chúng “lăn lộn” ra đồng tìm bắt chuột chù, ếch nhái, cá tôm khi đêm về. Ngặt nổi ở các gò tha ma hoang vắng (nhất là mùa nước nổi) nhiều mồi ngon nên chúng thường xuyên “thăm viếng” chốn này. Hẳn vì thế mà người ta mới nói câu “mèo mà gà đồng” và gắn mèo (nhất là mèo mun) với thế giới màn đêm đầy ma mị, huyền hoặc. Có lẽ vì thế mà trong nhiều tiểu thuyết hay phim kiếm hiệp, không ít nhân vật xuất quỷ nhập thần, đi mây về gió trong đêm (thường đóng vai phản diện) đeo nạ mặt mèo. Lại thêm, lâu lâu vào mùa tìm bạn tình, lúc nửa đêm mèo tìm lên nóc nhà kêu la inh ỏi, khiến dân tình khó ngủ. Chó cũng sủa về đêm, song con người lại có cảm tình hơn vì cho rằng chúng sủa là để xua đuổi những vị “khách không mời”. Có lẽ đó là một trong nhiều xuất phát điểm của câu “mèo đến nhà thì khó, chó đến nhà thì sang”. Còn khi mĩa mai một ai đó thích ăn, thích nói mà không thích làm, người ta nói “ăn như rồng cuốn, nói như rồng leo, làm như mèo mửa”. Khi so sánh hai con người với nhau rằng chưa biết ai hơn ai thì bảo “chưa biết mèo nào cắn mỉu nào”.

Trong văn hóa Nhật Bản, loài mèo (đặc biệt là mèo đuôi dài) được cho là biểu trưng của tính cách xảo quyệt và nỗi sợ hãi, trong khi chú mèo cộc đuôi Manetki Meko là biểu trưng phúc lộc và thịnh vượng nên được đúc thành tượng nhỏ đặt trên quầy tiếp tân các cửa hàng hay ở nhà, ngụ ý cầu tài lộc. Trong văn hóa Islam, người ta

không nuôi chó (bởi trong lịch sử, chó và lợn cạnh tranh thực phẩm với con người, trong khi xứ sở Arab sa mạc khan hiếm lương thực), ngược lại rất quý trọng mèo bởi cái nét đáng yêu và ăn ít của chúng. Đến thăm thành phố Kuching (Sarawak, Malaysia), du khách ngạc nhiên khi thấy trong nhà ngoài phố đâu đâu cũng có mèo. Thậm chí người ta dựng tượng mèo ở các trục giao lộ.

Mèo hãy hoàn mèo?

Nền khoa học hiện đại phát triển nhanh như vũ bão hiện nay đã dần thúc đẩy con người đến với một tầm cao nhận thức mới: trào lưu Hậu nhân văn (Post-humanism). Đó là lúc con người biết đặt câu hỏi và chiêm nghiệm câu trả lời cho chính mình: có thực sự loài người có quyền năng thống trị giới tự nhiên như họ nghĩ? Đại dịch COVID-19 đã nói lên tất cả.

Con người, dù ở cương vị nào và văn minh tiến bộ ra sao, cũng chỉ là những “khách qua đường” trên Trái đất này. Con người và vạn vật đều như nhau, như trong nhận xét của nhà nho Trương Tải (1020-1077) nhiều thế kỷ trước: “Trời là cha, đất là mẹ, con người và vạn vật là anh em một nhà”. Tới cuối thế kỷ XX - đầu thế kỷ XXI, những trận trở về “ảo ảnh sự thống trị” của loài người đã làm nền tảng cho sự hình thành và phát triển quan niệm “Nhân vũ luận” (Anthropocosmism) trên thế giới, coi đó là cốt lõi của trào lưu Hậu nhân văn. Ở trào lưu này, con người biết phản tư, biết đặt lại câu hỏi rằng liệu có cách nào đó, chí ít là trong tâm tưởng, loài chuột có thể không thảm bại trước móng vuốt của mèo? Bộ phim hoạt hình nhiều tập *Tom and Jerry* của Mỹ phần nào phản ánh được tâm thức này. Nhiều người cho rằng mèo thích đi đêm? Thưa không, chẳng qua vì bọn chuột chù và ếch nhái thường đi ăn khi màn đêm xuống mà thôi. Mèo tự thân biết bắt chuột, và vì thế đừng biến chúng thành những con vật nuôi xa rời với tập tính sinh học của chúng: thiếu hoạn, nuôi nặng quá kỹ lưỡng. Nhiều người phương Tây chỉ trích dân Á Đông chưa biết quý trọng sinh mệnh loài vật, trong đó có chó mèo, song nếu điếm qua kỹ một chút thì hầu hết chó mèo được nuôi trong các hộ gia đình Âu-Mỹ đều đã thiếu hoạn nhằm mục đích phục vụ sở thích con người. Liệu mèo có còn là mèo khi biến thành một loại “thú nhồi bông” biết đi? Nếu thực sự yêu quý chó, mèo, hãy để chúng sống theo tập tính loài của chúng! ■

Sự ra đời của *The Woman King* với bốn hình mẫu nữ tính riêng biệt được coi là một cột mốc quan trọng của Hollywood.
 Nguồn: fairfieldacc.com

Turning Red đã bứt phá khỏi truyền thống tuyên truyền cho văn hóa Trung Quốc để chạm đến những giá trị phổ quát của con người. Nguồn: Pixar

5 XU HƯỚNG NỔI BẬT CỦA ĐIỆN ẢNH ÂU MỸ NĂM 2022

Nguyễn Vũ Hiệp

Điện ảnh Âu Mỹ - khu vực ảnh hưởng nhiều nhất đến diễn ngôn về điện ảnh trên toàn cầu - dường như đang bị khuấy động bởi những thay đổi trong xung đột giới, xung đột màu da, dịch bệnh, tổ chức sản xuất, và tiến bộ công nghệ.

Nữ quyền trở thành thông lệ trên màn ảnh

Kế thừa xu hướng xuyên suốt nhiều năm qua, nhất là sau phong trào #MeToo năm 2017, nữ quyền đang dần trở thành một thông lệ trong các bộ phim. Năm 2022, mẫu nhân vật nữ tự chủ, có suy nghĩ khác biệt, dám đấu tranh cho quyền lợi của mình đã xuất hiện rộng khắp trong nhiều bộ phim ăn khách hoặc được giới phê bình đánh giá cao, như *The Woman King*, *Emily The Criminal*, *Enola*, *Where The Crawdads Sing*, *The Outfit*,... Xu hướng này thể hiện rộng khắp trong nhiều thể loại. Chẳng hạn, trong phim kinh dị, đã có *Pearl*, *X*, *You Won't Be Alone*, *Malignant*, *Barbarian*, *Bodies Bodies Bodies*,... Bình đẳng giới được tuyên ngôn trong *Wakanda Forever* - nơi một cô gái kế thừa ngôi vị chiến binh báo đen và trọng trách bảo vệ dân tộc từ người anh trai quá cố.

Năm 2022, các đạo diễn nữ đã chủ động dùng phim để phá bỏ những nghi thức giúp duy trì sự thống trị của nam giới. Đơn cử, qua ẩn dụ về những nhân vật nữ biến thành gấu đỏ vào đêm trăng tròn, *Turning Red* của Domee Shi đã mô tả kinh nguyệt của nữ giới như một điều tự nhiên trong xã hội hiện đại, thay vì một hiện tượng được xem là dơ bẩn và cần che giấu. Nếu một nghiên cứu năm 2014 của ĐH Pennsylvania cho thấy 90% số phim có doanh thu cao nhất trong 25 năm trở lại đây chứa yếu tố bạo lực, và chủ yếu là bạo lực của nhân vật nam, thì *Mona Lisa and The Blood Moon*, *The Woman King*, *Piggy* và *X* đã phá bỏ thể độc quyền bạo lực này. Thêm nữa, thay vì mô tả bạo lực của nhân vật nữ như những màn trình diễn võ thuật hoặc thoát y để làm thỏa mãn cái nhìn của khán giả nam, như thông lệ trong nhiều phim giải trí trước đây, các nữ đạo diễn của bốn phim vừa nêu đã mô tả bạo lực như

Everything Everywhere All at Once nhận được lời khen ngợi hết mực của giới phê bình khi chuyển tải đầy sâu sắc các chủ đề về chủ nghĩa hiện sinh, thuyết hư vô, và căn tính người Mỹ gốc Á. **Nguồn: [thecouch.world](https://www.thecouch.world)**

The Batman là một hiện tượng ngoại lệ của dòng điện ảnh siêu anh hùng năm nay với kỷ lục doanh thu phòng vé đạt trên 750 triệu USD sau gần 2 tháng công chiếu trên toàn thế giới. **Nguồn: [screenrant.com](https://www.screenrant.com)**

một phản ứng tự nhiên của con người trước sức ép từ môi trường, và một khía cạnh hé lộ nhiều điều về nội tâm nhân vật nữ.

Phim da màu tiếp tục tìm kiếm chỗ đứng

Năm 2018, với doanh thu phòng vé đạt 1.382 tỷ USD, *Black Panther* đã trở thành phim siêu anh hùng đơn có doanh thu lớn nhất, và thành bộ phim có doanh thu cao thứ chín trong lịch sử điện ảnh. Được khích lệ bởi thành công này, và bởi phong trào BlackLivesMatter dâng cao trong những năm gần đây, điện ảnh Âu Mỹ gốc Phi đã tiếp tục gây chú ý trong năm qua với *The Woman King*, *Till*, *I Wanna Dance with Somebody* và *Nope*. Khán giả cũng chứng kiến trào lưu bổ sung nhân vật da đen cho các series phim tiền truyện như *House of the Dragon* hay *The Rings of Power*, cùng bản chuyển thể trong hai năm tới của các phim hoạt hình *The Little Mermaid* và *Snow White*. Tuy nhiên, xu hướng này đang bộc lộ nhiều hạn chế, khi chỉ gói gọn trong cộng đồng người da đen ở Bắc Mỹ thay vì trên chính quê hương châu Phi, và chỉ khai thác cốt truyện sử thi hoặc hư cấu kỳ ảo thay vì mô tả đời sống thường nhật của người da đen đương đại. Mặt khác, do người da đen không nắm giữ

những vị trí có vai trò quyết định trong guồng máy sản xuất của Hollywood, một số đạo diễn lo ngại rằng trào lưu này sẽ không đem đến những thay đổi căn cốt hơn.

Nếu nhiều phim gốc Á gần đây như *Abominable* (2019), *Mulan* (2020) và *Raya and The Last Dragon* (2021) bị phê phán về cả chất lượng lẫn quan hệ với bộ máy tuyên truyền của Trung Quốc, thì năm nay, *Turning Red* đã bút ra khỏi xu hướng vừa nêu. Qua câu chuyện về hành trình trưởng thành của một cô bé gốc Hoa, bộ phim đã chạm đến những khía cạnh phổ quát của con người, thay vì chỉ tuyên truyền cho một nền văn hóa hoặc chiều lòng một nhóm khán giả cụ thể.

Phim giả tưởng ăn khách nhờ khủng hoảng

Các phim giả tưởng (fantasy) thường mô tả một vùng đất thiếu vắng những nghịch lý của đời sống hiện đại, tràn đầy phép màu từ trí tưởng tượng, và cho phép người ta chống lại “kẻ xấu” bằng bạo lực mà không cần suy nghĩ sâu xa. Nhờ chủ nghĩa anh hùng có tính giản lược này, phim giả tưởng thường lên ngôi khi thế giới rơi vào cảnh hỗn loạn. Chẳng hạn, tập đầu của hai loạt phim *Lord of the Rings* và *Harry Potter* đã thắng lớn tại rạp khi được ra mắt chỉ vài tháng sau vụ

Netflix đang định nghĩa lại ngành công nghiệp điện ảnh Mỹ lần thế giới. Nguồn: [about.netflix.com](https://www.about.netflix.com)

dịch bệnh được tiếp nối bằng xung đột quốc tế, không khí fantasy cũng hiện diện trong nhiều bộ phim điện ảnh và truyền hình - từ các phim ngoại truyện như *House of the Dragon*, *The Rings of Power*, hay *The Secrets of Dumbledore*; cho đến các phim siêu anh hùng như *Everything Everywhere All at Once* hay *Doctor Strange in the Multiverse of Madness*. Loạt phim *The Sandman* hiện diện như bản tuyên ngôn của xu hướng này, khi cho nhân vật chính khẳng định rằng thế giới hiện thực bị chi phối bởi thế giới giả tưởng trong giấc mơ. Dù vậy, phim giả tưởng đã không thành công như dự đoán hồi đầu năm: nhiều phim trong số này bị xem là rập khuôn và nhàm chán. Nhất là những phim mang màu sắc cổ tích như *Disenchanted*, *Slumberland*, và *The School for Good and Evil*, cả ba đều có điểm IMDb dưới 7. Đường như sự phức tạp, đa chiều của thế giới hiện đại đã trở thành một yếu tố mà phim giả tưởng không được phép giản lược để quên đi: một mặt, sự thừa nhận yếu tố này đã đem lại thành công cho *Everything Everywhere All at Once* và *The Sandman*, mặt khác, nỗ lực đưa nhân vật đa màu vào không gian trung cổ của *The Rings of Power* đã gây tranh cãi.

Phim siêu anh hùng thoái trào

2022 là một năm buồn của dòng phim siêu anh hùng. Từ *Batman*, đa số các phim DC không gây nhiều ấn tượng dù vẫn mang lại doanh thu lớn. Trong 14 năm tồn tại của vũ trụ điện ảnh Marvel, đây là năm đầu tiên hai phim liên tiếp, là *Thor 4* và *Doctor Strange 2*, đạt dưới 75% trên thang điểm Rotten Tomatoes. Nhận xét mới đây của đạo diễn Quentin Tarantino, rằng phim siêu anh hùng sắp thoái trào như phim ca nhạc hồi thập niên 1960, có lẽ cũng có cơ sở.

Nếu phim ca nhạc thành công nhờ lạm dụng các kỹ thuật âm thanh được đưa vào điện ảnh từ 30 năm trước, thì phim siêu anh hùng cũng thành công nhờ lạm dụng các kỹ xảo máy tính được đưa vào điện ảnh từ 30 năm nay. Tương tự phim ca nhạc thập niên 1960, phim siêu anh hùng đang đòi hỏi một guồng máy sản xuất

khổng lồ sẵn sàng bóp nghẹt sự sáng tạo và quyền lao động để tăng trưởng. Chẳng hạn, để câu khách, Marvel đã ép các nhân vật của phim trước xuất hiện lại trong phim sau, từ đó tước mất đoạn kết tạo nghĩa và tính thống nhất nội tại của bộ phim. Để liên tục ra phim mới trên kênh Disney+, hãng này cũng tăng cường bóc lột nhân sự làm kỹ xảo máy tính, khiến họ không có đủ thu nhập để sống và thời gian để ngủ. Không đáng ngạc nhiên, khi phim Marvel đã xuống cấp về cả cốt truyện lẫn kỹ xảo chỉ sau vài năm.

khổng lồ sẵn sàng bóp nghẹt sự sáng tạo và quyền lao động để tăng trưởng. Chẳng hạn, để câu khách, Marvel đã ép các nhân vật của phim trước xuất hiện lại trong phim sau, từ đó tước mất đoạn kết tạo nghĩa và tính thống nhất nội tại của bộ phim. Để liên tục ra phim mới trên kênh Disney+, hãng này cũng tăng cường bóc lột nhân sự làm kỹ xảo máy tính, khiến họ không có đủ thu nhập để sống và thời gian để ngủ. Không đáng ngạc nhiên, khi phim Marvel đã xuống cấp về cả cốt truyện lẫn kỹ xảo chỉ sau vài năm.

Dịch vụ phát trực tuyến lên ngôi

Trước đây, hầu hết công đoạn phân phối phim từng nằm trong tay các rạp chiếu phim, các cửa hàng bán băng đĩa và các kênh truyền hình truyền thống. Nhưng trong năm 2020 và 2021, khi các rạp chiếu phim trên toàn thế giới phải thường xuyên đóng cửa vì dịch bệnh, các dịch vụ phát trực tuyến đã vươn lên thành một trong những kênh phân phối phổ biến nhất. Cuối năm 2021, Netflix đạt 222 triệu người xem, tăng 18,2 triệu người so với năm 2020. Cùng thời điểm, số người xem của Amazon Prime Video và Disney+ lần lượt là 175 triệu và 118 triệu. Tearlach Hutcheson, Phó Chủ tịch chuỗi rạp chiếu phim Studio Movie Grill, nhận xét rằng những khán giả có thói quen xem phim tại rạp đã trở lại rạp sau dịch, nhưng những khán giả vắng lại thì không. Rạp chiếu phim đang bị cạnh tranh bởi các dịch vụ trên Internet.

Xu hướng này đang tạo ra những thay đổi lớn trong việc sản xuất và tiêu thụ phim. Một mặt, như lo ngại của đạo diễn Martin Scorsese, một hệ thống phân phối dựa trên các thuật toán thay vì các giám tuyển có thể sẽ chạy theo thị hiếu của khán giả đại chúng, từ đó tước hết tính nghệ thuật của điện ảnh và biến nó thành một trò giải trí thuần túy. Mặt khác, vì các dịch vụ phát trực tuyến có chi phí thấp hơn nhiều so với rạp, chúng lại giúp nhà làm phim độc lập dễ dàng gọi vốn hơn. Netflix đang thu hút nhiều nhà làm phim có năng lực như David Fincher, Tim Burton, West Anderson..., và vừa gặt hái nhiều giải thưởng với loạt phim hoạt hình ngắn *Love, Death & Robots*. Tiền lệ này, cùng sự hiện diện của các kênh phát trực tuyến có tuyển lựa kỹ lưỡng như Criterion Channel hay MUBI, cho phép chúng ta tin rằng Internet sẽ không làm điện ảnh cáo chung ■

Người Việt yêu nhạc xuân nhiều như yêu chính mùa xuân. Cùng viết về xuân, nhưng phần hồn chứa trong các nhạc phẩm đã hoàn toàn thay đổi theo thời gian. Nếu phân định tương đối, nhạc xuân có những giai đoạn cũ, trung hòa và mới.

Vui kín đáo trong nhạc xuân xưa

Nhạc xuân có những bước khởi động từ đầu thế kỷ XX, vào thời kỳ đất nước nhiều biến động. Nếu để ý sẽ thấy, sắc xuân trong những lời ca, tạm gọi là bất hủ, rất “mở”. Nghĩa là hương ra ngoài, ghi vào mắt vào tai những gì đẹp đẽ nhất.

Cái xuân ở đây trội hẳn hơn cái Tết. Lời ca cài cắm những ánh nắng vàng, chim hót, mai đào nở, để cất tiếng hát lên sẽ như thấy ngay cảnh trước mắt.

Chẳng hạn, trong *Cánh thiệp đầu xuân* có “Tôi chúc gì đây vào mùa xuân này/Khi nắng vàng tươi nhuộm làn tóc ai/Khi gió nhẹ lay hoa đào hồng thắm”. Sau năm 1975, trong *Xuân họp mặt*, vẫn là nắng xuân và niềm vui trải dài “Xuân đã về/Xuân vẫn mơ màng/Trong nắng vàng, khắp chốn tiếng reo vang”. Hay như *Anh cho em mùa xuân*, phổ nhạc từ bài thơ *Nụ hoa vàng ngày xuân*, “Anh cho em mùa xuân/Mùa xuân này tất cả/Lộc non vừa trẩy lá”. Khả năng do ảnh hưởng của văn hóa phương Đông thời bấy giờ mà người làm nhạc soạn câu từ kỹ lưỡng, ẩn ý bên trong cũng tương đối nhiều.

Có những hình tượng đã tạo dấu ấn khó thay thế. Một ví dụ nhỏ, nhạc sĩ Nguyễn Hiền từng sửa lại câu từ để phổ nhạc, từ “Con chim mừng riu rít” thành “Bầy chim lùa vạt nắng” (*Anh cho em mùa xuân*). Cũng là vạt nắng nhưng “Kìa trong vạt nắng, mạch xuân trào dâng”. Nghe xong, có một hình dung rằng xuân đang đậu trong nắng thành một mạch dồi dào sức sống, chạm nhẹ thì “dòng” xuân sẽ tự nhiên trào ra, rất thú vị.

Nhạc xuân thời ấy chứa niềm vui sướng, vậy mà lại mềm mại, giấu cảm xúc đi. Từ ngữ ca ngợi rất nhiều, nhưng không thấy “ló”. Ít có ai vỗ vạt, giành giật xuân, mà thay vào đó là đơn giản đón nhận rồi tận hưởng. Phải chăng con người thời này luôn gói xuân trong những hình dung thiêng liêng, tách bạch nó thành một hình hài riêng để nâng niu?

Chẳng ai mong xuân có buồn thương, nhưng hiện thực còn khắc nghiệt. Nên thành ra, người ta không quên cầu yên bình mau đến. *Ly rượu mừng* đã mang lời chúc mọi tầng lớp vui mà reo vang, “Bạn hỡi, vang lên/Lời ước thiêng liêng/Chúc non sông hòa bình, hòa bình”. Phải có

Bùi Công Nam sáng tác một trong những nhạc phẩm chào xuân với chủ đề độc đáo - đòi nợ. Nguồn: Kênh YouTube Bùi Công Nam

“ Lắm lúc, xuân chỉ là cái cớ để nói chuyện yêu, chuyện đời. Nhưng chung quy lại, ấy là mùa hướng đến hạnh phúc, bình an, nên trong mỗi ca khúc đều có dáng xuân của đất trời và đất nước. ”

“mùa vui” chung trước khi mừng thật, có thể người viết nhạc cũng từng nghĩ đến.

Cái thú vị của nhạc xuân thuở trước là giai điệu cứ “cao hứng”. Hầu hết ca khúc nổi tiếng có phần nhạc vui. Như đã nói, cái vui có thể nhẹ nhàng, không ào ạt hết ra. Ý lời ca sâu nhiều tầng, người hát cũng phải nương cho theo được cái tư tưởng ấy. Tùy từng bài, nhưng hầu hết cần giọng ca có độ “chín” nhất định và có trình độ, bởi như vậy mới đủ sức truyền đi tâm tư. Những giọng ca ấy khi hát lời vui, âm thanh sẽ réo rất truyền đến tai. Với giai điệu da diết, họ kéo mọi người cùng buồn theo. Nổi bật như Thái Thanh và những âm ngân, âm rung hơi hoang dã, hay Thanh Tuyền ngọt ngào mà da diết, nhả chữ thật “điệu”.

Lại thường có ca trào. Không mấy ai không nhớ nhịp điệu “Xuân xuân ơi, xuân ơi, xuân ơi...” (*Xuân ca*), hoặc như vô tình mà nhắm theo “Xuân đã đến rồi, gieo rắc ngàn hồn hoa xuống đời” (*Đón xuân*). Tài tình là bao nhiêu năm trôi qua, giai điệu vẫn “hợp thời” và được yêu mến.

Nhạc xuân xưa ý tại ngôn ngoại. Lắm lúc, xuân chỉ là cái cớ để nói chuyện yêu, chuyện đời. Nhưng chung quy lại, ấy là mùa hướng đến hạnh phúc, bình an, nên trong mỗi ca khúc đều có

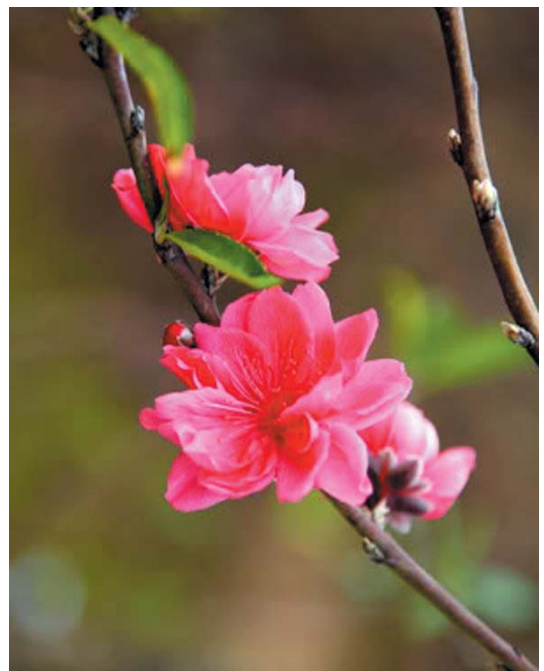
dáng xuân của đất trời và đất nước. Ước mong hạnh phúc và cái đẹp mùa xuân thì không lỗi thời, nên người ta vẫn cứ tìm nghe. Để rồi, những giai điệu bình thản đi hết năm này đến năm khác.

Hiện đại là lúc trở về

Đời sống nghệ thuật không tách rời thực tại, nên cũng đến lúc nhạc xuân bắt đầu không tiếp tục nảy sinh tác phẩm nào mới. Trước khi đến với nhiều ca khúc hiện đại, đã có tương đối những dấu ấn của giai đoạn giao thoa. Một *Khúc giao mùa* vẫn ca ngợi nét đẹp mùa xuân nhưng tràn ngập tình yêu. Hiện ngôn nhiều hơn, voi bớt những tâm sự thời cuộc, vì hoàn cảnh dần thay đổi: “Cầm tay nhau bước trong giao thừa/Đón xuân, đang về với tình yêu, trái đất này”. Tức là, thay vì mộng mơ với xuân trên diện rộng, nhạc sĩ đã hướng góc nhìn nhỏ lại dần dần. Trong bài hát, ta thấy sự nuối tiếc vì năm cũ đã rồi đi nhưng cũng có niềm mong chờ năm mới sắp đến.

Một ca khúc tương tự là *Lắng nghe mùa xuân về*. Ở đây, không thấy cảnh xuân trải rộng trước mắt mà chỉ có cảm xúc con người bàng khuâng, buồn xao xuyến để rồi rộ lên như vỡ òa vì “Kia em tới/Mùa xuân về”. Những ca khúc giao thời, thật trùng hợp lại viết về giây phút chuyển từ năm này sang năm khác.

Kỳ lạ là khi bao rào cản và đau buồn đời thực voi bớt, âm nhạc hiện đại không phóng tầm nhìn ra ngoài nữa, mà hướng vào tổ ấm. Khác với giai

đoạn trước, nhạc xuân thời nay có màu Tết đậm hơn hẳn sắc xuân. Người Việt luôn nghĩ chuyện trở về. Có thể sau nhiều chia lìa trong quá khứ, thế hệ nào cũng thấy cái gắn kết của gia đình vẫn quan trọng hơn cả. Bởi vốn dĩ đời thường khi bươn chải, họ tỏa nhau ra, thậm chí người đầu này, người đầu kia đất nước. Do vậy mà thêm gặp lại, cùng “nap” năng lượng cho năm mới. Những mong mỗi hòa bình, yên ổn có vui bớt, nhưng vô vàn mối bận tâm của đời thường khiến con người khao khát trở về. Hơn nữa, không mấy ai còn nhạy cảm với độ đổi khác của đất trời ngày xuân chậm ngõ, âu cũng vì thiên nhiên nhường chỗ cho bê tông, cho công trình mới. Người ta sẽ tìm kiếm hương xuân, sắc Tết trong tờ lịch cuối năm, hoặc trên hàng bánh mứt.

Thế là từ một kho tàng xuân tươi thắm ngày nào, người thời mới tạo những tác phẩm để Tết về bên gia đình. Con người mỗi mệt vì những phiền não đời thường nên khó có thể lay động họ bằng nắng vàng, hoa đua nở. Bây giờ, họ dễ xao xuyến khi nghe câu ca “Đường về quê thấy sao trong lòng vui ghê/Đường về với gia đình” (*Đường về quê*), hoặc xúc động hơn “Tết nào vui bằng Tết đoàn viên” (*Ước mơ ngọt ngào*). Đương nhiên vẫn rất nhiều lần cảnh xuân xuất hiện, nhưng không mang được sức nặng như xưa, đơn thuần là tả mà thiếu cái trau chuốt trong từ ngữ.

Ít thấy hẳn những “hồn hoa”, “vạt nắng” đặc trưng cho mỗi bài. Tương ứng, họ cần những giọng ca êm ái, có thể non nớt, để không khiến bài hát “râm rộ”, đồng thời đủ lực để bài ca được trọn vẹn. Một số người có thể thấy gu của công chúng đã “xuống cấp”, nhưng khả năng chỉ đơn giản là do ngoại cảnh thay đổi.

Đặc biệt hơn, một luồng âm nhạc dễ thương đã xuất hiện. Có nhiều góc nhìn trước giờ chưa ai mở ra, có lẽ vì nghĩ nó tầm thường, không đủ ý tứ đưa vào câu hát. Ấy là về chuyện vật vãnh thường ngày. Cũng chỉ xoay quanh gia đình là nhiều, gần Tết dọn nhà, sắm sửa, ra xóm chào bà con láng giềng, háo hức chờ được lì xì. Nhạc sĩ viết đón xe về quê tình tẻ, con gái chưa lấy chồng cũng tình tẻ (*Bao giờ lấy chồng*). Tình tẻ cả đến việc... đòi nợ (*Tự giác đi*). Nhạc xuân thời nay, cái gì cũng dám nói và nói rất kỹ, chỉ là làm thật khéo để không “thô”.

Song hành cùng sự phát triển của đời sống, nhạc xuân mỗi năm càng nhiều và liên tục. Nhanh thì khó sâu, nên những ca khúc ghi dấu trong tâm trí khán giả không dồi dào như trước. Thực tế thì hiện tại, người Việt vẫn còn nếm đủ vị xuân trong những giai điệu mấy mươi tuổi đời. Chuỗi âm nhạc mừng xuân đang đa dạng và hấp dẫn, nhưng đủ sức để bèn bĩ như thuở trước không, hãy để thời gian trả lời ■

Nhớ những ngày Văn Khoa

Hữu Bằng

Con cơ nào mà sáng nay mình ngồi đọc lại Hoài Hương Tú với những vần thơ nhẹ nhàng mây trắng. Tại cuối tuần thanh vắng? Hay tại những ngày xưa còn nhớ?

*Hỡi người em Văn Khoa
Dáng em chưa xóa mờ
Nghe chừng như sống lại
Trong chuỗi ngày đã qua*

*Ngày xưa trường Văn Khoa
Lá me xưa chưa già
Non màu xanh biêng biếc
Như tuổi hồng gấm hoa
(Người em Văn Khoa, Hoài Hương Tú)*

Khi ấy, mình là lúa sinh viên đầu tiên của kỳ thi đại học theo phương thức “3 chung” trên cả nước. Bộ Giáo dục chủ trương ra đề thi chung cho các trường và kết quả một lần thi được dùng để xét tuyển nhiều nguyện vọng. Một tối ngồi làm hồ sơ tuyển sinh, mình đã viết đầy mơ hồ xa xôi nguyện vọng thứ ba: Trường Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn ĐHQG-HCM. Vu vơ thế mà lại thành nhân duyên bốn năm gắn bó với Văn Khoa. Vào trường rồi mới biết thêm rằng lúa chúng mình là năm đầu tiên ĐHQG-HCM đào tạo hệ Cử nhân tài năng. Đề thi đầu vào lớp Cử nhân tài năng ngày ấy, người ra đề là thầy Huỳnh Như Phương, luận về hai câu Kiều. Mình nhớ đã trích câu nói của nhạc sĩ tài hoa Trịnh Công Sơn trong bài làm: “Khi bạn hát

một bản tình ca là bạn đang muốn hát về cuộc tình của mình. Hãy hát đi đừng e ngại. Dù hạnh phúc hay dở dang thì cuộc tình ấy cũng là một phần máu thịt của bạn rồi”. Xin “mượn tạm” ý này nói về những ngày riêng mình với Văn Khoa.

Hai năm đầu, sinh viên năm thứ nhất, thứ hai học tập trung tại cơ sở Thủ Đức, nơi có giảng đường rộng thênh thang chân sơn trẻ, có hàng cây trở hoa vàng rất đẹp đón bước chân mình. Kết thúc đại cương, sinh viên năm ba, năm tuchuyển lên học tại cơ sở Đinh Tiên Hoàng. Giữa trung tâm quận Nhất ồn ào, hối hả, rồi cũng quen phút bỡ ngỡ ban đầu, rồi cũng thấy góc hiền xinh nhỏ nhỏ để neo vào. Nào khoảng xanh nhỏ hẹp giữa hai dãy nhà A, B mát bóng cây; nào canteen Văn Khoa ríu rít nói cười thì thoảng hẹn chung giờ gặp mặt. Nào hành lang nhà C, Hội trường D gà gặt giặc ngủ trưa chớp nhoáng. Nhớ cầu thang gỗ nhà A chen vai ồn ào tan lớp. Nhớ vội vàng hối hả chạy cả ba tầng vì muộn tiết đầu. Và thương nhiều hơn là hàng ngọc lan vút cao dịu ngọt. Mỗi lần tựa bên Văn phòng Khoa Văn, gặp ngay tán cây nghiêng bóng, gió thổi thơm tho suốt dọc hành lang dài rộng bước chân, rộng dài nỗi nhớ. Màu xanh

xanh của lá, màu trắng ngà của hoa hình như phủ mát cả màu nắng Sài Gòn.

Nói việc học Văn Khoa là nhân duyên là bởi từ đây mình được gặp bao thầy cô tâm huyết, yêu mến, gần gũi học trò trong không khí sâu sắc, tròn đầy của văn chương chữ nghĩa. Mình nhớ thầy Nguyễn Khuê khả kính, thầy Nhật Chiêu trần trở những cảm thức văn học Nhật, nhớ nụ cười hiền của cô Phương Phương và thầy Võ Văn Nhơn, nhớ cô Thái Thu Lan sắc màu trên khăn áo, nhớ cô Thanh Xuân nhỏ nhẹ, cô Hoa Tranh cuốn hút... Nhớ cả lần bạn ngủ gật trong giờ, thầy Đoàn Lê Giang gõ cốc cốc mặt bàn gọi dậy. Nhớ thầy Lê Tiến Dũng với một chút xót xa. Nhớ thầy Huỳnh Như Phương! Nhiều năm sau này, dù đã quên bài giảng nhưng cảm giác bình yên từ những giờ lên lớp của thầy, mình còn ghi mãi trong lòng. Nhớ thêm cả dáng thầy thông dong gợi mở bao điều ấp ủ.

Trong ký ức cô thầy ấy, lòng mình nhớ nhất một người với nổi dai dẳng âm thầm ấy nấy. Năm thứ tư, vì chút tình cảm với văn học Pháp, mình chọn đề tài khóa luận tốt nghiệp về một tiểu thuyết tiền lãng mạn và được thầy hướng dẫn. Ngày ấy cảm tính lại ham chơi nên đề tài khóa luận đến tay vẫn chưa đọc tác phẩm, cũng chưa kịp biết mặt thầy. Bốn năm đại học, mình cho đó là điều đã làm tệ nhất. Ra trường, khóa luận khép lại rồi mà cảm giác làm khoa học “chưa đến nơi” cứ đeo đẳng mãi. Mười sáu năm im lặng, tận đến khi tự hóa giải được câu chuyện lòng, mình mới tìm thầy nói lời chào. Hóa ra thầy vẫn ở đây, chẳng cần xưng tên, vẫn nhận ra học trò, vẫn ánh cười hiền qua mắt kính, nhắc đúng từng chi tiết khóa luận xưa. Trong không khí xúc động của ngày xưa và ngày nay xôn xao hòa trộn, mình rất nhớ Văn Khoa. Hóa ra quá khứ là cái đã qua nhưng không mất đi, quá khứ song hành cho mình sống nhiều hơn với cả

những gì không tri giác được, với những điều đã làm nên mình mà vô tình không hay biết.

Ký ức về Văn Khoa và thầy cô yêu quý vẫn còn đó, trong chiếc kén vàng mà năm tháng đã se lên. Ra trường, những khoảng trời riêng kéo chúng mình về mỗi ngã nhưng đôi lần hò hẹn vẫn tranh nhau nhắc chuyện thầy cô. Kỷ niệm học đường tựa bông hoa học trò nở mãi khi thời gian dừng bên ngoài cánh cửa.

*Những chuyện năm nao, những chuyện năm nào
Cứ xúc động, cứ xôn xao biết mấy
Mùa hoa mơ rồi đến mùa hoa phượng cháy
Trên trán thầy, tóc chó bạc thêm
(Chiếc lá đầu tiên, Hoàng Nhuận Cầm)*

Tròn hai mươi năm lưu giữ hình ảnh Văn Khoa, chỉ cần một tác động nhỏ là tất cả lại trở về vẹn nguyên trong ký ức. Phải chăng đó là tính liên tục của đời sống, là sự bền bỉ trong nhận thức và tình cảm. Mình chợt nhớ câu nói của thầy hôm gặp lại bên ghé đá sân trường đầy nắng: “Thầy có niềm tin rằng người văn chương không thể ác, kể cả bị dồn đẩy đến mức làm điều gì không phải thì chất văn chương vẫn níu họ lại”. Còn với mình, khi kiến thức văn chương có thể đã chìm khuất như bụi đỏ đường xa thì đọng suốt một vòng dài rộng năm tháng cuộc đời chính là những điều thân thương, trân quý trong tình cảm thầy trò.

Văn Khoa nay vẫn đó. Những người đã đi qua, những người đang đi tới. Cứ như thế, ngày hôm nay gói đầu lên ngày hôm qua.

Và mình biết, đâu đó, từ những khoảng lòng riêng biệt, nhiều bè bạn xa gần thi thoảng vẫn hoài nhóm mây trời nắng xanh thuở ấy:

*Tan trường chờ em ra
Ngắm em trong nắng tà
Bàn chân son nhẹ bước
Tâm hồn anh thiết tha...*

(Người em Văn Khoa, Hoài Hương Tử) ■

ĐÓN MÙA MỚI TRÊN NHỮNG DÒNG SÔNG

Nước là một trong các nguyên tố đại diện cho sự sống. Vì lẽ đó, các dòng sông đóng vai trò duy trì sự phát triển của con người trên Đất Mẹ. Không một nền văn minh nào mà không gắn liền với một hoặc nhiều con sông, kèm theo đó là vô số nghi thức cùng lễ hội.

Từ ngàn xưa, con người đã tiến hành các nghi lễ dọc theo những con sông lớn. Đó là hành động tri ân nguồn mạch của sự sống, sự phù trợ của thần linh. Vào mùa xuân, các lễ hội trên sông sẽ được tổ chức dày hơn. Mục đích chính của các lễ hội này là cảm ơn thần linh, cầu phúc cho mùa màng và con người, đánh dấu thời khắc chuyển giao giữa cái cũ và cái mới.

Thuở xưa: cầu kỳ và phong phú

Cuối kỳ trăng non đầu tiên, sau điểm xuân phân vào cuối tháng Ba, người Babylon ở vùng Lưỡng Hà cổ đại sẽ tôn vinh sự tái sinh của thế giới tự nhiên bằng lễ mừng năm mới kéo dài nhiều ngày có tên là Akitu. Lễ này có từ khoảng năm 2000 trước Công nguyên và được cho là có mối liên hệ mật thiết với tôn giáo và thần thoại. Người Babylon cổ tin rằng thế giới đã được các vị thần thanh tẩy và tái tạo một cách tượng trưng để chuẩn bị cho mùa xuân trở lại. Theo đó, tượng thần được di chuyển đến ngôi đền Akitu (Bit Akiti) nằm gần sông, trong một cuộc diễu hành long trọng. Nước của hai con sông Tigris và Euphrates linh thiêng được chứa sẵn trong một bể ở Akitu sẽ được sử dụng cho nghi lễ thanh tẩy liên quan đến lễ hội.

Tại Ấn Độ - xứ sở của lễ hội, lễ đón các mùa trong năm hoặc năm mới, các dịp lễ tôn giáo thường diễn ra “trong lòng nhân từ và ân sủng” của sông Hằng. Cùng với việc chứng kiến các nghi thức trên sông, người dân còn tham gia diễu hành, đi hội chợ. Ở đất nước này, huyền tích về mỗi cái cây, con vật, đá, các nguyên tố thiên nhiên và dòng sông đều được lan truyền

bằng cách này hay cách khác. Hầu hết truyện cổ và thi ca Ấn Độ đều thấm đẫm hình ảnh sông Hằng. Được hấp thụ văn hóa tâm linh từ tấm bé, người Ấn Độ từ làng mạc đến thành thị trở nên quan tâm sâu sắc đến triết học, chiêm tinh học, huyền học...

Nền văn hóa Ai Cập cổ đại có quan hệ mật thiết với sông Nile. Theo nhà văn La Mã Censorinus, năm mới của người Ai Cập có lẽ tương ứng với trận lụt hằng năm nhằm đảm bảo đất canh tác vẫn màu mỡ trong năm tới. Vào khoảng tháng Bảy, khi ngôi sao Sirius trở thành ngôi sao sáng nhất trong đêm - lần đầu tiên có thể nhìn thấy sau 70 ngày vắng bóng, người Ai Cập ăn mừng sự khởi đầu mới này bằng một lễ hội đặc biệt được gọi là “Wepet Renpet”, có nghĩa là “lễ khai mạc của năm”. Đây được cho là thời điểm của tái sinh và trẻ hóa.

Ở Brunei, lễ hội Hari Raya Aidilfitri diễn ra sau tháng Ramadan như một dịp tự thưởng cho các nỗ lực khiết tịnh của người theo Hồi giáo. Đây là lễ hội truyền thống lớn nhất trong năm của người Brunei, kéo dài 4-5 ngày. Cư dân Brunei sống ở các nhà sàn được xây dựng kiên cố trên dòng sông Borneo trang hoàng đẹp đẽ và thực hiện nhiều nghi thức đón năm mới. Rừng mưa Borneo được ước tính có niên đại khoảng 140 triệu năm, là một trong các rừng mưa cổ nhất trên thế giới. Vì lẽ đó, các nghi lễ trên dòng Borneo được đánh giá là cổ sơ và vô cùng linh thiêng.

Ở Việt Nam, có khá nhiều lễ hội năm mới liên quan đến các dòng sông như lễ hội cúng bến sông của người Ê-đê, lễ gọi đầu Lung Ta của người Thái...

Ngày nay: giản tiện và hiện đại

Theo dòng thời gian, các nghi lễ đón xuân trên các dòng sông được giản lược. Thay vào đó, người ta tổ chức các tiện ích trên sông để du khách có nhiều lựa chọn trước thềm năm mới.

Cách đây vài năm, tôi có dịp đón năm mới Dương lịch ở thủ đô Cairo, ngay trên dòng sông Nile. Dọc theo bờ sông là các khách sạn nổi tiếng như InterContinental, Novotel, Grand, Kempinski,... Người dân địa phương và du khách tập trung đông đúc chờ đến 0 giờ để nhìn ngắm pháo hoa rực rỡ soi bóng trên dòng sông trong không khí se lạnh. Đó không phải là lần đầu tiên tôi đón giao thừa trên một con sông nhưng chưa bao giờ tôi thấy thiêng liêng đến vậy. Tôi đang hiện diện ở dòng chảy lâu đời nhất của văn minh thế giới, đếm nhịp thời gian, nhận thức về sự giao thoa giữa cái cổ xưa và cái hiện đại. Âm thanh rộn ràng của các loại nhạc cụ khác nhau trỗi lên khắp nơi khiến tôi không suy nghĩ miên man được nữa mà có cảm giác đêm nay sẽ là một đêm không ngủ.

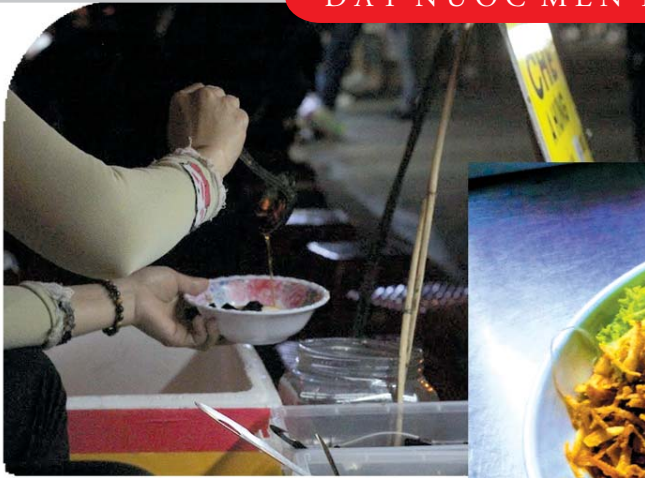
Khi đến Brunei đúng dịp Hari Raya, tôi như lạc vào thế giới đồng phục gia đình. Nam phụ lão ấu trong mỗi nhà đều mặc áo quần kiểu truyền thống có cùng một màu, một họa tiết: xanh chuối, sọc sáng màu, lá cẩm, hoa râm bụt,... Các ngôi nhà sàn trên dòng Borneo mở rộng cửa đón chào khách tham quan. Thuyền

chúng tôi cập bến từng nhà, từng người tự nhiên bước lên hiên nhà hoặc vào ngồi trong phòng khách. Các loại trà, nước cao, bánh dứa nướng và cả bánh kẹo nhập khẩu được bày trong những chiếc hộp xinh xắn trên bàn, khách tha hồ thưởng thức. Chủ nhà vô cùng niềm nở, thân thiện. Gia chủ bảo tôi rằng nếu gia đình nào làm cháy nhà thì sẽ vĩnh viễn không được dựng nhà trên sông nữa. Ngày tiếp theo, chúng tôi xếp hàng vào cung điện Istana Nurul Iman để bắt tay nhà vua (dành cho nam giới) và hoàng hậu (dành cho nữ giới), nhận quà và dùng buffet do hoàng gia chiêu đãi. Vào buổi chiều, khi quạ bay đầy trời, khách có thể ngồi du thuyền trên sông để xem biểu diễn văn hóa nghệ thuật và thưởng thức ẩm thực truyền thống.

Trong những ngày này, Tổng cục Du lịch Thái Lan, Cơ quan quản lý đô thị Bangkok, Cục Hàng hải và Phòng Thương mại Thái Lan, các liên minh hiệp hội thương mại kinh doanh trên sông Chao Phraya và cộng đồng địa phương đang tung bùng quảng bá chiến dịch Năm Mới EVE 2023 được tổ chức tại Bangkok. Với phương châm tạo ra hạnh phúc, trân trọng những nụ cười và trao quyền cho mọi người, lễ hội “Đếm ngược Thái Lan tuyệt vời 2023” được khẳng định là cột mốc đếm ngược đẳng cấp thế giới duy nhất với những tiết mục độc đáo: pháo hoa gạo nếp thân thiện với môi trường dài 1.400 mét, ánh sáng và âm thanh ngoạn mục dọc theo bờ sông đẹp nhất thủ đô là Chao Phraya.

Tương tự Thái Lan, hầu hết quốc gia ở Âu, Mỹ, Á, Phi, Úc,... đều quảng bá rầm rộ các chương trình đón Tết Dương lịch hoặc các lễ hội khác trên sông. Hoa, nến, các loại rượu và tiệc tối xa hoa sẽ diễn ra ở các nhà hàng khách sạn ven sông hoặc trên các du thuyền với nhiều kích cỡ, tiện ích và giá cả khác nhau. Pháo hoa sẽ làm cho khoảnh khắc giao thừa thêm đặc biệt. Việt Nam là quốc gia có nhiều con sông lớn. Các nhà làm du lịch trên sông Tiền, sông Hậu, sông Sài Gòn, sông Hương, sông Hàn, sông Hồng... chắc chắn có các phương án đón năm mới trên sông với nhiều hình thức hấp dẫn.

Nước bao nhiêu tuổi? Sông bao nhiêu đời? Chúng ta sẽ khó lòng trả lời các câu hỏi đó nhưng chúng ta hoàn toàn có thể tham dự vào một lễ hội đón năm mới trên một dòng sông nào đó - để có một thời khắc riêng tư đầy ý nghĩa, để đón an lành và cầu nguyện cho sự cân bằng của các vùng nước trên khắp Trái đất ■

Tàu phở Hội An và tô mì Quảng nửa giá.
Ảnh: Phương Di

Tô mì Quảng nửa giá

Phương Di

Nói tiếp chuyến viễn du của dân Sài Gòn, tôi từ Huế bắt xe vào Hội An. Tôi chọn thuê phòng cách phố cổ khoảng hai cây số rồi đạp xe đi đây đó, đây đó ở đây ý là phố cổ Hội An. Ngắm nghĩa là một, ăn uống là hai, thứ ba là mong sẽ học được một chút hay nhiều chút kiến thức, trải nghiệm hay ho, là những gạch đầu dòng trong chuyến đi này.

Nửa giá nhưng đầy tình

Kiến thức đầu tiên, món tàu phở (người Hội An thường viết “tàu phở”). Ngờ là món mới lạ, hóa ra đó chỉ là tên gọi khác của thức quà bản thân thường ăn lúc bé ở Sài Gòn: tàu hủ nước đường, nước cốt dừa. Bao nhiêu năm quen miệng gọi “tàu hủ đường”, lại chưa có dịp tiếp xúc cách gọi “tàu phở”, tôi tấp vào một hàng vỉa hè nóng lòng ăn thử món tàu phở cũng nóng không kém. Hội An vốn là nơi đông đảo người Hoa cư trú nên không có gì lạ khi tàu phở có mặt nơi đây. Phải kể thêm, nhà tôi nằm cạnh Chợ Lớn cũng tấp nập người Hoa sinh sống nên ẩm thực có nhiều nét giao thoa. Tôi của cái thời mà tuổi chưa đạt hai chữ số thường được má gọi thất thanh cô gánh tàu hủ đường ngoài đầu ngõ tấp vô nhà để làm một chén thơm lừng. Ngồi ở Hội An, tôi mới nhớ ra đã lâu rồi không nghe thấy tiếng rao của ngày xưa cũ “ai tàu hủ nước cốt dừa hông”. Tiếng rao ấy cùng nhịp gõ lóc cóc trên chiếc xe đạp cà tàng của mấy anh hủ tiểu khi trời quá vãn đã lặng lẽ rời đi cùng năm tháng.

Đến xứ Quảng mà không ăn mì Quảng cũng

như tới Sài Gòn mà bỏ qua bộ môn sà-bì-chương vậy. Bí kíp du lịch bụi của dân giang hồ tứ chiếng bỏ tai nhau cho thấy, muốn ăn đặc sản thứ thiệt chỉ có chui tọt vô chợ mới an lòng. Quán ở chợ ngó bộ xập xệ, cái ghé một kê bên chiếc bàn inox lổn ngổn tô chén đĩa muống của người ăn trước vừa rời đi cùng bao nhiêu thứ gia vị ăn kèm bày biện, đã vậy chị chủ quán còn mặt quạu vì đám khách léo nhéo mỗi người một kiểu gọi món. Nhưng mà lại là đồ gia truyền, sang tay trong nội bộ gia môn, không nương theo khẩu vị của du khách để chiều lòng thập phương. Chợ không chỉ bày bán những thức quà quê. Linh hồn của một cõi đất đều hiện lên ở đó.

Chợ Hội An nằm trong lòng khu sầm uất đón khách du lịch nội địa lẫn ngoại quốc, khắp góc đều thấy du khách nhộn nhịp ngược xuôi. Khu ăn uống của chợ là những bộ bàn ghế inox nối tiếp nhau như rào bước người đi, dù ngoảnh phía nào cũng thấy đặc sản phố cổ. Giữa quá nhiều lựa chọn, tôi ghé đại vào một chỗ và buột miệng hỏi giá một tô.

(Xem tiếp trang 98)

Mai Hạnh

Xuân

*Thời gian qua tất cả cũng xa rồi
Cánh cửa khép vào mùa đông rất khế
Chỉ còn đêm thao thức trong lặng lẽ
Con đé còn cào đêm từng giọt sương rơi*

*Quá khứ ngọt ngào quá khứ đắng cay ơi
Xếp lại rồi sao chạm vào vẫn nhớ
Ký ức cứ thắm thì nhắc nhở
Mắt ai cười lấp lánh nắng hôm qua?*

*Em nhẹ bước xuân trải hoa dọc phố
Gió thơm lừng quần quýt tóc bay bay
Nồng nàn thế mùa gọi mùa nhưng nhớ
Rét gai người. Ôi, hơi ấm bàn tay!*

Thì thắm mùa xuân

*Lại ngồi bên nhau anh nhé
Tay mình tìm đến tay mình
Lắng nghe thì thắm hơi thở
Cả đất trời đã lặng thinh.*

*Tháng năm tìm về nơi cũ
Lá vàng cuốn những giấc mơ
Đã qua bao mùa rồi nhỉ
Bên nhau lặng lẽ ơ hờ?*

*Mùa đông năm nay lạnh thế
Nắm chặt tay em nữa đi
Ngoài kia đời lao cuồn cuộn
Nhắm mắt đừng nói năng gì... ■*

GIẢI THƯỞNG VĂN HỌC TRẺ ĐHQG-HCM NĂM 2022: “KHỞI NGHIỆP VĂN CHƯƠNG”

Ban CTSV

Tháng 7/2022, ĐHQG-HCM phối hợp Hội Nhà văn Thành phố Hồ Chí Minh, Chi nhánh miền Nam Nhà xuất bản Hội Nhà văn, Tạp chí Văn nghệ Thành phố Hồ Chí Minh tổ chức cuộc thi *Giải thưởng Văn học trẻ Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh năm 2022*.

Bước khởi động ý nghĩa

Cuộc thi nhằm góp phần khơi dậy và phát huy năng lực sáng tạo nghệ thuật ngôn từ của học sinh, sinh viên; tạo sân chơi tinh thần ý nghĩa để học sinh, sinh viên thể hiện thông điệp nhân văn, trách nhiệm với cộng đồng, đất nước, qua đó góp phần lan tỏa nhận thức và tình cảm tích cực đến giới trẻ cũng như toàn xã hội.

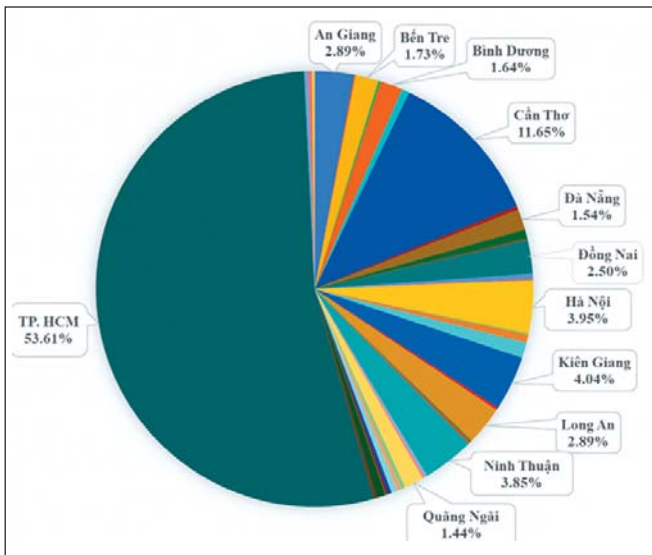
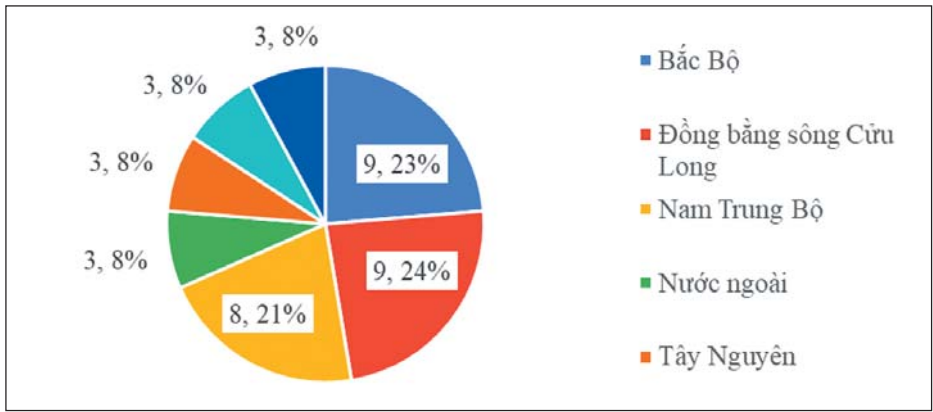
Cuộc thi *Giải thưởng Văn học trẻ Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh năm 2022* có chủ đề “Khởi nghiệp văn chương” với mong muốn cuộc thi là bước khởi động ý nghĩa, góp phần đưa học sinh, sinh viên đến những chân

trời rộng mở của những người yêu văn chương, muốn đến với nghề viết văn.

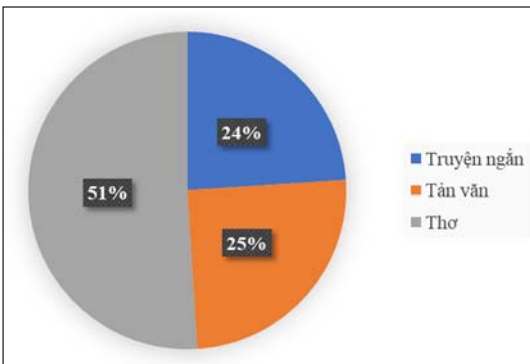
Các tác phẩm dự thi tháng được Ban Tổ chức tuyển chọn đăng trên báo chí của Hội Nhà văn Thành phố Hồ Chí Minh và các kênh truyền thông của ĐHQG-HCM. Các tác phẩm dự thi và đoạt giải chung cuộc sẽ được Ban Tổ chức tuyển chọn, biên tập và xuất bản sách sau cuộc thi. Sách do Nhà xuất bản Hội Nhà văn xuất bản và phát hành trong cả nước.

1.039 tác phẩm dự thi

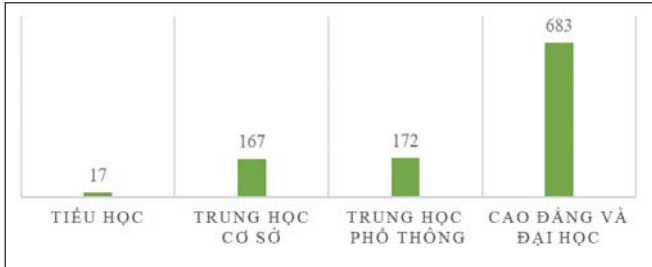
Tuy lần đầu tiên được tổ chức nhưng cuộc thi đã thu hút sự quan tâm của sinh viên, học

Biểu đồ phân bố tác phẩm dự thi theo địa bàn.

Biểu đồ phân bố tác phẩm dự thi theo thể loại.

Biểu đồ phân bố tác phẩm dự thi theo trình độ học vấn.

sinh trên toàn quốc. Ban Tổ chức nhận được 1.039 tác phẩm dự thi của học sinh, sinh viên ở nhiều địa phương trong cả nước (36/63 tỉnh thành) và đặc biệt có 7 tác phẩm dự thi gửi đến từ nước ngoài (Hoa Kỳ, Canada, Thái Lan).

Tác giả của 1.039 tác phẩm dự thi rất đa dạng về độ tuổi và trình độ học vấn, từ học sinh tiểu học đến sinh viên cao đẳng, đại học; trong đó, sinh viên chiếm số lượng đông đảo nhất.

Trong ba thể loại chính là truyện ngắn, tản văn và thơ, có 530 tác phẩm thơ, chiếm tỷ lệ 51%.

Các tác phẩm dự thi cho thấy những cảm xúc, suy tư, nỗi niềm của người trẻ trước nhiều vấn đề trong cuộc sống. Đó cũng là bức tranh đa dạng về thế giới tâm hồn của người trẻ: soi ngắm và tra vấn hiện tại, suy tư và xúc động trước quá khứ, ngẫm ngợi và khát khao tin tưởng vào tương lai. Các thí sinh sáng tạo với hình thức phong phú, có những tác phẩm mang đậm phương thức sáng tác truyền thống, đồng thời có những tác phẩm phá cách, thể hiện lối viết mới mẻ.

Sự phong phú về số lượng tác phẩm dự thi, đối tượng dự thi, nội dung, hình thức nghệ thuật của các tác phẩm dự thi đã cho thấy giới trẻ nói chung và học sinh, sinh viên nói riêng thực sự có nhu cầu về một sân chơi, để qua đó vừa thể hiện năng lực sáng tạo nghệ thuật ngôn từ vừa chia sẻ tâm tư, tình cảm, hoài bão, khát vọng của mình. Và trong năm đầu tiên được tổ chức, *Giải thưởng Văn học trẻ Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh* đã thể hiện là một sân chơi đáp ứng nhu cầu đó của sinh viên, học sinh. Mỗi tác phẩm là một thông điệp mà học sinh, sinh viên gửi gắm và mong muốn được lắng nghe, chia sẻ. Những trang viết sôi nổi bên cạnh những trang viết sâu lắng, tạo nên tính đa sắc thái, giàu nhiệt huyết của tuổi trẻ ■

Ruột rà

Là con một trong gia đình nhưng mỗi khi nói chuyện với bạn bè, tôi đều mỉm cười giới thiệu một cách tự hào rằng mình có chị. Không máu mủ, không gắn bó tuổi thơ, cũng chẳng ở cùng nhà, ấy vậy mà chị Vân và tôi lại như chị em ruột. Nghĩ số phận cũng lạ kỳ!

Năm lớp sáu, tôi được xếp ngồi cùng bàn với Thanh. Dần dà hai đứa trở nên thân thiết. Nhà Thanh có bốn chị em, đều là con gái cả. Chị Vân là chị thứ hai trong nhà, lớn hơn nhỏ Thanh năm tuổi. Năm lên lớp bảy, tôi và Thanh có chơi cùng một trò chơi nông trại. Chị Vân cũng chơi trò này, nhiều kinh nghiệm hơn hai đứa tôi nữa. Một lần nọ, tôi có nhiệm vụ cần giúp đỡ trong trò chơi, Thanh mới nhờ chị Vân giúp. Đó là lần đầu hai chị em biết nhau. Kể từ ngày đó, tôi trò chuyện với chị Vân nhiều hơn. Ngày qua ngày, hai chị em kể nhau nghe đủ thứ trên đời, từ học hành đến góc nhìn của mỗi người về thế giới xung quanh, những vui buồn trong cuộc sống,...

Những dòng tin nhắn là phương thức liên lạc chủ yếu giữa chị và tôi. Kể cũng lạ, hai chị em nói chuyện qua tin nhắn hết sức

thoải mái như đã thân quen từ kiếp nào, ấy vậy mà mỗi lần gặp nhau ở ngoài lại ngại, chẳng nói được mấy câu. Chị em chúng tôi duy trì sự kỳ lạ sâu sắc này được mười năm rồi. Giờ chị đã ra trường và có công việc ổn định, còn tôi sắp tốt nghiệp đại học. Trong suốt ngần ấy năm, dù bận rộn hay có chuyện đau buồn đến mấy, chị vẫn luôn dõi theo bước chân của đứa em này, từ một cậu nhóc cấp hai đến chàng sinh viên sắp ra trường; không một cột mốc nào của tôi mà không có sự quan tâm của chị. Thậm chí, đã có giai đoạn tôi và Thanh không liên lạc với nhau vì mâu thuẫn nhưng vẫn trò chuyện với chị Vân hằng ngày. Mỗi lần tôi với Thanh có chuyện bất đồng thì chị Vân không về phe đứa nào cả, vì hai đứa đều là em của chị!

Từ lúc chị ra trường, bắt đầu đi làm, Tết năm nào tôi cũng có lì xì và quà bánh. Phần lì xì của tôi và Thanh luôn bằng nhau. Chị kể vui rằng nhiều khi Thanh ghen tỵ với tôi. "Riết rồi không biết chị ruột của ai nữa" - Thanh hay trêu. Có lẽ, tôi là con một nên khao khát cảm giác được anh, chị che chở như các bạn đồng trang lứa; còn chị Vân không có em trai, lại thấy

tôi nhút nhát và đôi khi kỳ tính hơn những cậu trai khác nên cũng thương như em ruột chẳng? Chúng tôi chưa bao giờ ngồi thảo luận nghiêm túc về lý do tại sao lại thân nhau đến vậy, nhưng mỗi người đều biết ơn và trân trọng sự đẹp đẽ này của quá khứ và hiện tại.

Mười năm qua chị chưa bao giờ bỏ rơi tôi, chỉ có tôi từng lãng quên chị trên một chặng đường. Đó là vào cuối năm lớp mười hai, cũng như bao sĩ tử khác, tôi dường như quên hết mọi thứ ngoài việc học khi đứng trước cánh cổng tương lai. Thời gian đó tôi không thiết tha gì việc nhắn tin với chị. Đến khi mới lên thành phố lớn để học đại học, tôi lại bị cuốn theo nhịp sống hối hả, đắm chìm giữa hoa đèn phố thị, quán quýt vào những châu cà phê, ăn uống cùng bạn mới. Thời gian đầu năm nhất của tôi là một vòng lặp các sự kiện đó. Những cuộc trò chuyện ít ỏi hầu như đều do chị chủ động bắt chuyện, tôi trả lời qua loa rồi vội vùi mình vào khoảng trời thanh xuân vừa rực lên. Một chiều cuối tuần bốn tháng sau đó, vừa từ thành phố về nhà, đôi giày còn chưa cởi ra thì tôi nhận cuộc gọi từ chị.

(Xem tiếp trang 98)

Hôn chữ

Nghệ thuật đã cuốn người đi vào bể sâu muôn kiếp
 Nghệ thuật đã trả người về tận nguồn những đau thương
 Nghệ thuật đã đắp bồi nên hào quang điều thiện
 Nghệ thuật đã lấp mờ chôn bọn quý ác lòng người.

Nghệ thuật là lịch sử được kể bằng thiên nhiên
 Trong hoa có thân phận, trong sóng có máu người
 Trong trời có ước mong, trong đất có triết lý
 Trong mây có niềm vui, trong gió có nỗi buồn.

Từng con chữ được mài vào đêm tối
 Sẽ rục hồng mãi mãi lúc bình minh
 Như nhà chiêm tinh tìm sao trời tỏ hiện
 Chữ lung linh khiến thi nhân ngỡ ngàng.

Anh cầm con chữ như cầm quả tim thật
 Tìm chính mình!
 Vừa dâng hiến vì yêu
 Giọt nước mắt ướp đời thêm chất mặn
 Hóa một dòng lông lộng đến ngàn sau.

Anh hôn lên con chữ như mẹ hiền hôn đứa trẻ mới sinh
 Một nụ hôn tái sinh
 Thổi vào hồn nồng nàn hơi sự sống
 Nhưng con chữ sẽ chỉ là vỏ bọc
 Nếu không mang dòng sữa mát tuôn tràn.

Nghệ thuật cần những đỉnh núi
 Tồn tại với mây trời
 Nhân thế càng cách xa
 Bóng chiều càng sừng sững.

Hãy hôn con chữ bằng nụ hôn kiểu Pháp
 Chứa đục tình, ham muốn với thặng hoa
 Như chốc thoảng đời lấy nàng đi mất
 Như rồi đây chàng tan biến không lời.

Người đầu, người đầu
 Đời đầu, đời đầu
 Mình đầu, mình đầu
 Tìm mãi.

Người sẽ qua hay nghệ thuật sẽ qua?
 Hoa hồng cho tôi hỏi!
 Dầu cho có tàn nhanh
 Nhưng một lần muôn kiếp ■

Mã số 217

Tiệm hoa màu hồng

Có tiệm hoa màu hồng
 Nằm cuối con đường vắng
 Thu tháng Bảy đầy nắng
 Chủ nhật thật đông người

Một cô gái hay cười
 Đang gói hoa hồng đỏ
 Buộc nơ thành bó nhỏ
 Khách mang đi tỏ tình

Hai bé gái lên chín
 Cùng ôm linh lan xanh
 Bỏ trả tiền thật nhanh
 Hôm nay sinh nhật mẹ

Cúc tana thờ thê
 Nằm trong lòng bạn trai
 Anh đẩy cửa bằng vai
 Bước ra tặng bạn gái

Chú giao hàng chờ sẵn
 Mang một đóa lưu ly
 Từ một người ở xa
 Tặng cho người ở nhà

Chuông tiệm reo nhiều quá
 Bác hàng xóm cạnh bên
 Vào mua lay-on trắng
 Lễ Phật như vẫn thường

Đóa hương dương vàng thắm
 Một tấm thiệp cài lên
 Vài dòng "Tự hào lắm!"
 "Con ba tốt nghiệp rồi"

Trong cửa tiệm hồng phấn
 Vỗ vạt chín mét vuông
 Thơm mùi lài vương vấn
 Ồ ào chuyện nhân sinh ■

Tiếng ve râm ran, tiếng xôn xao ngày mùa, tiếng nhao nhác của đám trẻ con trong xóm cùng với cái nắng gay gắt của tháng trưa tháng 6. Tất cả hòa lẫn vào nhau và khiến tôi vô cùng khó chịu. Tôi nặng nề đứng giữa sân lúa mẹ giao, chốc chốc lại cầm chổi quét, lấy chiếc cào sắt cào đi cào lại để lúa đón nắng đều hơn, nhanh khô hơn. Và rồi một đám mây ở đâu ùn ùn kéo đến, lũ gà sau hè chạy tán loạn vào chuồng, chỉ trong tích tắc mưa rào kéo đến. Thôi xong, sân lúa mà tôi vất công phơi cả ngày đã ướt nhẹp, lóng bống đầy nước. Tôi ngồi thụp xuống, ôm mặt và bắt đầu òa khóc. Đối với con bé tám tuổi lúc ấy, đó chính là sự thất bại. Cảm giác tội lỗi, sợ hãi và sự run rẩy bao trùm lấy tôi, tôi sợ ánh mắt thất vọng của mẹ, sợ anh hai mắng và sợ cả việc ngày mai phải phơi lại một đống lúa ẩm ướt. Lần đầu tiên tôi thấy ghét cái cảnh làm nông đến thế và ước gì mình sinh ra và lớn lên ở thành phố hoa lệ. Chà, giá như điều đó là sự thật nhỉ?

Rồi con bé lớn lên với nhiều sân lúa ướt nữa, ngày ngày đạp xe đi học trên con đường đầy rom. Từng ngày, từng ngày tôi chỉ muốn mình trưởng thành thật nhanh, để có thể tự kiếm tiền, được ra thành phố, được đi máy bay, không cần phải ngửi mùi lúa mới nữa. Tôi muốn được tiếp cận những thứ văn minh hơn, lộng lẫy hơn. Tôi mặc cảm với chính cái nghèo ở quê, mặc cảm với làn

điều dân ca ví giặm mà bà vẫn thường ngân nga.

Gói theo năm bộ quần áo, vài cuốn sách và gói theo cả sự mặc cảm về miền quê bão lũ ấy, tôi đặt chân đến Sài Gòn. Mưu sinh đủ việc được vài tháng, không quá dài nhưng đủ để tôi thấy thành phố cũng có những vấn nạn và nó không đẹp như tôi từng ảo mộng. Lũ trẻ ở quê chúng tôi lúc nào cũng có cơm với muối vùng vằng để ăn còn những đứa trẻ lang thang cơ nhỡ ở đây thì bữa đói bữa no. Thay vì được chạy nhảy trên cánh đồng bát tậ, ăn thứ quả dại bên đường một cách vô tư thì thiếu nhi nơi đây chỉ được đến khu vui chơi vào cuối tuần. Cứ thế tôi dần dần cảm được nhiều khía cạnh trong cuộc sống và nội tâm cũng dần lớn lên. Chợt thấy mình nhỏ bé quá, chợt thấy mình cần biết thêm nhiều điều và cần phải tìm kiếm nền văn hóa mà bấy lâu tôi vẫn khao khát. Thế là tôi quyết định đi học đại học.

Ngày bước chân vào trường Nhân Văn, tôi thấy trời có vẻ xanh hơn mọi ngày và hành trình mới của tôi cũng bắt đầu từ đây. Tiếp cận với giảng đường chỉ mới một thời gian ngắn thôi nhưng tôi thấy thế giới quan của mình như mở ra từng ngày, từng giờ. Tôi đặt các vấn đề dưới góc nhìn đa chiều, dưới lăng kính của sự khách quan và thực sự để tâm thấu cảm chúng. Tôi bao dung hơn với chính bản thân mình và cả những người xung quanh, sẵn sàng hơn trước mọi biến

Câu dân ca vẫn vang trong mùa bão lũ

Bài dự thi Văn học trẻ

Mã số 619

chuyển của cuộc sống. Và hơn hết tôi chợt nhận ra cái thứ văn hóa mà bấy lâu tôi kiếm tìm lại chính là thứ đang chảy trong người tôi.

Văn hóa là một nguồn của tôi, là sự chịu thương chịu khó, cần cù, sương nắng của chính các bậc cha anh. Khi thực sự đào sâu về hình thái kinh tế xã hội ở quê hương mình, tôi như vỡ òa và thực sự thốt thức với chính những thứ bấy lâu mình còn bàng quan. Cái thứ phương ngữ khó nghe và luôn khiến tôi xấu hổ đó lại chính là cả một kho tàng quý giá được kiến tạo từ bao thế hệ. Chợt thấy ôi sao mà tiếng Nghệ lại thân thương đến thế, "mô tê răng rứa" khiến anh em đồng hương nhận diện nhau một cách dễ dàng nơi đất khách quê người. Bỗng thấy sự hồ thẹn về giọng quê bấy lâu của mình thật là ấu trĩ. Rồi tôi lại nhớ tiếng bà ngân nga câu ví giặm "Đường vô xứ Nghệ quanh quanh, non xanh nước biếc như tranh họa đồ". Dân ca ví giặm mang đặc tính ngữ điệu rất cao, mượt mà, sâu lắng và thấm đẫm tình thương. Chất liệu được lấy từ chính những tâm tư, nguyện vọng của ông cha, từ cuộc sống thường ngày dân dã, tập quán và từ cả thiên tai, bão lũ nơi đây. Bảo sao không thấm cho được, không thương sao đành. Và hành trình của tôi đã thực sự bắt đầu. Hành trình khai phá những thứ mới mẻ và cũng chính là hành trình trở về thương lấy cội nguồn của mình.

Người trẻ lớn lên, mang trong mình nhiều trọng trách và sự kỳ vọng. Lúc nào cũng phải nỗ lực, phấn đấu, phải vươn ra biển lớn. Phải đi,

phải gặp gỡ, tiếp xúc, phải đổi mới từng ngày. Ta tiếp cận với nhiều cái mới, cái lớn lao, cái trù tuợng. Thật mừng bởi người trẻ đã dần dần chinh phục được nhiều mục tiêu, chặt hết nhiều gai nhọn, san bằng nhiều núi cao. Và tôi cũng là người trẻ, cũng nhiều khao khát, nhiều hoài bão. Tôi muốn được đi thật nhiều nơi, được khám phá, được học hỏi và muốn có thành tựu. Tôi bắt đầu hành trình đó bằng cách bước chân ra khỏi lũy tre làng để học, để làm. Bắt đầu nhen nhóm mọi thứ, góp nhặt kiến thức, tiếp xúc gần hơn với những thứ mới mẻ. Chẳng có gì đồng hành ngoài một tâm hồn nhạy cảm và sự nhiệt huyết của tuổi trẻ. Tôi reo vui khi có cơ hội được đồng hành với một người bạn cùng tần số, run sướng với một cuốn sách hay, òa lên khi được đón nhận một kiến thức xã hội mới và thốt thức với một vấn đề mình nắm bắt được. Từng chút, từng chút một, tôi cảm nhận được bước chân mình đã ngày càng xa hơn.

Cho dù có đi xa thế nào, đối với tôi, gia đình và nơi chôn nhau cắt rốn vẫn luôn là thứ vũ khí song hành cùng tôi. Chưa bao giờ thứ vũ khí đó làm thu hẹp tầm nhìn của tôi, làm cản bước tôi, làm lu mờ ý chí của tôi. Trái lại nó còn tạo cho tôi tinh thần trách nhiệm đối với mọi thứ xảy ra xung quanh. Mỗi lựa chọn, mỗi quyết định, mỗi việc tôi làm đều có sự cân nhắc kỹ càng, đều hướng về ánh mắt của mẹ, của cha. Tôi không chỉ sống cho hoài bão của bản thân mà còn là gián tiếp thực hiện những mong ước của bậc vĩ nhân đã sinh ra mình nữa. Nơi đó, những con người thân thương đó vẫn luôn là động lực và là điểm tựa cho con bé ngu ngơ này. Tôi thấy yêu cái sân lúa, sân rơm ngày đó, thương mái tôn ngày bão về, thương ánh mắt đỏ hoe ngày mất mùa của mẹ, thương câu dân ca vẫn vang trong mùa lũ, thương cả miền quê khắc khổ nhưng chất chứa thâm tình.

Dù ta có đi xa, có hái được bao nhiêu quả ngọt thì chùm khế ngọt của quê hương vẫn chính là mỹ vị cao lương. Và nếu trong lòng ta không có chỗ cho những thứ đặt nền tảng cho ta vào đời thì dù có gặp gỡ, tiếp xúc điều gì thì mọi thứ cũng sẽ hóa hư vô khi ta vội vã bước qua. Vậy tại sao lại không nhớ về nhiều hơn, kể lể nhiều hơn và nuôi dưỡng những thâm tình quý giá. Trân trọng thêm một chút, tri ân thêm một chút và thương yêu thêm một chút nhé. Đời sẽ đẹp hơn, sáng hơn và hành trình cũng sẽ dài hơn, bền bỉ hơn đó ■

Tết quê

Đình Khải

Những ngày cuối đông, cũng chẳng nhớ là từ khi nào, chắc là khi một đứa trẻ được má mua cho quần áo đẹp, được tía chở đi chợ hoa, được người lớn cho những bao giấy đỏ đỏ, tôi biết đó là Tết.

Để xác định ngày Tết tới, với tôi có lẽ là ngày mà tía càu nhàu chuyện anh em tôi lo nô đùa mà không phụ tía lật lá mai ngoài vườn. Cứ độ từ 12-14 tháng Chạp, tía lại cặm cụi ra vườn tỉ mỉ lật lá mai. Có lần tôi mạo muội hỏi tía sao cứ phải cẩn thận lật từng chiếc lá một, nâng niu từng cành mai như thế. Sau khi được tía chỉ bảo, tôi mới biết công việc này quan trọng vô cùng, đó là cách để dồn chất dinh dưỡng nuôi những cái búp xinh xinh. Công việc lật lá mai chỉ cần chịu

khó một ngày là xong. Ngắm nhìn cây mai được chăm chút từng chiếc lá, cái nụ, tưởng tượng cảnh vài bữa nữa nó sẽ bung những chiếc hoa đầu tiên, lòng tôi lại nôn nao.

Bầu trời trong xanh và thời tiết có phần lạnh lạnh những ngày cận Tết. Những chiếc xe tải chở hoa, nào là cúc, vạn thọ đã chất đầy ở cái bãi đất trống trước chợ. Được chăm bón kỹ lưỡng, vô chậu, còn được dán những tấm giấy hình vuông thời có đề chữ "Phúc" tiếng Hoa rất đẹp. Điều khiến tôi thích thú là mỗi loài hoa lại có nhiều loại khác nhau, như cúc thì có cúc mâm xôi, cúc vạn thọ, cúc đại đóa, cúc Đà Lạt; còn vạn thọ thì có vạn thọ lùn và vạn thọ cao. Các bà, các mẹ mỗi khi đi chợ thường khệ nệ đem những chậu hoa tươi tắn sắc màu về trang trí ngày Tết.

Tết năm nào tôi cũng được tía chở đi dạo một vòng trung tâm thành phố. Dọc hai bên đường như khoác lên mình chiếc áo mới, đẹp hơn bao giờ hết. Ngồi sau lưng tía, trên chiếc xe gắn máy, tôi phóng tầm mắt cố thu tất cả những gì mình thấy vào hồn mình với một niềm vui khôn tả. Những tiệm tạp hóa nhộn nhịp người ra kẻ vào. Người ta trưng bày nhiều loại bánh mứt đựng trong hộp thiếc và cả những chai rượu vang nhìn rất sang trọng. Còn các cửa hàng bán đồ trang trí cũng bắt đầu bày bán những câu đối đỏ phủ lớp kim tuyến lấp lánh, những tấm liễn đủ mọi hình dáng có thêm mấy sợi tua rua, những chiếc bao lì xì thơm phức mùi giấy mới. Tôi thích nhất là những đồng tiền vàng treo ngay trước cửa hàng như những miếng kẹo sô cô la khổng lồ vậy.

Tôi cũng có nghĩa mắt vào khu bán đồ thực phẩm ở chợ. Những sạp rau, sạp thịt, sạp bánh... đều đầy ứ hàng. Vẫn là những loại trái cây như thường ngày nhưng nay được làm mới một tí bằng cách dán cái tem đỏ vào, riêng dưa hấu người ta còn khắc nổi chữ tài, chữ lộc thật bắt mắt,... tất cả tô thêm sắc màu cho một góc chợ. Và tình cảm mọi người cũng thế, ai cũng hơn hờ dành cho nhau lời mời, tiếng chào thân thiện, ấm áp.

Hôm 27, cả gia đình tôi xúm lại dọn dẹp căn nhà nhỏ. Thành út cứ giỡn mà không chịu làm, chạy ra chạy vô nghịch phá bị tía mắng. Tôi cũng như nó, chỉ chờ đến giây phút căn nhà được quét sạch bằng cây chổi bông cỏ, má sẽ ới một câu: "Đứa nào kéo cái máy bơm cho má rửa nhà coi bây". Khi nghe câu này, tôi biết tiết mục được trông chờ mỗi năm chính thức xuất hiện. Má thì cứ đẩy nước tới từng góc ngách trong nhà - những chỗ mà trước đó chưa thể làm sạch - còn anh em tôi cứ lựa những đợt nước vừa túa ra lại ào vào, khuyu gối xuống làm một đường trượt

dài nhất có thể. Dường như bao nhiêu cái cũ kỹ, rũi xui, giận hờn của năm cũ đã theo dòng nước của má cuốn hết ra ngoài.

Sang ngày 29, nhà cửa như được thay áo mới. Người lớn và con nít hóa thân thành những nghệ sĩ trang hoàng chuyên nghiệp. Tía lấy cặp lư đồng đã được đánh bóng chung lên bàn thờ. Mâm ngũ quả được bày ra cùng với đó là những loại bánh mứt mà má mua và cất sẵn trong ngăn tủ thờ. Má biết tôi thích kẹo bắp dẻo nên không năm nào thiếu món này. Vừa ăn bắp, tôi vừa ngắm chiếc hộp xoay hình bông mai năm cánh, xung quanh là mứt dừa, mứt bí, mứt gừng, hạt điều, dẻ cười và tất nhiên vị trí trung tâm là món kẹo bắp thần thánh.

Chiều dần buông xuống, những căn nhà trong hẻm đã lên đèn, tiếng nhạc xuân vang lên từ cái đầu máy cũ của tía, bản *Mộng chiều xuân*: "Gió chiều thâm vương bao nhớ nhung, người yêu thoáng qua trong giấc mộng" bỗng có sức hút khiến một đứa trẻ chạy nhảy cả ngày ngồi lại, thả hồn vào một miền ký ức xa xôi, an yên nào đó. Tôi ngồi thẩn ra trước chậu mai giữa thềm nhà, trên đó trang trí một dây đèn đủ sắc xanh, đỏ, vàng, cùng những cái móc có gắn hình đồng tiền, con cá, lồng đèn, thỏi vàng,... Tôi như chìm đắm vào một thế giới lung linh, huyền ảo, vô cùng đẹp đẽ mà không dứt ra được.

Đêm 30 Tết, với tôi năm nào cũng rất lạ. Từ sáng sớm, tía má luôn dặn phải chỉnh tề, nghiêm túc để chuẩn bị đón một năm mới cho suôn sẻ. Đám con nít thì cứ chăm chăm nhìn vào trong tủ đồ, nơi mà những bộ quần áo mới đã được chuẩn bị sẵn, nôn nao được mặc đi chúc Tết, nhận lì xì. Tết đã bao phủ xung quanh tôi ngay lúc này. Hạnh phúc đơn giản là sau những cuộc hành trình rong ruổi, tôi vẫn còn được về nhà, sum vầy bên gia quyến trong những ngày xuân ■

Thủ khoa tốt nghiệp ĐHQG-HCM: KHÔNG CHỈ CÓ KIẾN THỨC

Thanh Nhi - Thư Kỳ

Một thế hệ thủ khoa tốt nghiệp vừa vừa bước ra từ giảng đường ĐHQG-HCM. Có chăng, trước ngưỡng cửa đại học, họ từng mong ước gì? Những trải nghiệm và kỷ niệm nào là đáng nhớ nhất đối với họ?

*** Tăng Lợi Phát** - thủ khoa tốt nghiệp Trường ĐH Khoa học Tự nhiên

Học tập năng động và hứng thú

Năm lớp 12, khi tôi xác định chọn ngành công nghệ thông tin, bạn bè, thầy cô phần lớn đều khuyên tôi nên học ở ĐHQG-HCM. Lúc ấy, tôi có niềm tin rằng đó là do ĐHQG-HCM có uy tín và chất lượng đào tạo tốt. Chương trình của tôi chủ yếu học bằng tiếng Anh nên đội ngũ giảng viên có chuyên môn cao, hầu hết từng học tập và công tác ở nước ngoài. Họ thường xuyên đưa ra câu đố, bài tập để sinh viên đóng góp xây dựng. Vì vậy, tôi thấy năng động hơn và hứng thú với việc học.

Tôi từng tham gia một cuộc thi dành riêng cho sinh viên công nghệ thông tin mang tên Thách thức và trở thành quán quân. Với tôi, đó là ấn tượng sâu sắc nhất khi học tập ở ĐHQG-HCM. Một kỷ niệm đáng nhớ khác là học kỳ quân sự, tuy mệt nhưng rất vui. Những hoạt động tập thể cũng mang lại cho tôi nhiều trải nghiệm mới.

*** Lu Hoàng Anh Thư** - thủ khoa tốt nghiệp Trường ĐH KHXH&NV

Chương trình đi vào "chính đạo"

Trước khi vào đại học, tôi chọn khoa chứ không chọn trường. Tôi tiếp xúc với văn hóa Trung Quốc và thấy có nhiều khía cạnh để tìm hiểu. Tôi thật sự thích ngôn ngữ này và muốn học bài bản về nó. Với tôi, về ngôn ngữ, không trường nào đào tạo tốt hơn Nhân Văn. Khi đi làm, tôi thấy nếu muốn tìm người ở vị trí cần ngôn ngữ, tầm bằng Nhân Văn sẽ được ưu tiên.

Tôi chọn vì chất lượng nhưng còn được "khuyến mãi" học phí rẻ. Hơn nữa, về thầy cô, tôi không biết dùng từ nào để thể hiện sự biết ơn. Thầy cô rất uyên bác. Chúng tôi học theo một chương trình được nghiên cứu rất kỹ, chỉ cần đi sẽ vào "chính đạo" ngay. Học theo thầy cô, theo chương trình khoa đặt ra, tôi thật sự yên tâm. Khi mới vào trường, tôi chỉ mong nói được tiếng Trung, đặt mục tiêu đơn giản trước. Sau khoảng 1 đến 2 năm, tôi đã nói lưu loát.

*** Hà Anh Thu - thủ khoa tốt nghiệp Trường ĐH Kinh tế - Luật ĐHQG-HCM**

Lên kế hoạch và tự kỷ luật

Đối với tôi, việc học luôn là ưu tiên hàng đầu. Do đó, tôi thường lên một thời gian biểu và kỷ luật bản thân mình phải thực hiện theo đó. Phần lớn thời gian trong ngày tôi dành cho việc học và tự học. Tôi đọc sách trước, tự nghiên cứu thêm những tài liệu liên quan, tham gia phát biểu trong giờ học, làm bài tập và đúc kết những nội dung quan trọng. Bên cạnh đó, tôi cũng dành thời gian cho việc học ngoại ngữ (tiếng Anh, tiếng Hàn) và đọc thêm sách về kinh tế, tài chính bất cứ lúc nào có thời gian rảnh như lúc giải lao, đi trên xe buýt,...

Thời gian phân bổ cho hoạt động ngoại khóa, tình nguyện,... đa phần sẽ được tôi lên kế hoạch từ trước. Những hoạt động này là một phần tươi đẹp trong quãng đời đại học của tôi vì nó đem lại nhiều giá trị, đặc biệt là giá trị tinh thần, giúp tôi cải thiện những kỹ năng mềm cần thiết và cân bằng cuộc sống.

*** Ngô Đức Tuấn - thủ khoa tốt nghiệp Trường ĐH Bách Khoa**

Cơ hội hoàn thiện bản thân

Khi đỗ vào trường, tôi đã mong muốn có thể tốt nghiệp đúng hạn và tìm được công việc đúng với ngành học. Vì vậy, tôi luôn chủ động trong việc học tập. Từ việc ôn lại kiến thức cũ và đọc bài mới trước giờ học, trên lớp tôi luôn hỏi thầy cô hoặc bạn bè khi gặp các vấn đề khó khăn. Cần chủ động phân bổ thời gian cho các môn một cách hợp lý ngay từ ban đầu, không để kiến thức bị dồn ứ, học nhồi nhét vào cuối kỳ.

Chương trình học ở Bách Khoa khá nặng, có những kỳ đến 5, 6 môn chuyên ngành nên việc học nhóm là vô cùng quan trọng và cần thiết. Học nhóm giúp "chia tải" lượng kiến thức khổng lồ của các môn chuyên ngành và giúp giải quyết khối lượng bài tập một cách hiệu quả hơn. Việc học nhóm không chỉ giúp mình tiếp thu thêm được kiến thức từ những bạn xung quanh, mà còn giúp mình củng cố kiến thức bản thân thông qua việc giảng lại những kiến thức đó cho người khác.

Tôi nhớ nhất là khoảng thời gian học quân sự vào đầu năm 2. Đó là khoảng thời gian "nhàn" nhất trong 4 năm học ở Bách Khoa. Với tôi, việc học tập tại ĐHQG-HCM cho tôi cơ hội được gặp rất nhiều bạn sinh viên tài năng, không chỉ học tốt mà còn rất năng động trong các hoạt động sinh viên, Đoàn - Hội. Đó vừa là áp lực, vừa là động lực giúp tôi hoàn thiện bản thân và học hỏi thêm mỗi ngày ■

Thủ khoa tuyển sinh ĐHQG-HCM: LẬP KẾ HOẠCH CHẠM TỚI ƯỚC MƠ

Thu Thảo - Hương Nhu

Mang theo niềm háo hức về tương lai, các thủ khoa tuyển sinh của ĐHQG-HCM bước vào giảng đường đại học với những kế hoạch phát triển bản thân về mọi mặt. Mỗi người chọn một thể mạnh, một cách đi riêng, nhưng tất cả đều hướng đến mục tiêu được làm công việc bản thân ước mơ.

► **Nguyễn Hoàng Tú** - Thủ khoa theo phương thức thi THPT (29,8 điểm), tân sinh viên ngành khoa học máy tính, Trường ĐH Bách Khoa

Trường ĐH Bách Khoa là mục tiêu hàng đầu

Ban đầu, tôi định theo ngành sư phạm toán. Nhưng khi tiếp xúc với lập trình, tôi lại thấy hứng thú và phù hợp với những ngành liên quan đến công nghệ thông tin. Sau khi tham khảo ý kiến từ anh họ - cựu sinh viên Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM và biết được danh tiếng của nhà trường, tôi đã xác định ngành khoa học máy tính của ngôi trường này chính là mục tiêu hàng đầu trong kỳ thi THPT.

Rất may, tôi đã chạm tới nguyện vọng của bản thân với điểm số cao bất ngờ. Thời gian đầu ngồi trên giảng đường đại học mơ ước, điều khiến tôi thích nhất là cách dạy đi sâu vào nguồn gốc, bản chất vấn đề của giảng viên, bởi vì phương pháp này rất phù hợp với cách học của mình từ trước đến nay.

Trong thời sinh viên, ngoài việc chủ động tự học, tìm hiểu thêm các kiến thức chuyên ngành, tôi muốn trau dồi tiếng Anh và rèn luyện kỹ năng làm việc nhóm. Để bản thân trưởng thành, năng động và tự tin hơn, tôi cũng dự định tham gia một câu lạc bộ trực thuộc khoa cũng như trải nghiệm các hoạt động nghiên cứu khoa học.

Tuy nhiên, trước khi thử sức với những hoạt động ngoại khóa, tôi sẽ dành trọn học kỳ đầu tiên để làm quen với môi trường và bắt nhịp với việc học tập. Tiêu chí lớn nhất của tôi trên chặng đường sắp tới chính là "chậm mà chắc", tiến từng bước vững chãi tới ước mơ trở thành một lập trình viên.

► **Phan Mỹ Trân** - Thủ khoa theo phương thức thi THPT (28,2 điểm), tân sinh viên ngành y khoa, Khoa Y

Tiến gần hơn đến ước mơ ngày bé

Từ những năm tiểu học, tôi có ước mơ trở thành bác sĩ để có thể cứu chữa bệnh nhân và đóng góp những giá trị tốt đẹp cho xã hội. Vì thế, ngay từ lớp 10, tôi bắt đầu tìm hiểu về ngành y khoa và đặc biệt ấn tượng với chương trình đào tạo hoàn toàn bằng tiếng Anh của Khoa Y ĐHQG-HCM. Tôi nghĩ rằng việc học bằng tiếng Anh có thể giúp tôi dễ dàng tiếp cận với nền y học thế giới.

Việc trở thành sinh viên ngành y khoa, Khoa Y ĐHQG-HCM đã giúp tôi tiến gần hơn đến ước mơ ngày bé. Trong quãng đời sinh viên, ngoài việc học tôi còn muốn trau dồi thêm kỹ năng mềm và mở rộng các mối quan hệ bằng việc tham gia các câu lạc bộ, hoạt động ngoại khóa. Muốn làm bác sĩ giỏi chắc chắn phải biết nhiều ngoại ngữ, do đó, tôi sẽ học thêm tiếng Pháp, tiếng Trung và hoàn thành chứng chỉ IELTS vào giữa năm 2023.

Trong tương lai, tôi sẽ tìm kiếm học bổng du học nước ngoài. Sau khi hoàn tất việc học tập ở nước bạn, tôi muốn trở về Việt Nam để phục vụ cho nền y học nước nhà với vai trò bác sĩ hoặc giảng viên.

Tôi biết con đường phía trước còn dài và đầy chông gai nhưng tôi sẽ không bao giờ bỏ cuộc vì mỗi thử thách là cơ hội giúp tôi trưởng thành hơn.

▶ **Đinh Hữu Nghiêm** - Thủ khoa theo phương thức thi ĐGNL (1.009 điểm), tân sinh viên ngành ngôn ngữ Anh, Trường ĐH KHXH&NV

Tự học tiếng Anh, tiếng Trung và tiếng Hàn

Trước đây, tôi rất thích ngành kinh tế, thậm chí còn đủ khả năng đậu Trường ĐH Ngoại Thương (Cơ sở II) theo phương thức xét tuyển. Tuy nhiên, sau khi nghe lời khuyên của người chú đang làm về xuất nhập khẩu, tôi thấy việc giỏi ngoại ngữ, sau đó học thêm văn bằng về kinh tế sẽ giúp tôi có được thể mạnh và cơ hội nghề nghiệp rộng mở hơn. Thế nên, tôi đã lựa chọn học ngành ngôn ngữ Anh của Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM.

Những ngày đầu ở giảng đường, sự giỏi giang, năng động của mọi người xung quanh khiến tôi thực sự "choáng ngợp". Để theo kịp bạn bè cũng như phát triển bản thân mỗi ngày, tôi quyết định đẩy nhanh tiến độ ôn tập thi IELTS, đồng thời, lên kế hoạch cụ thể cho 4 năm đại học.

Trong thời sinh viên, tôi sẽ tận dụng thể mạnh ghi nhớ trong việc học ngoại ngữ. Ngoài tiếng Anh, tôi đang tự học tiếng Trung, tiếng Hàn và còn dự định học thêm tiếng Thái. Đạt danh hiệu "Sinh viên 5 tốt" hay tìm kiếm cơ hội du học cũng là những mục tiêu tôi chú trọng. Nhưng chỉ học thôi là chưa đủ. Tôi còn khá nhiều điều muốn trải nghiệm trong khoảng thời gian sắp tới như tham gia Câu lạc bộ Tình nguyện, các hoạt động Đoàn Hội hay thử sức với công việc trợ giảng tại các trung tâm ngoại ngữ.

Hiện tại, phần lớn thời gian của tôi là dành cho việc tự học. Tôi nỗ lực nhiều như vậy, một phần cũng là vì danh hiệu thủ khoa. Ban đầu, tôi rất tự hào, nhưng sau khi bước chân vào Khoa Ngữ văn Anh, tôi nhận ra mình quá đối bình thường, không xứng với cách mọi người thường nghĩ về danh hiệu này. Nhưng nhờ vậy mà tôi càng quyết tâm biến áp lực thành động lực, cố gắng làm mọi thứ tốt nhất có thể.

▶ **Huỳnh Văn Hiếu**, Thủ khoa theo phương thức thi ĐGNL (1092 điểm), tân sinh viên ngành công nghệ thông tin, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên

Mục tiêu làm việc trong tập đoàn đa quốc gia

Vì bị khuyết tật vận động từ nhỏ nên tôi gặp nhiều khó khăn trong việc đi lại. Do đó, tôi muốn tìm một ngành học vừa phù hợp với năng lực, vừa không phải đi lại quá nhiều. Sau thời gian tìm hiểu, tôi thấy ngành công nghệ thông tin của Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM đáp ứng cả hai điều kiện trên.

Kế hoạch trong 4 năm học tới cũng đã được sắp xếp khá cụ thể trong đầu tôi. Năm thứ nhất, tôi sẽ tập trung học các môn đại cương để duy trì học bổng. Ở năm thứ hai và thứ ba, tôi sẽ tìm kiếm những người đồng đội có cùng đam mê để tham gia những cuộc thi lập trình. Sau khi tốt nghiệp, nếu có điều kiện và đủ khả năng, tôi mong muốn được học lên thạc sĩ hoặc du học nước ngoài.

Tôi không phải là người giỏi giao tiếp, lúc tiếp xúc với người lạ tôi khá rụt rè. Hy vọng trong 4 năm đại học sắp tới, tôi có thể tự tin hơn, biết cách hoàn thiện bản thân trong mối quan hệ với mọi người.

Mục tiêu lớn nhất của tôi là được làm việc trong những tập đoàn đa quốc gia về lĩnh vực công nghệ. Khi đó, tôi có thể tự kiếm tiền để nuôi sống bản thân, phụ giúp gia đình bằng chính đam mê của mình ■

SINH VIÊN ĐHQG-HCM VÀ KẾ HOẠCH NGHỈ TẾT HỮU ÍCH

Hoàng Huy - Quốc Chiến

Tết Nguyên đán là khoảng thời gian nghỉ ngơi sau một năm học đầy vất vả. Bên cạnh lựa chọn đón Tết ấm cúng cùng gia đình, một số sinh viên của ĐHQG-HCM đã chuẩn bị kế hoạch đón Tết thoát khỏi "vùng an toàn" của mình.

Bản tin ĐHQG-HCM đã có dịp trò chuyện để tìm hiểu cụ thể hơn dự định của các bạn trong dịp lễ này.

*** Võ Tuấn Anh** - sinh viên năm 2 ngành Hóa học - Trường ĐH Khoa học Tự nhiên

Kinh doanh bằng đam mê

Lúc mình còn nhỏ, mỗi lần làm bài được điểm cao đều đòi mẹ mua sữa cho bằng được. Thứ khiến mình trông đợi nhất khi mẹ mang những hộp sữa về thực chất không phải là sữa mà lại là chiếc ván trượt đồ chơi tặng kèm. Đó là phiên bản tí hon của chiếc ván trượt thật, sử dụng ngón trở và ngón giữa như "đôi chân thu nhỏ" để lướt đi, và mình lớn lên cùng với niềm đam mê ván

trượt tí hon từ đó.

Mãi đến sau này khi học lớp 12, mình may mắn làm quen một số bạn có chung "lý tưởng" đó và tự mình bắt đầu học cách chơi chuyên nghiệp hơn. Thời điểm hiện tại, mình và người em họ đã lên kế hoạch biến đam mê của chúng mình trở thành một hình thức kinh doanh. Tự mình sẽ sử dụng thời gian rảnh trong mùa Tết để triển khai việc bán hàng trên mạng xã hội Instagram.

Kênh bán hàng sẽ được đặt tên là "Hesaa", dựa trên từ "hết sảy". Ngoài ra, hai chữ "a" còn tượng trưng cho tên của mình và em họ mình, đều là Anh. Tự mình dự tính sẽ mua lại các loại gỗ tốt, đảm bảo tính bền cứng ở các xưởng rồi tự chế tác thành sản phẩm hoàn chỉnh. Có thể sẽ có

nhiều khó khăn phía trước, nhưng mình nghĩ rằng hành trình vạn dặm nào cũng bắt đầu bằng những bước nhỏ đầu tiên.

*** Võ Thị Xuân Quỳnh** - sinh viên năm 2 ngành Marketing, Trường ĐH Kinh tế - Luật

Chào Tết cùng chuỗi hoạt động vì cộng đồng

Là một cô gái gen Z năng động, bên cạnh việc đón Tết cùng gia đình, mình còn muốn lan tỏa nguồn năng lượng tích cực đến những người khác. Chính vì vậy, Tết năm nay mình quyết định sẽ tham gia một dự án cộng đồng diễn ra trước và xuyên suốt Tết.

Đó là dự án thường niên của Câu lạc bộ S.O.K thuộc Trường THPT Chuyên Lê Thánh Tông (Quảng Nam). Chương trình gồm nhiều hoạt động như: tư vấn tuyển sinh, talkshow giao lưu với các diễn giả đến từ nhiều trường đại học khác nhau trên khắp cả nước, các trò chơi ngày Tết như trang trí cành mai, trang trí thiệp Tết,...

Những năm cấp 3, mình thường dự những buổi chia sẻ của S.O.K, nhờ đó nhận được rất nhiều sự giúp đỡ từ các anh chị để rồi gặt hái được

những thành công như ngày hôm nay.

Do đó, mình không ngần ngại tham gia và trở thành một thành viên của dự án, góp sức mang chương trình này đến thêm nhiều học sinh để các bạn có cái nhìn

thực tế hơn về ngành học tương lai. Song song với công tác chuẩn bị cho dự án, mình cũng dành thời gian cho gia đình. Cả nhà mình cùng quây quần bên nhau, xem các chương trình Tết như *Táo quân*, *Sóng xuân*, cùng đi chùa dâng hương, thăm họ hàng, thầy cô, bạn bè và đi du lịch. Tết năm nay chắc sẽ khá bận rộn với mình nhưng mình mong đó sẽ là một mùa Tết thật ý nghĩa.

*** Trương Phi Trường** - sinh viên năm 4 ngành Kỹ thuật Máy tính - Trường ĐH Bách Khoa

Dành nhiều thời gian cho học tập và công việc

Đối với một sinh viên năm cuối như mình thì dù Tết là thời gian để nghỉ ngơi nhưng mình sẽ dành nhiều thời gian hơn cho học tập và công việc. Trước mắt, mình cố gắng hoàn thành luận văn tốt nghiệp. Mình xem đây là một niềm tự hào của sinh viên Bách Khoa.

Bên cạnh đó, khoa học máy tính nói riêng và các ngành công nghệ thông tin nói chung có mức cạnh tranh rất cao. Vì thế, để có thể đảm bảo việc làm sau khi ra trường, mình sẽ dành thời gian kỳ nghỉ Tết vào việc tìm hiểu thông tin tuyển dụng của các công ty, tập đoàn công nghệ để có thể gia tăng cơ hội nhận được công việc như ý muốn.

Tuy có nhiều việc phải làm nhưng mình vẫn sẽ dành thời gian để phụ giúp gia đình, học thêm ngoại ngữ và đặc biệt là tham gia các chương trình tình nguyện mùa xuân tại địa phương. Sau Tết sẽ là một giai đoạn khá mệt mỏi, nhưng mình sẽ nỗ lực hết mình để hoàn thành những mục tiêu sắp tới.

*** Nguyễn Thị Kim Truyên** - sinh viên năm 2 ngành Báo chí Trường ĐH KH&HTNV

Tết trọn vẹn bên những người thân yêu

Là người con miền Tây, mình chọn cách đón Tết truyền thống bên gia đình. Năm nay được về quê đón Tết sớm nên mình có nhiều thời gian để ở bên gia đình. Những ngày trước Tết, mình sẽ phụ giúp gia đình lau dọn nhà cửa và trang trí thêm những cành mai vàng để làm cho không khí ngôi nhà thêm tươi mới. Mình cũng sẽ dành nhiều thời gian cùng ông bà làm bánh tét để biếu người thân trong gia đình.

Để làm được một chiếc bánh tét ngon phải trải qua rất nhiều công đoạn. Từ sáng sớm, mình theo ông đi cắt lá chuối rồi đem về rửa sạch để gói bánh, sau đó đi chợ cùng bà mua nếp, đậu xanh và thịt. Rồi hai bà cháu sẽ ngồi lại cùng nhau gói bánh trong khi ông chuẩn bị bếp củi. Mình đặc biệt thích cảm giác được ngồi cùng bà bên bếp củi. Đối với mình, hương vị Tết chính là mùi hương của khói bếp tỏa ra từ nồi bánh tét. Cũng chính vì vậy mà chiếc bánh tét dù mộc mạc, đơn sơ nhưng đối với con cháu, đó là hương vị của tình thân, của quê nhà.

Mỗi lần Tết đến, ông bà, cha mẹ đều dần già đi, thời gian mình được ở cạnh họ ngày một ít dần. Nên điều mà mình muốn nhất hiện tại đó là được cùng họ - những người mà mình thương yêu nhất, đón một cái Tết an nhiên và tận hưởng những khoảnh khắc hạnh phúc nhất trong năm ■

Thủ khoa tốt nghiệp Trường ĐH Công nghệ Thông tin: BIẾT CHỌN GÌ VÀ HY SINH ĐIỀU GÌ

Thanh Nhi - Thư Kỳ

Bén duyên với ngành Kỹ thuật Phần mềm nhờ gợi ý từ chị gái, những tưởng môi trường khô khan sẽ không phù hợp với nữ nhưng Nguyễn Đắc Thiên Ngân đã chứng minh điều ngược lại bằng thành tích thủ khoa tốt nghiệp và góc nhìn tích cực của mình.

Nguyễn Đắc Thiên Ngân là thủ khoa tốt nghiệp Trường ĐH Công nghệ Thông tin năm 2022 với điểm trung bình 9,16. Ảnh: NVCC

Thủ khoa - thách thức và quả ngọt

Suốt hai năm đầu khi học tại Trường THPT Nguyễn Thị Minh Khai, Nguyễn Đắc Thiên Ngân từng là cô học trò thuộc khối D01 (toán - ngữ văn - tiếng Anh). Đến năm lớp 12, Thiên Ngân mới quyết định đổi sang khối A01 (toán - lý - tiếng Anh). Vốn có sở thích chụp ảnh, là thành viên câu lạc bộ nhiếp ảnh và câu lạc bộ truyền thông, Thiên Ngân từng muốn theo đuổi khối ngành liên quan đến truyền thông. Tuy nhiên, do không nhìn thấy được tiềm năng công việc ổn định như mong muốn và thấy bản thân chưa đủ sáng tạo, Ngân chọn theo đuổi ngành kỹ thuật phần mềm theo ý kiến của chị gái.

"Lúc đó gia đình mình cũng không có nhiều điều kiện. Mình thấy nếu có công việc ổn định, làm tốt thì có thể san sẻ gánh nặng kinh tế với chị mình nên đã chọn ngành này" - nữ thủ khoa chia sẻ.

Bước vào đại học, Thiên Ngân chưa thích nghi được ngay mà chỉ học dựa theo những gì

thầy cô dặn trên lớp. Nhận thấy cách học ấy không hiệu quả, cô đã có quá trình nhìn nhận và thay đổi phương pháp học phù hợp hơn. Theo đó, Ngân thường xem tài liệu trước khi đến lớp, tập trung nghe thầy cô giảng, duy trì thói quen ghi chú lại và không ngại hỏi khi có thắc mắc.

Với mỗi nhiệm vụ được giao, Thiên Ngân sẽ cố gắng hoàn thành trước thời hạn. "Mình không đợi 'nước đến chân mới nhảy', vì mình biết rằng mình không giỏi làm điều đó. Nó sẽ tạo nên rất nhiều deadline chồng chéo nhau. Nếu được thì ngay ngày giao deadline mình sẽ làm luôn để cảm thấy nhẹ nhõm hơn, có thể an tâm... xem phim để giải trí" - Thiên Ngân nói.

Vốn kiên trì và chịu khó, khi còn là sinh viên năm 3, Ngân được nhận làm thực tập sinh cho một công ty về đồng hồ và trở thành nhân viên chính thức vào học kỳ 2 năm cuối. Vừa đi học, vừa đi làm, nữ thủ khoa gặp không ít khó khăn trong việc cân bằng thời gian làm ở công ty và hoàn thành khóa luận tốt nghiệp. Những lúc cảm thấy mệt, Ngân sẽ cho phép bản thân được nghỉ ngơi, sau đó lại lên kế hoạch chu tất những công việc dang dở vào ngày tiếp theo.

Thiên Ngân cho biết, cô ấp ủ mong muốn trở thành thủ khoa trước khi làm khóa luận. Nhưng sau đó, vì chọn tập trung đi làm nên Ngân cho rằng bản thân đủ điểm tốt nghiệp là được. Với Thiên Ngân, thành tích hiện tại vừa là minh chứng cho mọi nỗ lực của cô suốt bốn năm sinh viên, vừa là thách thức vì Ngân biết, xung quanh mình còn rất nhiều người giỏi và điểm số chỉ quyết định một phần kết quả.

Theo ThS Trần Anh Dũng - giảng viên Trường ĐH Công nghệ Thông tin, Thiên Ngân thể hiện được năng lực chuyên môn và nghiên cứu khá tốt. Thầy chia sẻ: "Ngân có tinh thần chủ động học tập, luôn đặt vấn đề và tự tìm tòi.

“ Ai cũng có cuộc sống riêng và mình muốn mang lại niềm vui cho người khác.”

Nguyễn Đắc Thiên Ngân

Theo tôi đánh giá, khóa luận của Ngân đạt loại xuất sắc và cũng được hội đồng chấm khóa luận tốt nghiệp trường cho điểm xuất sắc".

Cho mình "khoảng nghỉ" tích cực

Thiên Ngân cho rằng, bản thân là người hơi "tham lam" nhưng cô luôn biết mình phải chọn gì và phải hy sinh điều gì. Việc giữ vững thành tích học tập và có công việc ổn định ngay khi chưa tốt nghiệp đã khiến Ngân không có nhiều thời gian tham gia các hoạt động khác ở trường. Nữ thủ khoa thường tận dụng thời gian rảnh ít ỏi của mình để chụp ảnh, xem phim, đọc truyện hoặc "đu idol".

Thiên Ngân cho biết thêm, từ năm 2015 đến nay, cô vẫn thích nhóm nhạc TFBoys. "Mình thích những điều truyền cảm hứng. Hồi đó mình thấy họ bằng tuổi mình mà trải qua nhiều khó khăn mới có được thành công như hiện tại nên lấy họ làm động lực. Hồi năm nhất mình rất hay nản chí, nhạc Vương Nguyên (thành viên TFBoys) đã phần nào giúp mình vượt qua được giai đoạn đó" - Thiên Ngân nói về sở thích của

mình.

Dẫu không theo học khối ngành truyền thông, Thiên Ngân vẫn có niềm yêu thích đặc biệt với chụp ảnh. Mỗi khi cảm thấy mệt hay căng thẳng, cô thường dành thời gian cho việc này. Ngân thích chụp ảnh chân dung bạn bè xung quanh mình vì mỗi người sẽ có một vẻ đẹp riêng mà họ chưa bao giờ nghĩ rằng mình trông như thế. Ống kính của Ngân sẽ ghi nhận lại điều đó, thông qua quan sát và góc nhìn của cô.

Thiên Ngân còn có thói quen dùng màu sắc để diễn tả tâm trạng trên mạng xã hội. Ngân chọn màu hồng để diễn tả sự vui tươi và hồn nhiên, có khi là màu đen hơi bí ẩn và u sầu. Tuy nhiên, cô thường ưu tiên chia sẻ những điều tích cực trên trang cá nhân. Thiên Ngân quan niệm: "Ai cũng có cuộc sống riêng và mình muốn mang lại niềm vui cho người khác".

Sau khi từ chối 3 lời mời làm việc, hiện tại, Thiên Ngân vẫn tiếp tục gắn bó với công ty mình thực tập vì cô đã thích nghi với môi trường cũng như cường độ công việc ở đây. Sắp tới, Ngân sẽ tiếp tục thử sức ở lĩnh vực mới. Với học bổng cao học đã nhận được, cô sẽ học lên thạc sĩ ngành an toàn thông tin.

Nhìn lại hành trình đã qua, Thiên Ngân khuyên: "Môi trường đại học không phải thiên đường như ai đó đã nói, nên cứ cố gắng thôi. Nếu biết sắp tới mình sẽ gặp những chướng ngại gì thì cần có sự chuẩn bị để vượt qua" ■

Chị gái là người thường cho Thiên Ngân lời khuyên để định hướng tương lai.
Ảnh: NVCC

Sinh viên hào hứng với những chiếc bánh chưng, bánh tét tự tay gói. Ảnh: KTX ĐHQG-HCM

Nơi không là nhà, ăn Tết vẫn vui

Thu Giang - Thượng Khải - Gia Hân

Trước thềm năm mới, nhiều sinh viên chọn đón Tết xa nhà vì những biến cố bất ngờ, hay do những bận bịu lo toan cuộc sống. Trong những ngày xuân lữ hèn không về, Ký túc xá (KTX) trở thành nơi quây quần của những người lạ cùng chung cảnh ngộ.

Hàng năm, Trung tâm Quản lý Ký túc xá ĐHQG-HCM đều chu đáo hỗ trợ điều kiện vật chất và tinh thần để sinh viên xa nhà được đón Tết vẹn tròn và ấm áp.

Đồng hành cùng sinh viên

Vào mỗi dịp Tết Nguyên đán, KTX ĐHQG-HCM tiếp nhận trung bình 100 sinh viên ở lại đón Tết vì nhiều lý do khác nhau, chủ yếu là sinh viên nước ngoài và một số sinh viên có hoàn cảnh đặc biệt khó khăn không có điều kiện về quê ăn Tết và đi làm kiếm thêm thu nhập.

Những sinh viên ở lại được bố trí chỗ ở trong cùng một tòa nhà, nhằm thuận tiện cho việc quản lý và đảm bảo an ninh trật tự. Vào dịp Tết, lãnh đạo ĐHQG-HCM cùng thầy cô đại diện các trường đại học thành viên sẽ đến thăm hỏi, chúc Tết, tặng quà cho sinh viên.

Ông Lại Thế Tuấn - Trưởng phòng Tổng hợp

KTX ĐHQG-HCM, cho biết KTX luôn khuyến khích sinh viên về nhà, đoàn viên bên gia đình trong dịp Tết. Đối với những bạn không có điều kiện về quê, KTX sẽ chủ động kết nối với các tổ chức Đoàn - Hội các cấp, các cơ sở đào tạo, các cá nhân, đơn vị cùng với nguồn lực của KTX để hỗ trợ chi phí, tặng vé xe, trao các suất học bổng để sinh viên được về quê đón Tết cùng gia đình.

Ngoài ra, hàng năm, KTX cũng phối hợp Thành Đoàn TP.HCM, Hội Sinh viên Thành phố và các cơ sở đào tạo, cơ quan doanh nghiệp để tìm việc làm cho sinh viên trước, trong và sau Tết.

Theo ông Tuấn, năm học 2022-2023 do có sự thay đổi lớn trong công tác tuyển sinh đại học nên việc tiếp nhận tân sinh viên muộn hơn so với mọi năm. Vì vậy, các hoạt động thường niên của KTX cũng sẽ được điều chỉnh sao cho phù hợp với tình hình thực tế.

Cụ thể, từ tháng 11 đến tháng 12/2022,

Ban Quản lý KTX chúc Tết và lì xì cho sinh viên đón Tết xa nhà.
 Ảnh: KTX ĐHQG-HCM

KTX tổ chức buổi gặp mặt thân mật ngày đầu năm mới.
 Ảnh: KTX ĐHQG-HCM

KTX phối hợp các đơn vị tổ chức các sự kiện âm nhạc và giải trí. Đặc biệt, Ngày hội Tân sinh viên diễn ra từ 18 - 19/11/2022 đã mang đến cho sinh viên nhiều hoạt động bổ ích như ra mắt quỹ hỗ trợ sinh viên, tặng học bổng cho 140 sinh viên (trị giá 2.000.000đ/suất), giải chạy "Gen Z Can", cuộc thi xe đạp chậm, cuộc thi tìm kiếm tài năng âm nhạc, hoạt động trồng cây "Vì một Ký túc xá Xanh".

Trường phòng Tổng hợp KTX ĐHQG-HCM cũng chia sẻ, chương trình Chào đón năm mới 2023 sẽ giao cho Ban quản lý cụm nhà tổ chức các hoạt động, phát huy tinh thần đoàn kết trong sinh viên, như thi gói bánh chưng, bánh tét; trình bày mâm ngũ quả, mâm cơm ngày Tết; thi kéo co, nhảy bao bố... nhằm mang lại không khí Tết vui tươi, ý nghĩa cho sinh viên.

"Những ngày Tết rất khác!"

Xa gia đình vào những ngày xuân, các bạn sinh viên vẫn có cho mình cái Tết ấm áp và trọn vẹn yêu thương.

Tuy đã kết thúc quãng đời sinh viên, rời xa KTX nhưng với Đàm Thị Hoàng Uyên, cựu sinh viên Trường ĐH Khoa học Tự nhiên, những ngày Tết ở KTX vẫn là kỷ niệm quý giá. Uyên chia sẻ "làng đại học" càng cận Tết càng vắng vẻ, hàng quán đóng cửa, xe buýt hoạt động hạn chế. Nếu không ở KTX trong những ngày này, việc "sinh

tồn" của sinh viên sẽ rất khó khăn.

Hoàng Uyên nhớ lại năm bạn còn là cô sinh viên năm nhất hào hứng với những trải nghiệm mới mẻ, nhưng vẫn không khỏi nỗi cô đơn và nhớ nhà. "Nhưng nhờ có sự quan tâm của KTX qua những buổi gặp mặt động viên, những bữa ăn thân mật, những phong bao lì xì cũng giúp sinh viên được an ủi phần

nào. Tuy đây không phải lần đầu tiên mình ăn Tết xa quê, nhưng đó lại là những ngày Tết rất khác biệt và đáng nhớ nhất thời sinh viên của mình" - Uyên tâm sự.

Vilayphon Phetmany, du học sinh Lào đang theo học tại Trường ĐH Kinh tế - Tài chính TP.HCM, cho biết vào năm 2021, do dịch bệnh COVID-19 diễn biến phức tạp nên nhiều nơi bị phong tỏa gây khó khăn trong việc đi lại, nhất là về quê.

Để động viên tinh thần sinh viên nước ngoài, KTX tổ chức nhiều hoạt động giới thiệu văn hóa Tết cổ truyền của người Việt Nam. Trong đó, Vilayphon cho biết mình đặc biệt thích thú với cuộc thi làm bánh chưng.

"Đón Tết ở Việt Nam là một trải nghiệm mới lạ và vô cùng thú vị đối với mình. Mình có cơ hội tìm hiểu thêm về ẩm thực, trang phục và những nét văn hóa khác trong những ngày Tết. Mặc dù có chút nhớ quê nhưng khoảnh khắc sum họp, quây quần với mọi người trong KTX phần nào khiến mình cảm thấy ấm áp như một gia đình", Vilayphon Phetmany kể.

Theo Vũ Tiến Linh, sinh viên Trường ĐH Công nghệ Thông tin, do hết vé xe cùng với việc quê nhà bị phong tỏa khi phát hiện ca dương tính COVID-19, bạn quyết định ở lại KTX ăn Tết, rất may hôm đó cũng là hạn chót đăng ký.

Phần lớn sinh viên ở lại đón Tết là du học sinh Lào và Campuchia. Tiến Linh có cơ hội kết bạn với nhiều sinh viên trong và ngoài nước qua các hoạt động vui chơi và giao lưu văn hóa. Suốt kỳ nghỉ, Tiến Linh cũng tận dụng thời gian làm bảo vệ cho các trường đại học, nhờ đó bạn trưởng thành và mạnh dạn hơn so với bản tính nhút nhát ngày trước.

"Năm ấy, bố mẹ vừa ly hôn cũng là lý do khiến mình không muốn về nhà. Nhưng nhờ đón Tết xa nhà, mình đã nhận ra rằng gia đình đoàn tụ chính là hương vị không thể thiếu của ngày Tết", Linh trải lòng ■

Phim chiếu rạp Tết Quý Mão 2023: CÔNG CHÚNG CÓ THỂ KỶ VỌNG MỘT “CƠN SỐT” PHÒNG VÉ?

Hoàng Huy

Dù chỉ mới công bố một số cảnh phim đầu tiên thế nhưng các tác phẩm điện ảnh cho dịp Tết sắp tới đã thu hút sự chú ý của công chúng. Những cái tên ăn khách như Trần Thành, Lê Dương Bảo Lâm, Minh Hằng... được kỳ vọng sẽ “hâm nóng” phòng vé tại Việt Nam sau một năm 2022 không nhiều biến động.

Các thành viên trong *Nhà bà Nữ* từ trái sang: Ngọc Như (Khả Như), Phú Nhuận (Trần Thành), Ngọc Nhi (Uyển Ân), Ngọc Nga (NSND Ngọc Giàu), Ngọc Nữ (Lê Giang). Nguồn: YouTube

Kỳ nghỉ Tết luôn là khoảng thời gian vàng mà các đạo diễn, ekip phim tại Việt Nam trình làng những sản phẩm điện ảnh của mình đến công chúng. Với sức hút của các bộ phim hài trong nhiều năm qua như: *Tiệc trắng máu* (2020), *Bố già* (2021), *Chìa khóa trăm tỷ* (2022), có thể thấy thể loại hài kịch sẽ tiếp tục là xu hướng của điện ảnh Việt.

Những gương mặt thân quen

Đầu tháng 12, nghệ sĩ Trần Thành đã công bố teaser của phim hài *Nhà bà Nữ* trên trang cá nhân Facebook. Dự án này sẽ được khởi chiếu tại các rạp trên toàn quốc vào ngày mừng Một Tết Quý Mão (tức ngày 22/1/2023). Không

mấy bất ngờ khi bộ phim có sự góp mặt của hội bạn thân Trần Thành như: Lê Giang, Khả Như, Lê Dương Bảo Lâm. Đồng thời *Nhà bà Nữ* còn có sự góp mặt của nữ diễn viên trẻ Uyển Ân - người từng vào vai Quý trong *Bố già* bản web drama trên nền tảng YouTube.

Nhà bà Nữ xoay quanh ngôi nhà của bà Nữ (Lê Giang thủ vai) và những câu chuyện phức tạp, đa chiều xảy ra giữa các thành viên trong gia đình. Với việc lồng ghép nhiều tình tiết gây cười mới lạ, dư âm từ *Bố già* và sức ảnh hưởng của Trần Thành, *Nhà bà Nữ* đã có bước chạy đà cực tốt để trở thành cái tên chiếm lĩnh màn ảnh rộng mùa Tết này.

Dẫu có nhiều tiềm năng, *Nhà bà Nữ* vẫn sẽ phải cạnh tranh với hai đối thủ nặng ký là *Chị chị em em 2* và *Siêu lừa gặp siêu lầy* trên cuộc đua trở thành bom tấn trăm tỷ vì cả ba đều cùng khởi chiếu vào ngày đầu tiên của Tết Quý Mão.

Chị chị em em 2 của đạo diễn Vũ Ngọc Đăng dựa trên giai thoại về hai đại mỹ nhân của Sài Gòn vào thế kỷ XX là Ba Trà và Tư Nhị đồng thời hé lộ những góc khuất trong cuộc đời họ. Cặp nữ diễn viên chính cho dự án lần này là Minh Hằng và Ngọc Trinh. *Chị chị em em 2* vẫn sẽ xoay quanh đề tài về tình yêu, thù hận, tiền bạc, quyền lực, danh vọng như phần một. Với doanh thu đạt 70 tỷ và sự phá cách trong phần phim đầu tiên, *Chị chị em em 2* sẽ là gương mặt đáng để các tín đồ điện ảnh “đặt gạch” trong tháng giêng. Sự hoài nghi có thể hướng về Ngọc

Trang phục được cho là không hợp với bối cảnh lịch sử trong *Chị chị em em 2*. Nguồn: CGV

Trình khi cô vốn không được công chúng đánh giá cao ở mảng diễn xuất. Bên cạnh đó, bối cảnh và trang phục tuy được đầu tư tráng lệ nhưng lại chưa trung thực với lịch sử Sài Gòn vào thập niên 1920 và 1930 cũng là một điểm đáng lưu tâm khác.

Cái tên cuối cùng trong cuộc chạy đua lần này là *Siêu lừa gặp siêu lây* của đạo diễn Võ Thanh Hòa (trước đó là đạo diễn của *Chìa khóa trăm tỷ*). *Siêu lừa gặp siêu lây* kể về Khoa (Mạc Văn Khoa thủ vai), một kẻ lừa đảo đến Phú Quốc với hy vọng đổi đời. Tại đây anh gặp được Tú (Anh Tú thủ vai), một tên tội phạm điển trai, mưu mô. Cả hai người thực hiện nhiều phi vụ trót lọt, sau khi kết nạp thêm các thành viên mới đã diễn ra các tình huống dở khóc dở cười. Tuy được đạo diễn Võ Thanh Hòa ấp ủ suốt 4 năm qua nhưng bộ phim lại thiếu đi một gương mặt với khả năng diễn xuất có thể đáp ứng kỳ vọng. Không chỉ thế, trailer của bộ phim còn cho thấy sự thiếu tự nhiên, đôi khi là thái quá trong biểu cảm, lời nói của nhân vật nên sự thành công của dự án này hiện còn là một ẩn số.

Còn quá sớm để kết luận

Mặc cho những điểm sáng về diễn viên, hình ảnh và nội dung của những tựa phim kể trên, công chúng vẫn chưa thể chắc chắn liệu sẽ xảy ra những biến động nào ở phòng vé. Nhìn vào các tác phẩm đã “chinh chiến” tại các cụm rạp vào đầu năm

Diễn xuất của Kiều Minh Tuấn và Thu Trang là điểm sáng hiếm hoi của *Chìa khóa trăm tỷ*.
Nguồn: vietnamnet.vn

nay, người ta có thể khẳng định đó là một giai đoạn không mấy thành công của điện ảnh Việt.

Tuy chịu ảnh hưởng bởi dịch bệnh COVID-19 nhưng nguyên nhân chủ yếu khiến điện ảnh Việt ảm đạm trong suốt năm 2022 là do khâu kịch bản còn nhiều yếu kém. Dẫn chứng cụ thể nhất là từ chính quán quân phòng vé dịp Tết vừa rồi.

Chìa khóa trăm tỷ ngay từ thời điểm ra mắt trailer đã được giới chuyên môn và công chúng nhận xét có đầy đủ tố chất để trở thành bom tấn trăm tỷ: từ việc có sự tham gia của những gương mặt ăn khách như Kiều Minh Tuấn, Thu Trang đến những cảnh quay chần chừ, các pha hành động đẹp mắt. Cốt truyện trong *Chìa khóa trăm tỷ* ngoài việc dựa trên kịch bản độc đáo của *Xin lỗi anh chỉ là sát thủ* của Hàn Quốc còn có những thay đổi riêng biệt, thuần Việt. Dẫu vậy, đoàn làm phim đã không thể truyền đạt hết những gì tinh túy nhất của kịch bản gốc, vốn là một trong những yếu tố then chốt thu hút công chúng.

Kịch bản của *Chìa khóa trăm tỷ* thiếu chặt chẽ, tiết tấu quá nhanh, nhiều chi tiết bị gượng ép. Đặc biệt là cú bẻ lái “cục gắt” ở phần cuối phim thiếu đi những giải thích cần thiết để giúp công chúng thường thức trọn vẹn bộ phim. Cuối cùng, tác phẩm này chỉ thu về 66 tỷ đồng, thấp hơn nhiều so với những mong đợi trước đó của công chúng. Hai cái tên đáng chú ý khác cũng ra mắt vào dịp Tết Nhâm Dần 2022 là *Nhà không bán* và *1990* đều gặp phải cảnh ngộ tương tự.

Có thể thấy *Nhà bà Nữ*, *Chị chị em em 2* và *Siêu lừa gặp siêu lây* đang mang đến những tín hiệu tích cực hơn cho phim chiếu rạp vào dịp đầu năm mới này. Tuy nhiên vẫn còn quá sớm để đưa ra kết luận về việc liệu các dự án này có tiếp tục đi vào vết xe đổ của các tác phẩm điện ảnh mùa Tết trước hay không ■

HÀNH TRÌNH TÌM LẠI CHÍNH MÌNH BẰNG ÂM NHẠC

Phương Anh - Thu Trang

Phương Duy hẹn chúng tôi ở một quán cà phê khá xa nhà. “Mình thích đi dạo, ngắm phố phường Sài Gòn” - Duy chủ động giải thích với chúng tôi ngay khi vừa ngồi xuống. Vuốt lại phần tóc mái bị rối do đi đường xa, Duy mỉm cười rồi nói: “Mình bắt đầu ha”.

Vốn có cuộc sống ổn định của một nhà thiết kế đồ họa, nhưng Huỳnh Phương Duy (nghệ danh là *CHARLES. Huỳnh*) - cựu sinh viên Khoa Ngữ văn Anh - Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, vẫn quyết định rẽ ngang sang con đường âm nhạc ở tuổi 24. Duy đã khẳng định được tên tuổi sau thành công của những MV “triệu view” như *Nàng thơ*, *Giữa đại lộ đông tây* với vai trò đạo diễn.

Đến với âm nhạc như trị liệu tâm lý

Câu chuyện của chúng tôi bắt đầu sau khi Phương Duy nhấp một ngụm latte đá. Duy gọi hành động này là “thói quen cho sự bắt đầu”.

“Mình thường uống cà phê, mở laptop rồi viết nhạc. Cảm giác một ngày sẽ không bắt đầu nếu không có ly cà phê sữa đá vậy. Thêm nữa, cà

phê cho mình cảm giác rõ ràng mình vẫn đang là một người làm nhạc” - Duy giải thích.

Sinh ra trong một gia đình nghiêm khắc, Phương Duy luôn mang tâm thế dè chừng và đánh giá bản thân trước khi hành động. Vậy nên vào năm 18 tuổi, nam sinh quê Kiên Giang lựa chọn ngành ngôn ngữ Anh chỉ đơn giản vì đó là thế mạnh của bản thân. Cũng vì thế, Duy chưa từng vẽ trọn vẹn con đường tương lai, tới đâu thì tới là điều mà Phương Duy thời điểm đó tâm niệm.

Duy làm thêm nhiều ngay từ khi còn là sinh viên. Từ nhóm nhạc ở quán cà phê acoustic cho đến cửa hàng tiện lợi đều có mặt anh. Nghe chúng tôi hỏi về lý do anh làm thêm nhiều đến thế, ngón tay đang mân mê miếng giấy bọc ống hút của Duy bỗng dừng lại, rồi lại vò miếng giấy ấy nhanh hơn.

Duy bộc bạch: “Khi tự lập ở Sài Gòn, lạc lõng là điều mình phải đối mặt hàng ngày. Đối diện với chính mình trong gương, mình thấy thương vô cùng. Mình chẳng biết mình đang làm gì, liệu mình có ổn không. Vậy nên mình cho bản thân cơ hội làm nhiều hơn, tiếp xúc nhiều hơn để nhẹ đầu”.

Đây cũng là điều mà những người bạn của Phương Duy nghĩ về anh trước khi anh tìm thấy âm nhạc. “Trước đây Duy hay biếng lười và sống ẩn dật, khó kiếm lắm. Hay chịu đựng mấy thứ một mình” - chị Đinh Thanh Thư - bạn đại học của Phương Duy, hồi tưởng.

Phương Duy tự tin khoe chiếc niềng “1 năm tuổi”. Ảnh: Thu Trang

Việc trở nên đa nhiệm với bốn vai trò - ca sĩ, nhạc sĩ, nhà sản xuất âm nhạc, và đạo diễn - giúp CHARLES. Huỳnh duy trì tình yêu với âm nhạc.
Ảnh: Thu Trang

Cuộc sống của Phương Duy chỉ được thấp sáng lên khi anh đặt chân vào câu lạc bộ văn nghệ của trường đại học.

“Đối với mình, thời gian đến với âm nhạc như một quá trình trị liệu tâm lý. Mình vốn dở trong việc diễn đạt và không hiểu cảm xúc của bản thân. Chính âm nhạc đã giúp mình ‘truy cập’ vào thế giới cảm xúc và viết ra những dòng suy nghĩ để tìm lại chính mình” - Duy thổ lộ.

Âm nhạc cứ thế đồng hành trên hành trình trưởng thành và kết nối sâu sắc với thế giới nội tâm của Duy. Chỉ khi tham gia các cuộc thi âm nhạc và nhận ra âm nhạc chính là gốc rễ của nguồn năng lượng bên trong mình, anh mới vỡ lẽ: “Đã tới lúc”.

3 nút bấm và khát khao được công nhận

CHARLES. Huỳnh bắt đầu nghiêm túc với âm nhạc bằng những bản cover được đăng trên kênh YouTube cá nhân. “Đối với âm nhạc, nếu không làm cái gì khác biệt thì mình sẽ không làm. Đó là lý do mình quyết định phối lại những bài hát cũ rồi cover nó. Một cách hồn nhiên thôi, nhưng mình nghĩ nó là dấu hiệu cho mong muốn phá kén để chứng tỏ bản thân của mình” - Phương Duy nhớ lại.

Nhận được sự ủng hộ từ khán giả, Duy vui, nhưng chưa lúc nào ngừng cảm thấy bất an. “Những lời khen ấy làm mình hỗn loạn lắm” - Duy nói. Bởi lẽ, sự ủng hộ ấy đến vào lúc sự tự tin trong Duy chưa đủ lớn để anh có thể từ bỏ những công việc hiện tại và theo đuổi âm nhạc.

Duy ngồi xoay những chiếc ghế, sau khi chúng đã ngay ngắn trên bàn tay, anh mới tiếp tục: “Cảm xúc đó làm mình thấy tệ. Vậy là

mình quyết định ‘cày cuốc’ thật nhiều, tích một khoản tiền đủ sống trong một khoảng thời gian nhất định để tập trung vào âm nhạc. Mình cho mình cơ hội sống chết với nó, để từ bỏ mà chẳng tiếc gì”.

Vậy là Duy đăng ký tham gia các cuộc thi về âm nhạc, lần nào cũng đi rất sâu. Anh có niềm tin hơn vào con đường mình chọn, nhưng dường như điều đó là chưa đủ.

Duy nghĩ ngợi hồi lâu rồi nói: “Với những người bị thiếu tự tin, cho dù những người xung quanh nói họ tốt bao nhiêu thì họ vẫn không dám tin. Mình là người như vậy. Mình chưa tin vào bản thân nếu chưa gặp bằng chứng đủ thuyết phục. Đó là lần đầu tiên trong đời mình muốn được ban giám khảo đánh giá giọng hát, để tiếp thêm niềm tin trong hành trình theo đuổi nghệ thuật”.

“Có mặt trong *Giọng hát Việt* năm 2018, vòng audition và những nút bấm là thứ duy nhất mà mình hướng đến. Mình không hề nghĩ đi vào sâu sẽ làm gì, chỉ quan tâm liệu có nhận được những câu trả lời cần thiết để chạy theo nghệ thuật hay không thôi. Tóm lại, 3 nút bấm của ban giám khảo ở lần thứ 4 mình tham gia cuộc thi ấy chính là bằng chứng rõ nhất về sự khát khao được công nhận của mình” - Phương Duy mỉm cười.

Lần đầu tiên trong buổi trò chuyện, chúng tôi thấy Phương Duy cười thoải mái đến vậy. Nhờ nụ cười này mà chúng tôi nhìn thấy Duy đang niềng răng. “Có lý do gì cho việc niềng răng không anh?” - tôi hỏi.

Duy nhe răng lần nữa, gõ vào những chiếc mắc cài trên răng rồi nói: “Đây là điều cuối cùng mà mình chọn thay đổi cho bản thân. Mình niềng răng để không còn tự ti nữa và bước vào một giai đoạn mới mà ở nơi đó, mình tin tưởng vào mọi điều mình làm”.

Che một mắt để tiến lên

Tương như con đường mà Phương Duy chọn chỉ là ca hát, không ngờ chỉ sau vài năm, cái tên CHARLES. Huỳnh còn được biết đến với vai trò nhạc sĩ, nhà sản xuất, và gần đây nhất là đạo diễn cho MV *Nàng thơ*.

“Mình vẫn yêu ca hát lắm, vẫn rèn luyện mỗi ngày. Cũng bởi vì yêu ca hát, mình luôn muốn các sản phẩm âm nhạc càng tốt hơn mỗi ngày nên tự mình học tập, trau dồi nhiều mặt. Mình luôn tâm niệm hành trình này là do duyên ‘vẽ

“**Đối với mình, thời gian đến với âm nhạc như một quá trình trị liệu tâm lý. Mình vốn dở trong việc diễn đạt và không hiểu cảm xúc của bản thân. Chính âm nhạc đã giúp mình ‘truy cập’ vào thế giới cảm xúc và viết ra những dòng suy nghĩ để tìm lại chính mình.**”

Huyền Phương Duy

nên bởi không có con đường cụ thể cho công việc sáng tạo. Đối với mình, đây là một lợi thế bởi không ‘vẽ’ ra con đường thì bản thân sẽ không sợ đi lạc hay tự đóng khung bản thân vào những lộ trình có sẵn” - Duy giải thích.

Chữ “duyên” mà CHARLES. Huỳnh nói chính là điều xuất hiện xuyên suốt hành trình âm nhạc của anh. Kể về vai trò nhạc sĩ, Duy nói: “Đây cũng là duyên. Mình bén duyên với vai trò này sau lời mời sáng tác nhạc cho ca sĩ Tóc Tiên từ anh Touliver. Mình đi thi nhiều, anh Tou là khách mời của những cuộc thi đó, sự vô tình ấy đã trao cho mình một cơ hội lớn. Nói sao thì cũng chỉ chữ duyên mới giải thích được thôi”.

Hay việc trở thành đạo diễn cho MV *Nàng thơ* cũng bắt đầu từ lời hứa với Hoàng Dũng, thêm kinh nghiệm làm thiết kế đồ họa từ thời đại học.

Duy bộc bạch: “Mình nhớ mãi câu nói của chị Suboi: ‘Cứ nhìn thẳng mà đi’. Cho dù đi lệch thì con đường phía trước vẫn là con đường của mình. Vậy nên mình cứ bước đi, sai thì bước lại. Cứ che một mắt, để một mắt nhìn đường rồi tiến lên thôi”.

Ở tuổi 29, Phương Duy không còn hoang mang như thuở 18, 20. Không còn tự ti cũng

Dễ tính nhưng khó tính trong sáng tạo

Vẫn là CHARLES. Huỳnh chỉ tập trung theo đuổi tình yêu âm nhạc, nhưng bởi sự an lành trong tâm thức cùng sự chậm lại trong việc cảm nhận thế giới mà âm nhạc của anh dần trở nên triết lý.

Là bạn thân và gắn bó với Phương Duy trong nhiều dự án âm nhạc, rapper Dick (Huỳnh Công Hiếu) cảm nhận: “Duy là người dễ tính, nhưng lại khá khó tính trong việc sáng tạo nghệ thuật. Quen biết Duy 3 năm nay, mình thấy được sự cố gắng, đầu tư và trưởng thành của Duy trong cá tính âm nhạc. Ngày trước, âm nhạc của CHARLES. hơi tự do. Dạo gần đây, nhạc của anh dần trở nên trù tượng và mang bản sắc dân tộc hơn. Tuy nhiên, cảm giác phóng khoáng đầy chất nghệ sĩ vẫn còn đó”.

Phương Anh

không còn ngạo mạn, không đánh giá thấp bản thân cũng không áp lực với những thành quả mà người xung quanh đạt được. Có những khoảng lặng trong cuộc sống đủ để đọc những trang sách đầy nhẹ nhàng của thầy Thích Nhất Hạnh, để nghe podcast.

“Mình cứ làm nhạc vậy thôi, nhưng mình không quên rằng mình yêu giọng hát đến nhường nào. Sớm thôi, mình sẽ sản xuất một album riêng cho bản thân” - Phương Duy chia sẻ.

Đối với chàng nhạc sĩ sinh năm 1994, âm nhạc chính là những tần số âm thanh dao động với nhau mang đến người nghe những cảm xúc đặc biệt. Chính vì thế, để tiến xa trên con đường nghệ thuật, Duy chọn sáng tác bằng chính tâm hồn, từ sự thăng hoa cảm xúc với sản phẩm mình tạo ra. Duy còn khao khát sáng tạo một dòng nhạc riêng. Quan niệm đó được Duy hiện thực hóa trong những tác phẩm của mình. Mặc dù nắm được “công thức” để âm nhạc tiếp cận số đông nhưng Duy chọn mang đến sự khác biệt ■

Chàng “phù thủy âm nhạc” toàn năng

Khởi đầu với thành tích top 6 cuộc thi *Be A Star- Bạn là ngôi sao* năm 2017, CHARLES. Huỳnh tiếp tục đánh dấu tên tuổi của mình khi thể hiện ca khúc *Lạc nhau có phải muôn đời* trên sân khấu gameshow *Giọng ải giọng ai*. Tiếp tục thử sức với các cuộc thi nhưng Phương Duy vẫn dừng chân ở top 6 chương trình *Giai điệu chung đôi* và vòng Liveshow 1 cuộc thi *The Voice - Giọng hát Việt* năm 2018.

Bên cạnh những bản cover triệu view như *Anh chỉ biết cầm nín nghe tiếng em khóc*, *Dịu dàng đến từng phút giây*... CHARLES. Huỳnh còn là tác giả của *Everyday Is My Birthday*, *Chờ mãi một cơn mưa*, *Just go, Love*... Nhiều bài hát của anh được đưa vào các nền tảng phát nhạc uy tín như Apple Music, Spotify.

Thu Trang

Thanh tẩy đón năm mới: BẠN ĐÃ SẴN SÀNG CHƯA?

Phuong Dung

Năm hết Tết đến là thời khắc thích hợp để tổng cộng nghinh tân. Rất nhiều nghi thức mang tính biểu trưng, hệ thống và kế thừa được con người thực hiện với niềm tin cố kiêng cố lành. Một trong những nghi thức quan trọng đó chính là thanh tẩy không gian và con người trước thềm năm mới.

Thanh tẩy, hiểu theo nghĩa đơn giản, là làm sạch bản thân và không gian sống từ trong ra ngoài. Điều đó có nghĩa là bạn phải gột rửa cả cái được nhìn thấy và cái không được nhìn thấy bằng mắt thường. Thanh tẩy là sự kết hợp giữa hành động thể chất và hành động tâm linh nhằm loại bỏ năng lượng xấu, nâng cao và kiến tạo năng lượng tốt. Một số phương thức thanh tẩy quen thuộc từ xưa đến nay là: làm mới không gian sống (dọn rửa/son phết nhà cửa, thanh lý đồ cũ, làm sạch/đánh bóng vật dụng, xông hương...) làm mới con người (tắm rửa, thiền định, xông khô/xông ướt, cầu nguyện...).

Nước và lửa: những cổ mẫu quan trọng

Không phải ngẫu nhiên mà nước được sử dụng trong mọi loại nghi lễ từ thuở sơ khai. Nước là khởi nguyên của sự sống. Nguyên tố này hiện diện trong tất cả thần thoại cổ sơ với muôn vàn ý niệm và tình huống. Không chỉ giúp duy trì sự sống hay gột rửa sự dơ bẩn, nước còn được cho là có khả năng làm đẹp, chữa bệnh hoặc rửa tội. Chính vì

vậy, các nghi thức thanh tẩy trước thềm năm mới không thể nào thiếu vắng nước. Nước giúp dội rửa, kì cọ các vết bẩn, giữ tươi cho cây cối, hoa kiểng, chế biến thực phẩm và tắm tấp cho con người. Nhiều người chọn ngâm mình trong nước biển hoặc sông suối vào dịp cuối năm để tận hưởng các khoáng chất tự nhiên, đồng bộ nhịp điệu cơ thể với nhịp điệu của nước. Mỗi dân tộc đều có những nghi thức tắm rửa đặc biệt vào dịp cuối năm. Tùy theo quan niệm và hoàn cảnh sống mà các nghi thức này được diễn ra cầu kỳ hay đơn giản. Dĩ nhiên, thảo dược và các loại hương liệu sẽ được tận dụng triệt để.

Bên cạnh đó, việc làm toát mồ hôi cũng được cho là một nghi thức thanh tẩy (đẩy cái độc hại từ bên trong ra ngoài). Temazcal - một dạng lều xông hơi làm bằng đá và gổm có cấu trúc mái vòm, không khe hở - được các dân tộc bản địa ở Mexico sử dụng như một nghi thức thanh tẩy. Họ tin rằng khi chìm đắm trong hành thiền tâm linh cổ xưa này, trong sức nóng của đá núi lửa cùng những bài thánh ca, cơ thể sẽ tự thanh lọc, sức khỏe được cải thiện và khả năng sinh sản được tăng cường. Nhiệt độ cao, âm nhạc và bóng tối có thể dẫn dắt con người vào trạng thái thiền định. Để kết thúc buổi thanh tẩy, người ta đắp mặt nạ đất sét tự nhiên lên mặt và chờ khô, sau đó ngâm mình trong làn nước mát, rửa sạch đất sét và mồ hôi.

Bên cạnh nước, lửa cũng được sử dụng như

một phương thức tẩy uế, mang lại tự do và sự giải thoát. Trong sử thi Ramayana, nàng Sita phải trải qua nghi thức giàn thiêu để chứng minh sự trong sạch của mình. Sức nóng của lửa có tác dụng biến đổi tình trạng vật chất, từ đó tác động vào tình trạng tinh thần. Sự thiêu rụi vật chất (thảo mộc, trầm hương, nhang, giấy, đồ đạc...) là con đường nhanh chóng giúp con người gỡ gạc những khát vọng thiêng liêng đến vũ trụ. Các nhà tâm linh học khuyến khích chúng ta nên viết ra giấy danh sách những điều mình muốn bỏ lại trong năm cũ rồi đốt nó đi như một động tác trừ khử. Họ cũng khuyên rằng nếu bạn muốn thay đổi bản thân nhưng lại gặp khó khăn trong việc tìm kiếm và cam kết với một mục tiêu thì hãy viết ra điều khó khăn đó và nhờ lửa giải phóng chúng.

Thiền định: phương pháp làm đầy năng lượng tích cực

Trong Phật giáo Thiền tông, các hành giả được khuyến khích trau dồi "shoshin" - tức khai tâm. Bạn hãy cho mình cơ hội khởi động lại tâm trí, thoát khỏi những liên tưởng và khuôn mẫu cũ, tựa một đứa bé quan sát thế giới bằng những ý niệm thơ ngây, không sợ hãi. Sự tập trung vào hơi thở cho hành trình khai tâm rất quan trọng. Mỗi hơi thở của chúng ta thực sự giống như sự khởi đầu của một chu kỳ mới. Không có hơi thở nào giống hơi thở nào. Hơi thở cũ mất đi, hơi thở mới ra đời.

Để thiền định trước thềm năm mới, bạn có thể tìm một nơi yên tĩnh, ngồi thả lỏng cơ thể và thư giãn. Nén thơm, nhạc nhẹ không lời là các công cụ hỗ trợ đắc lực. Các nhà huyền học cho rằng việc đặt một vật dụng bằng pha lê gần bạn sẽ tăng cường năng lượng chữa lành. Bạn hãy lập hai danh sách: một cho các việc làm bạn đau đớn, bất an trong quá khứ; một cho những điều mà bạn khao khát có được trong hiện tại và tương lai. Lặng lẽ và an tĩnh, bạn hãy cân nhắc những điều cần được tẩy rửa khỏi thế giới bên trong và bên ngoài của bạn. Những phẩm chất nào mà bạn đang thiếu thốn? Những điều gì mà bạn đang thật sự muốn khước từ? Bạn đang hàm ơn những ai và những điều gì và sẽ làm gì để trả ơn?... Thiền định không hẳn là một nghi thức nghiêm trọng, chỉ đơn giản là cơ hội để bạn mở ra từng vùng ký ức, suy ngẫm về những điều quan trọng trong cuộc đời mình, thay đổi góc nhìn của bạn và giúp bạn thoát khỏi cảm giác sợ hãi hoặc lo lắng.

Thảo mộc và hương liệu: ướp mùi cho tâm trí

Không phải tự nhiên mà người ta quan niệm nhà cửa phải có hoa tươi vào năm mới. Mang hoa trái, cây cối có ý nghĩa tôn quý vào nhà là một cách thức đánh dấu điểm tốt và nguyện cầu phúc lành, phát triển.

Từ xa xưa, con người đã nhận thức rất rõ sự kết nối của mùi hương và tâm trí. Trong Truyện Kiều, Nguyễn Du nhiều lần nhắc đến hương: "Hương gây mùi nhớ, trà khan giọng tình", "Đốt lò hương ấy, so tơ phím này", "Hương thừa đường vẫn ra vào đầu đây", "Ồ trong đường có hương bay ít nhiều",... Mùi hương tác động đến cách chúng ta trải nghiệm không gian của mình. Nó có thể kích hoạt các thụ thể trong não người, tạo ra sự trầm tĩnh hoặc phấn khích. Khi sắp xếp không gian của mình thông qua mùi hương, chúng ta có thể điều chỉnh các giác quan của mình, thậm chí là toàn bộ cơ thể. Các dân tộc trên thế giới thường sử dụng quế, xô thơm, hương thảo, xạ hương, các loại hoa lá khô,... để tạo ra mùi hương thích hợp cho không gian và cơ thể.

Ở đây, chúng ta cũng có thể thấy rằng sự kết hợp các loại thảo mộc, hương liệu với lửa hoặc nước sẽ tạo ra các công thức thanh tẩy và các ý nghĩa khác nhau. Nhưng trên hết vẫn là niềm mong mỏi bình an, may mắn và tinh thức. Và để các nghi thức thanh tẩy phát huy hết tác dụng và hiệu quả, bạn cần lưu ý dọn dẹp lau rửa nhà cửa, đồ đạc, thanh lý các vật dụng không cần thiết, sửa chữa những gì bị hư hỏng... Xử lý sạch sẽ rác rưởi, mạng nhện, bọ hóng... trong gầm giường, góc kẹt, vách tường, trần nhà; lau rửa nền nhà, giặt giũ và làm thẳng rèm cửa, giữ gọn gàng gian bếp, thắp sáng các gian phòng, đóng cửa nhà vệ sinh và đậy nắp bồn cầu... cũng là điều kiện tiên quyết để bầu khí quyển thơm lành, tươi mới ủa đến cuộc đời bạn. Ngoài ra, việc sử dụng âm thanh đúng cách cũng là một cách làm mới bản thân và không gian sống: chuông gió, tiếng vỗ tay, các bài hát tràn đầy ca từ tích cực và cả nhạc không lời.

Khi năm mới bước đến, chúng ta ý thức rằng mình vừa tiêu thụ thêm một phần chiếc bánh cuộc đời mình. Cách ta bước vào năm mới là cách ta sẽ tiếp tục trong suốt cả năm. Và tại sao bạn không thử tạo ra những rung cảm tốt đẹp, trong ngân bằng một nghi thức thanh tẩy yêu thích nào đó? ■

CHIẾN SĨ XUÂN TÌNH NGUYỆN MANG TẾT ĐẾN NGƯỜI NGHÈO

Thượng Khải - Quốc Chiến

Xuân Tình nguyện đã bước sang năm thứ 19 ở Trường ĐH Khoa học Xã hội và Nhân Văn ĐHQG-HCM. Đến nay, chiến dịch đã trở thành một hoạt động đầy ý nghĩa của nhiều bạn trẻ trên cả nước mỗi dịp Tết đến xuân về.

CLB Lửa Tâm tặng quà Tết cho những hoàn cảnh khó khăn tại xã Lộc Thành, huyện Bảo Lâm, tỉnh Lâm Đồng. Ảnh: CLB Lửa Tâm

Những ngày cận Tết Nguyên đán Quý Mão, hầu hết sinh viên đều tất bật chuẩn bị cho chiến dịch Xuân Tình nguyện với mong muốn hỗ trợ vật chất và tinh thần chonhững người có hoàn cảnh khó khăn, giúp họ được vui xuân, đón Tết cổ truyền đầm ấm.

Tặng quà Tết, trao nụ cười

Sau hai năm bị ảnh hưởng đại dịch COVID-19, chiến dịch Xuân Tình nguyện 2023 chính thức trở lại với nhiều hoạt động phong phú và thiết thực. Trường ĐH KHXH&NV là một trong những trường tiên phong phát động chiến dịch này. Đây cũng là nơi sinh viên hưởng ứng chiến dịch mạnh mẽ nhất khi có nhiều Đoàn khoa, câu lạc bộ (CLB) đứng ra tổ chức riêng. Hiện tại đã có khoảng 27 đội hình triển khai hoạt động. Công tác tuyển "chiến sĩ tình nguyện", gây quỹ và kêu gọi tài trợ đang được

gấp rút thực hiện. Hoàng Thị Minh Nguyệt - Chủ nhiệm CLB Tình nguyện Lửa Tâm, cho biết Xuân Tình nguyện là dịp để CLB thực hiện sứ mệnh phục vụ cộng đồng - lan tỏa yêu thương, đem tinh thần, sức trẻ của sinh viên đến với địa phương.

Năm nay, CLB Lửa Tâm sẽ triển khai chương trình Xuân Tình nguyện tại thôn 10C, xã Lộc Thành, huyện Bảo Lâm, tỉnh Lâm Đồng. CLB sẽ tổ chức ngày hội "Nghìn bánh chưng xanh", các chiến sĩ gói bánh chưng, bánh tét tặng các hộ gia đình có hoàn cảnh khó khăn. Sinh viên sẽ sơn cổng, tường lớp học để tân trang diện mạo cho trường; dọn dẹp đường sá, phát quang và treo cờ đón Tết. Ban tổ chức cũng chuẩn bị nhiều phần học bổng để khuyến khích trẻ em nghèo học tập, đặc biệt là trao tặng xe lăn cho các thương binh địa phương.

Đội hình Xuân Tình nguyện Khoa Luật trữ học - Quản trị văn phòng sẽ phối hợp Ban Chỉ huy chiến dịch Xuân nguyện nhà trường đưa ra phương án hỗ trợ sinh viên không có điều kiện về quê ăn Tết hoặc sinh viên thuộc diện gia đình khó khăn sống tại TP.HCM. Các bạn trẻ còn thiết kế các ấn phẩm tuyên truyền người dân chấp hành luật giao thông, cùng địa phương xây dựng tủ sách cho thiếu nhi, thăm hỏi mẹ Việt Nam anh hùng, giao lưu và tặng quà cho các chiến sĩ đang canh giữ biên giới tại đồn biên phòng trên địa bàn xã Thông Bình, huyện Tân Hồng, tỉnh Đồng Tháp.

"Những ngày cận Tết, ai cũng muốn về quê sớm với gia đình, nhưng chiến dịch Xuân Tình nguyện vẫn thu hút rất nhiều sinh viên đăng ký tham gia. Các 'chiến sĩ' đều mang trong mình sức trẻ và tinh thần tình nguyện, sẵn sàng trải nghiệm nhiều điều mới", Vũ Hữu Trường - Đội trưởng Xuân Tình nguyện Khoa Luật trữ học - Quản trị văn phòng, chia sẻ.

Sinh viên nghiêm túc làm lễ khởi động chiến dịch Xuân Tình nguyện.
 Ảnh: Khoa Lưu trữ học - Quản trị văn phòng

Sân chơi cho các tình nguyện viên trẻ

Nguyễn Trương Tùng Lâm - sinh viên năm nhất ngành Lưu trữ học, đăng ký tham gia chiến dịch Xuân Tình nguyện với mong muốn có cơ hội gặp gỡ nhiều người, đem sức trẻ cống hiến cho xã hội, giúp đỡ những hoàn cảnh khó khăn và trải nghiệm thêm điều mới mẻ trong cuộc sống.

Ngô Khánh Linh - sinh viên năm hai ngành Báo chí, từng tham gia Xuân Tình nguyện vào năm ngoái, choràng qua chiến dịch, Linh học hỏi được nhiều kỹ năng, như nói trước đám đông, tổ chức chương trình, quản lý ngân sách, làm việc nhóm, sắp xếp công việc cá nhân,... Những chỉ dẫn và cách xử lý tình huống phát sinh của người đi trước giúp Linh thêm tự tin, không còn ngỡ ngàng khi gặp phải các sự cố bất ngờ trong cuộc sống.

Xuân Tình nguyện còn giúp các bạn trẻ thay đổi tư duy và nhận thức về mọi thứ xung quanh. "Ở đây, giá trị mình nhận được đó chính là niềm vui, hạnh phúc khi được sẻ chia yêu thương với những mảnh đời bất hạnh. Mình nhận ra mục đích sống của mình bây giờ không đơn giản là trở nên giàu có, mà là sống có ích cho xã hội và trân trọng cuộc đời", Linh tâm sự.

PGS.TS Nguyễn Văn Báo, phụ trách công tác sinh viên các hoạt động Đoàn-Hội, Xuân Tình nguyện Khoa Lưu trữ học - Quản trị văn phòng, chia sẻ: "Trong xã hội hiện nay, những kiến thức học được từ những thất bại trong cuộc sống, những người có hoàn cảnh khó khăn luôn được các nhà tuyển dụng đánh giá cao. Vì vậy, nếu sinh viên là người thiếu tự tin về năng lực bản thân, hãy bắt đầu từng bước bộc lộ bản thân ở những hoạt động thiện nguyện đơn giản và thiết thực" ■

N hận thấy vấn đề cấp thiết trên, Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần tại Ký túc xá (KTX) Khu B - Trung tâm Quản lý KTX ĐHQG-HCM được thành lập với mục tiêu đồng hành cùng sinh viên vượt qua những khó khăn tinh thần bằng sự thấu hiểu và sẻ chia.

Nỗ lực kịp thời

Quy trình tư vấn, tham vấn sức khỏe tinh thần cho sinh viên tại KTX có sự hỗ trợ về chuyên môn từ Trung tâm Nghiên cứu và Hỗ trợ Sức khỏe tinh thần của Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM. Chia sẻ về sự hợp tác phát triển mô hình hỗ trợ tâm lý lần này, TS Lê Minh Công - Giám đốc Trung tâm, cho biết từ năm 2019, nhu cầu được cung cấp dịch vụ tham vấn tâm lý của sinh viên TP.HCM nói chung và sinh viên ĐHQG-HCM nói riêng rất cao nhưng số lượng tiếp nhận rất ít do hạn chế nguồn lực.

"Sự ra đời của Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần tại KTX cho gần 38.000 sinh viên có ý nghĩa quan trọng trong việc phòng ngừa, tư vấn, hỗ trợ ban đầu cho sinh viên. Nếu sinh viên gặp các khó khăn trầm trọng hơn thì có thể chuyển thông tin về Trung tâm để được hỗ trợ kịp thời" - TS Lê Minh Công thông tin thêm.

Về quy trình tham vấn, anh Đinh Huỳnh Đức - chuyên viên tham vấn tâm lý Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần, mô tả: "Giai đoạn đầu tiên của một quy trình tham vấn tâm lý là thiết lập mối quan hệ, tạo niềm tin giữa nhà tham vấn và sinh viên. Tiếp đến, nhà tham vấn sẽ lượng giá vấn đề mà thân chủ gặp phải thông qua các thang đo và bảng hỏi, từ đó gợi ý cho sinh viên các liệu pháp phù hợp".

Trước khi thực hành các kỹ thuật trị liệu, hai bên sẽ lập bản cam kết. Theo đó, tất cả thông tin của sinh viên sẽ được Phòng bảo mật. Sinh viên phải bảo đảm thường xuyên đến Phòng để thực hành đầy đủ các kỹ thuật.

Anh Huỳnh Đức cho biết, sinh viên dễ dàng tâm sự với bạn bè hơn là chuyên gia và không phải vấn đề nào cũng cần đến sự can thiệp của chuyên viên tham vấn tâm lý. Vì vậy, bên cạnh hoạt động tư vấn, tham vấn tâm lý, mô hình hỗ trợ tâm lý đồng đẳng cũng được ứng dụng. Đây là hoạt động dự phòng tâm lý và hỗ trợ tâm lý theo hình thức đội, nhóm, câu lạc bộ, do đội ngũ cộng tác viên là các bạn sinh viên đang theo học các chuyên ngành tâm lý, tâm lý giáo dục, xã hội

Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần: Âm áp chào đón bạn!

Gia Hân - Thu Giang

Sinh viên là nhóm đối tượng dễ bị tổn thương tâm lý khi đối diện nhiều khủng hoảng trên hành trình trưởng thành toàn diện. Hai năm qua, đại dịch càng làm trầm trọng hơn tình trạng sức khỏe tinh thần của sinh viên thuộc "thế hệ COVID". Tự tử, trầm cảm, tự kỷ... trong môi trường đại học càng có xu hướng gia tăng.

Không gian tham vấn mở được "xanh hóa".
Ảnh: TTQLKTX ĐHQG-HCM

học, công tác xã hội... hỗ trợ.

Đội ngũ này giữ vai trò nắm bắt các thông tin của sinh viên, sơ cứu tâm lý và tiến hành phân loại mức độ dưới sự giám sát chuyên môn bởi chuyên viên tham vấn tại Phòng. Ngoài ra, sinh viên cũng sẽ được trải nghiệm các hoạt động trị liệu nghệ thuật và các liệu pháp tâm lý.

Mục đích cuối cùng của các hình thức hỗ trợ là hình thành khả năng chữa lành cho bản thân sinh viên, gắn với thông điệp mà Phòng đã đặt ra: "Mỗi người đều có khả năng tự chữa lành và chữa lành cho người khác".

Trạm sạc tinh thần

Khi những hình ảnh đầu tiên về Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần đăng lên trang của Trung tâm Quản lý KTX ĐHQG-HCM, Phòng đã nhận về phản hồi tích cực của các bạn sinh viên.

"Mình dùng thuốc kết hợp thiền và yoga trước khi vô tình biết đến Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần tại KTX. Mình đã thử vào và nhận được sự tiếp đón tử tế của chuyên viên tư vấn tâm lý. Mong rằng mô hình phòng hỗ trợ

tâm lý sẽ lan tỏa hơn, giúp các bạn trẻ như mình được chữa lành, không còn thấy cô đơn và bế tắc" - bạn T.T.H, bày tỏ.

Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần có không gian thoáng mát, rộng rãi với nhiều cây xanh và các vật dụng trang trí nhằm giúp trải nghiệm tham vấn của sinh viên đạt hiệu quả cao nhất. Tùy vào nhu cầu, sinh viên có thể lựa chọn không gian tham vấn cá nhân hoặc nhóm.

Về trải nghiệm tại Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần, bạn N.T.P.U, vui vẻ nói: "Mình rất thích không gian và cách bày trí ở đây, đặc biệt là góc đọc sách. Đôi khi, mình bắt gặp những tâm tình được gửi gắm trong những trang sách mà sinh viên khác gửi tặng phòng. Khi gặp căng thẳng, mình ghé phòng để giải phóng âu lo và 'sạc' những năng lượng tích cực".

Trước những lo ngại về vấn đề kinh phí, anh Đinh Huỳnh Đức cho hay: "Hiện tại, Phòng không thu phí sinh viên. Các bạn chỉ cần một tâm thế sẵn sàng và một thái độ chấp nhận để có thể ứng phó và đối diện với những vấn đề mà mình đang gặp phải".

Trong tương lai, tiếp nối Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần, chuỗi hoạt động "Chăm sóc sức khỏe tinh thần cho sinh viên tại Trung tâm Quản lý KTX" sẽ tiếp tục triển khai các chương trình phòng ngừa, sàng lọc và can thiệp tâm lý cho sinh viên. Ngoài ra, các buổi workshop, webinar về nâng cao giá trị sống, thiền chánh niệm sẽ được tổ chức giúp sinh viên nâng cao năng lực ứng phó với cảm xúc, lối sống tiêu cực ■

Phòng Hỗ trợ sức khỏe tinh thần đặt tại Toà B1, Khu B, Trung tâm Quản lý KTX ĐHQG-HCM. Sinh viên đến tham quan, đọc sách hoặc đặt lịch tư vấn, tham vấn vào 2 khung giờ: 8:30 đến 11:30 và 13:00 đến 18:00 (từ thứ Hai đến thứ Bảy).

Sinh viên có thể gửi câu chuyện của bản thân về địa chỉ hòm thư sẽ chia: hotrosuckhoetinhtanktx@gmail.com hoặc liên hệ để được tư vấn gián tiếp qua đường dây nóng 1900 05 55 59, bấm 117.

Trường ĐH Khoa học...

(Tiếp theo trang 21)

Trường sẽ phát triển nghiên cứu, đổi mới, sáng tạo các lĩnh vực có nhu cầu cao của khoa học sức khỏe, gồm y học (bệnh học, điều trị học), dược học (nghiên cứu và phát triển thuốc), công nghệ và kỹ thuật y học hiện đại (công nghệ y sinh học phân tử - tế bào, kỹ thuật xét nghiệm, kỹ thuật hình ảnh y học, thiết bị và vật liệu y sinh...); kết hợp nghiên cứu và triển khai ứng dụng các sản phẩm khoa học liên ngành sẵn có ở ĐHQG-HCM như khoa học và công nghệ y - sinh phân tử - tế bào - miễn dịch, công nghệ nano, vật liệu, công nghệ thông tin,... Bên cạnh đó, trường còn tham gia tư vấn các vấn đề chiến lược, chính sách và các giải pháp phát triển khoa học sức khỏe cho các cấp lãnh đạo Đảng và Nhà nước, kết hợp chặt chẽ đào tạo với nghiên cứu khoa học và cung cấp dịch vụ khoa học - công nghệ lĩnh vực y tế.

** Được biết, Trường ĐH Khoa học Sức khỏe sẽ phát triển theo mô hình trường - viện. Ông cho biết thêm về mô hình này?*

- Điểm đặc biệt của đào tạo khối ngành sức khỏe là phải có sự kết hợp nhuần nhuyễn giữa kiến thức lý thuyết khoa học và thực hành lâm sàng. Sinh viên phải được làm quen với cuộc sống bệnh viện, môi trường thực tế; phải mang trên vai ý thức về trách nhiệm ngành nghề ngay khi còn ngồi trên ghế nhà trường. Do đó, mô hình trường - viện là một mô hình tất yếu để tạo điều kiện thuận tiện cho việc giảng dạy, học tập, nghiên cứu, thực hành của khối ngành sức khỏe.

Bệnh viện ĐHQG-HCM với kỳ vọng sẽ là cơ sở thực hành chính

GS.TS.BS Đặng Vạn Phước
trao đổi với sinh viên

của Trường ĐH Khoa học Sức khỏe. Đây là bệnh viện có quy mô 500 giường, được đầu tư theo Dự án đầu tư xây dựng Bệnh viện thực hành ĐHQG-HCM. Đây sẽ bệnh viện đa khoa hạng 1 và phấn đấu sau 10-15 năm trở thành bệnh viện hạng đặc biệt, thuộc tuyến chuyên môn cao nhất về khám, chữa bệnh đa khoa của TP.HCM và các tỉnh phía Nam.

** Là người tham gia xây dựng và phát triển Khoa Y ngay từ những ngày đầu thành lập, ông gửi gắm những kỳ vọng gì về ngôi trường đại học trong tương lai này?*

- Tôi mong muốn rằng Trường ĐH Khoa học Sức khỏe sẽ đáp ứng mô hình đại học định hướng nghiên cứu, đa ngành, đa lĩnh vực, có tính tự chủ cao của ĐHQG-HCM. Trong tương lai, Trường ĐH Khoa học Sức khỏe sẽ liên kết 8 trường đại học thành viên khác của ĐHQG-HCM, là địa chỉ gần như duy nhất cho phép phát triển các chương trình đào tạo đa ngành như quản trị bệnh viện (phối hợp Trường ĐH Kinh tế - Luật,...), công nghệ thông tin trong chăm sóc sức khỏe (phối hợp Trường ĐH Công nghệ Thông tin,...), vật lý y khoa (phối hợp các trường ĐH Khoa học Tự nhiên, Bách Khoa, Quốc Tế,...), tâm lý học lâm sàng (phối hợp Trường ĐH Khoa học Xã hội và Nhân văn),... ■

Thành lập vào năm 2009, Khoa Y ĐHQG-HCM là cơ sở đào tạo khối ngành khoa học sức khỏe, theo mô hình trường học - bệnh viện, kết hợp chặt chẽ giữa đào tạo với nghiên cứu khoa học và cung cấp dịch vụ chăm sóc sức khỏe.

Hiện Khoa Y ĐHQG-HCM có 145 giảng viên cơ hữu, 26 chuyên gia đầu ngành kiêm nhiệm và hơn 200 bác sĩ, dược sĩ thỉnh giảng thực hành. Tính đến trước khóa tuyển sinh năm 2021, Khoa Y đã đào tạo 1.137 sinh viên thuộc 3 ngành Y khoa, Dược học và Răng Hàm Mặt.

Từ năm 2022, Khoa Y ĐHQG-HCM tuyển sinh 2 ngành mới là Y học cổ truyền và Điều dưỡng. Cũng trong năm này, Khoa Y đã hoàn tất thẩm định 5 ngành đào tạo sau đại học là Bác sĩ nội trú, Chuyên khoa cấp 1 Ngoại khoa, Chuyên khoa cấp 1 Tai Mũi Họng, Chuyên khoa cấp 1 Nhi khoa và Chuyên khoa cấp 1 Sản phụ khoa.

Tô mì Quảng...

(Tiếp theo trang 64)

Cô chủ quán ngập ngừng ít giây, rồi xởi lởi nói “giá thì giá khác” nhưng mà sẽ cho tôi một tô đầy đủ và lấy 20 ngàn thôi. Lúc ngồi ăn, tôi tranh thủ đảo mắt tìm thực đơn và biết rằng cô đã cắt cho mình nửa giá niêm yết. Có lẽ, tôi đắt du lịch phồn hoa mà hỏi giá đồ ăn, lại một thân một mình lang thang phố Hội, hẳn cô đã nghĩ tôi không mang theo nhiều tiền trong người. Trong phút chốc, tôi thấy như mình “bình dân” chứ không còn là một cá thể của làn sóng du lịch. Tôi ao ước được bình dân như vậy trong mỗi chuyến đi, để có cơ hội cảm nhận hơn là khi gửi mình vào những rập khuôn của ngành dịch vụ.

Gia vị đậm đà quê hương

Phố lên đèn lúc nào không hay, tôi quyết định dừng chân ở khu bài chòi Hội An tổ chức vào 7 giờ tối mỗi ngày. Những làn điệu hát bài chòi đã cuốn lấy sự chú tâm của tôi từ đằng xa. Bước đến với lượng kiến thức về bài chòi là con số không tròn trĩnh, tôi bị hút hồn bởi tiếng hát của các anh hiệu, chị hiệu, tiếng trống dồn vang, tiếng đàn nhị lá lướt và những lá bài chòi đẹp mắt treo lơ lửng phía sau. Ai “ghi điểm” thì sẽ gõ canh cách để ra hiệu, cứ mỗi lần nghe gõ, tôi lại thấy không gian thêm phần náo nhiệt. Đến hồi có người chiến thắng, tiếng gõ kéo dài ra rồi theo sau là tiếng trống liên hồi để thông báo có người “tới”. Cứ thế rộn vang một góc trời đêm.

Đọc tên tiếng Anh “Hoi An Bingo Game”, tôi mừng tượng được nguyên tắc để chiến thắng, là trò chơi may rủi chứ không phải hình thức đối kháng như cách ta thường hiểu về các trò bài. Nghe hát bài chòi, tôi nhận ra đây là cách để hô tên quân bài cho thêm phần kịch tính, hồi hộp chờ đợi tương tự loại hình hát lô tô thường gặp ở miền Nam. Đọc chữ Hán và chữ quốc ngữ ghi trên các lá bài, tôi hình dung được cách đặt tên cho chúng...

Năng lực đọc chữ Nho và chữ Nôm giúp những chuyến đi của tôi có thêm gia vị, vì những thứ chữ nhiều nét này chở trên mình di sản của thời gian. Ít nhiều, sẽ luôn có những thông tin thú vị mà nếu chỉ bỏ tiếng Việt hay tiếng Anh vào hành lý thì không nắm bắt được. Phố cổ Hội An là góc giao thoa Việt - Hoa - Nhật, đi dăm ba bước sẽ lại thấy sự xuất hiện của chữ Hán.

“Bốn hiệu đại lý cao đơn hườn tán của nhà thuốc Nhị Thiên Đường ở Cholon”.

Ảnh: **Phường Di**

Rời khỏi khu bài chòi, tôi rảo bước khắp phố cổ về đêm rồi dừng lại trước nhà cổ Diệp Đồng Xuân trên đường Nguyễn Thái Học, do tấm biển hiệu nền đỏ kéo dọc cặp sát vách tường nhà. Sở theo tấm

biển là những nét chữ Hán sơn màu trắng uyển chuyển kèm theo dòng quốc ngữ dịch nghĩa bên dưới: *Bốn hiệu đại lý cao đơn hườn tán của nhà thuốc Nhị Thiên Đường ở Cholon.* Vốn biết chút Hán tự, tôi không sao kiềm lòng để ngó xem tường tận từng con chữ một:

總代理 總代理: tổng đại lý

堤岸 堤岸: tên tiếng Hoa của Chợ Lớn ở Sài Gòn

二天堂藥房 二天堂藥房 二天堂藥房 二天堂藥房: nhà thuốc Nhị Thiên Đường

膏丹丸散發客 膏丹丸散發客 膏丹丸散發客 膏丹丸散發客: bán cao đơn hoàn tán

商標註冊 商標註冊 商標註冊 商標註冊: đã đăng ký thương hiệu.

Khu nhà tôi ở Sài Gòn nằm gần cây cầu mang tên Nhị Thiên Đường, và giáp ranh Chợ Lớn, nên tôi đã rất bất ngờ với biển hiệu đó giữa Hội An. Tin được không, Hội An mang đến cho tôi cả kiến thức về nơi mình sinh ra và lớn lên. Tra cứu thông tin, tôi biết được ngày xưa ở Chợ Lớn có nhà thuốc Nhị Thiên Đường do người Hoa mở tại số 47 đường Canton, nay là đường Triệu Quang Phục. Nhà thuốc này phân phối loại dầu gió mang tên *Nhị-Thiên* nổi tiếng một thời và liên quan việc xây cầu Nhị Thiên Đường.

Cuối thập niên 1970, dầu Nhị-Thiên dừng sản xuất ở Việt Nam. Vì thế, giờ đây hai vết tích còn lưu lại về nhà thuốc Nhị Thiên Đường trên dải đất chữ S này chính là cây cầu gần trăm tuổi ở Sài Gòn và chiếc biển hiệu ở nhà cổ Diệp Đồng Xuân nơi phố cổ Hội An này.

Có lẽ khi rời xa quê nhà, dù đi đến đâu người ta vẫn mang theo từng mảnh hồn quê ấy để cho vừa vụn với vùng đất mới mà mình bước đến. Ký ức về tàu hủ đường tuổi thơ, tô mì Quảng nửa giá, bài chòi Hội An và biển hiệu Nhị Thiên Đường đã thêm nhiều gia vị đậm đà cho hành trình du ngoạn qua các miền nước Việt của kẻ lữ khách bé mọn này ■

C hiều cuối năm mà xóm Kinh Cùng chỉ lảng vảng có vài ba đứa nhỏ được nhà trường cho nghỉ Tết, cũng chưa thấy dáng dấp đám thanh niên đi làm xa về thủ thỉ với nhà. Gió bắc đã tràn xuống xóm này từ hồi tháng mười một, nay rộ lên cái lạnh lạnh, khô hanh đúng nghĩa. Mọi thứ chung quanh chuyển đổi thật chậm rãi, nhẹ nhàng. Nàng xuân mơn mớn đang vòng tay ôm lấy đất trời, bầy én liệng như đánh thức cái xóm nhỏ còn ngủ mê dưới bóng hàng dừa. Mọi năm, chừng hăm ba, hăm bảy là dân làng mần ăn xa đã nườm nượp rủ nhau về. Năm nay, giáp Tết rồi mà trước sau vẫn còn lặng hăm, dù đồ đạc ở trong nhà đã trang hoàng, tươm tất. Già Tư thở một hơi

dài, ông rầu rĩ nghĩ "tụi nhỏ đi được là tụi nó đi luôn vậy kia...".

Rối rã cuối năm, Già Tư được nằm võng nghe đài thoải mái. Máy bản nhạc xuân rè rè phát ra làm ông già càng thêm nôn nao, chờ đợi. Như có chút gì khuấy động, Già Tư ngẩng đầu nhìn sang nhà vợ chồng ông Hai. Từ sau hè nhà vợ chồng ông Hai, khói nghi ngút bay lên từng ngụm, tiếng củi khô trong lò nổ từng hồi lách tách. Già Tư lấy hơi nói với qua:

- Máy giờ bánh chín Hai ơi?

Trong chái bếp nhà vợ chồng ông Hai có giọng khàn khàn của người đàn bà đáp lại:

- Chắc chín mười giờ khuya mới vớt bánh được chú Tư ơi!

Bè thế trở què, té ra cách sinh hoạt, lễ nghi của người ta ở xứ này cũng thay đổi. Già Tư hùn

hạp lược bánh tét với nhà ông Hai, cho tiết kiệm. Già Tư chụp lấy sợi dây buộc võng, đứng dậy. Ông vắn điều thuốc rít một hơi căng phổi, miệng phả ra mấy lọn khói đục ngầu. Khói thuốc chưa kịp tan thì ông nghe tiếng mấy đứa nhỏ trước sân kêu lên ríu rít:

- Ché Bích về kìa tụi bây.

Ché Bích kìa. Ché Bích...

Tiếng gọi của đám trẻ rập rờn trong tiếng rít của gió chiều. Già Tư bước vội ra nhà trước, ông thầm nghĩ "tình hình này, hổng lẽ con Bích nó về đây. Họa may là thiệt?". Già Tư ngược nhìn ra cửa, trước mắt ông là một người phụ nữ trạc bốn mươi tuổi, tóc sáng lên vàng rục, bộ măng tô kéo dài qua hai đầu gối. Già Tư lẩm bẩm "con Bích, chắc nó về đây kiếm vợ chồng thằng Hai".

Hình minh họa. Nguồn: danviet.vn

Tiếng gọi
của
Lý Nguyễn Minh Tân

Tết

Bích là con của vợ chồng ông Hai. Từ lúc ở với nhau tới bây giờ, ngặt nỗi vợ chồng ông Hai không sinh con được, trời thương mà cho hai vợ chồng một đứa con nuôi. Đặt tên là Bích. Ngày Bích gần mười tám tuổi, vợ chồng ông Hai gả Bích cho một cậu thanh niên miệt Đất Mũi, tên Lượm. Ba má Lượm mất sớm nên sau khi cưới hỏi xong xuôi thì Lượm về ở rể. Lượm về sửa sang lại cho ba má vợ căn nhà, rồi mới tính kế sanh nhai. Bích và anh Lượm bàn với ba má mua vịt cỏ về nuôi, sau mấy bận tính toán, cuối cùng cũng được vợ chồng ông Hai ủng hộ, làm ăn dần dần ổn định. Gặp thời, vợ chồng Bích phát lên như điều gặp gió...

Rồi mùa gió chướng hoành hành lấy đi bầy vịt mấy ngàn con của vợ chồng Bích. Vịt chết như rạ ngã ngoài đồng, mùi hôi hám lẫn vào gió bầu vúi chung quanh căn nhà lá chằm. Năm đó, lúa mùa cũng thất thu, một năm trông chờ ở đàn vịt với ba vụ lúa, nay tay trắng đành đoạn, thành thử ra hai vợ chồng Bích có lời qua tiếng lại, không rày nhau vụ nhỏ cũng la nhau vụ to, cứ dai dẳng như thế hàng tháng trời... Vài tháng sau mùa gió chướng nghiệt ngã, vợ chồng Bích cũng tuyên bố giải nghệ, bỏ nghề nuôi vịt.

Cả xóm Kinh Cù cùng nhau ăn tết. Tết năm đó, Lượm đi theo mấy anh trong hội bán buôn lúc còn nuôi vịt. Bạn bè rủ rê, Lượm thử vận may đổi đời. Lượm lên ẵm hết tiền tích góp, đem cúng cho mấy trận đá gà. Ăn đâu không thấy, chỉ thấy Lượm trở về với bộ quần áo bùn sinh hôi rình vút một xó (Lượm bị công an rượt, anh chạy tắt theo đường ruộng về nhà). Bích hỏi tiếng một, vợ chồng ông Hai

hỏi tiếng hai, tới nước cùng nên Lượm cũng khai lấy bốn mươi mấy triệu đi đá gà giờ không còn một cắc. Bích chết giấc khi nghe chồng mình thuật lại, vốn đã chán nhau từ hồi chăn nuôi lỗ lã, Bích làm lớn chuyện ngay trong ngày Tết... Máu ăn thua đã ngấm ngấm vô người Lượm, từ mấy bạt tai rồi chuyện lớn lại lớn hơn. Vợ chồng ông Hai hét lòng can ngăn nhưng chẳng thấm tháy vào đâu.

Qua Tết, vợ chồng Bích cũng làm đơn thôi nhau. Chuyện tình cảm vợ chồng nhưng lúc mờ lúc rạng, vợ chồng ông Hai thay nhau bắt lức nhìn cảnh con của họ bỏ nhau. Lượm từ đó lưu lạc khắp nơi. Bích cũng dò đường lên Bình Dương kiếm việc làm, hy vọng tìm lại chút gì đã mất.

Những giọt nước mắt chan chan trên mắt của vợ chồng ông Hai không biết bao nhiêu lần đã rơi xuống, họ đứng, ngồi, lặng trông qua hơn mười cái Tết. Căn nhà bốn người ngày đó, giờ thui thủi chỉ vợ chồng già. Không một câu già từ, Bích biệt tích hơn chục năm nay, chưa một lần ngoài lại...

Già Tư ngoắt tay gọi Bích:
- Tết này coi bộ ba má bây ăn Tết ngon hơn à Bích!

Bích nhìn Già Tư, chào lễ phép:

- Nay Tết lớn hông Ông Tư?

Già Tư vuốt râu, cười triu mến:

- Ủ, bây mới về. Cũng như mọi năm hà con oi. Mà sao lâu quá bây mới về đây, ba má bây ở nhà quay quắt từng bữa...

Bích trả lời Già Tư rồi lê về phía nhà mình:

- Dạ, con sợ ba má không nhìn con nữa ông Tư oi...

Hai tay Bích xách những bọc đồ lớn. Có một cặp dưa hấu

bóng mấy nằm trong lớp vỏ bọc, thêm mấy câu đối rực rỡ màu nhú ra khỏi miệng túi... Dọc theo con đường đất dẫn vô nhà vợ chồng ông Hai, mai đã trở rộnhững chùm bông vàng học. Dưới gốc mai, mấy chậu vạn thọ ngan ngát một mùi dễ chịu xông lên mũi, có bông đã chùng nửa nắm tay.

Tối trước cửa nhà, Bích đứng lại. Bích thấy cảnh ông Hai đang lúi húi tưới mấy dòng rau thơm, cải thảo. Bỗng bà Hai đi ra, nhìn thấy Bích, hai đòn bánh mới vớt bứt khỏi tay bà rơi xuống nền đất xám ngắt. Bà già sáu mươi chín tuổi hoảng hồn, bà trần trần nhìn, lồng ngực bà nhói lên từng cơn thỉnh thoảng, nặng nề. Trong khốe mắt của bà ứa ra hai dòng trắng đuột. Bất chợt, bà Hai chưa gọi Bích, bà quay vào trong, gọi lớn:

- Ông ơi, con Bích, con Bích nó đi nhà ông ơi...

Ông Hai hỏi lại, vừa hỏi vừa lắng tai "Ai, ai đi?". Bà Hai tủi thân, bà càng thêm ràn rụa. Bởi ông Hai mắt mờ, mấy năm nay lại khiếm thính, căn bệnh tai biến hành hạ ông từng ngày. Ông không thấy rõ đường, cũng chẳng nghe ai nói gì rành rọt. Rồi bà Hai cố lấy bình tĩnh nói lại:

- Con Bích. Con Bích nó đi rồi ông ơi! Con oi...

Cổ họng bà đã nghẹn từ lâu. Hai tiếng con oi nghe đứt từng đoạn ruột. Đứa con gái không phải do mình đẻ ra, nuôi nó rồi nó bỏ mình đi. Mười mấy năm ròng rã. Sao chiều nay bà thấy mình nhẹ nhõm quá, bà không còn cảm giác oằn nặng như trước kia, bà luôn trách mình vì không cách chi giữ con lại được. Nhìn ông Hai lúi thủi từng bước đi ra, Bích thấy bụng dạ thêm nóng ran, quận thắt. Bích chỉ

biết đi nhanh vào. Bích quy xuống, xót xa. Bích túm lấy ống quần của bà Hai mà thút thít. Bích nghĩ sao mình bạc bẽo quá. Và nếu hôm nay ông bà Hai không còn nhìn Bích, thì Bích cũng đang thực hiện được điều Bích muốn. Bích trở về, tiếp tục làm con của ông bà Hai.

Mấy giọt nắng chiều hắt hiu lẫn tiếng gió lùa qua tai càng làm cho cảnh tượng thể lương, âm đạm. Lúc này, Bích chưa dám nhìn thẳng vào ba má, Bích gào lên trong cái nghẹn đắng của cổ họng:

- Ba. Má. Con sợ ba má... không còn nhìn con nữa ba má ơi...

Vừa nói, Bích vừa xê đầu gối qua chỗ ông Hai, nức nở cầm tay ông. Mặt Bích tái nhợt không còn một chút sắc. Bích bặm chặt môi, mắt xa xăm những vùng trời đẹp đẽ. Bích thấy ông Hai không khóc, có lẽ cái khổ suốt một đời ông đã chịu đựng đủ, ông run rẩy sờ lên mặt Bích. Ông chậm chậm bảo:

- Bây chịu về rồi hả con. Bích ơi là Bích!...

Trên những gương mặt người, chất đầy những tâm sự chưa được nói ra. Đối với ông bà Hai, Bích là món quà mà Tết này đã trao tặng lại. Ông bà nhìn con mà mãn nguyện một đời người sướng khổ. Hai ông bà lặng mắt nhìn con để tìm lại từng mảnh vụn ký ức ngày cũ, những mảnh vụn ấy đang lấp đầy cõi lòng hai ông bà già bằng Bích.

Già Tư đứng ngoài sân nhìn thấy cảnh đó cũng rung rung, âm bụng. Già Tư bước vào góp vui cùng gia đình ông Hai, rồi bốn người họ đi vô nhà. Riêng Bích, Bích cảm nhận được căn nhà mới nghe đầy ắp mùi hương, nào là mùi của bánh kẹo,

mứt Tết, mùi của nồi bánh tét ngoài sau thơm thơm nếp mới, mùi của những thứ tình cảm không làm sao đong đếm được. Liếc mắt, Bích thấy trong nhà có sẵn mấy đĩa hột dưa, mấy đĩa mứt gừng, mứt me trên kệ. Bích thấy tấm hình cưới năm nào vẫn treo ngay góc cũ, tấm hình không bám bụi, nhưng hai người trong đó giờ chẳng còn biết nhau...

Từ lúc trời vừa sập tối tới nửa đêm, bốn người họ ngồi với nhau trên bộ vạc tre đón giao thừa. Trên đầu tử, cái tivi đã được mở sẵn từ lúc nào. Hồi lâu sau, tiếng pháo bông giòn giã trong chiếc tivi báo hiệu thời khắc giao thừa đã tới. Là Tết,

Ruột rà

(Tiếp theo trang 72)

"Em có nhà không Đình?"

"Dạ có, chi vậy chị?"

"Chị ghé đưa em ít đồ".

Nghe xong tôi hơi bồi hồi, như bưng tỉnh sau giấc mộng dài. Trước mắt tôi như hiện lên một thước phim tua chậm thật chậm, từ ngày đầu hai chị em mới nhận tin, đến những lúc chứng kiến chuyện buồn chuyện vui của nhau, những lần chị an ủi đứa em trai "ruột" này, lần tôi đeo chị đi xin việc trên thị trấn bằng chiếc xe đạp điện cũ,..." Đình à, mày có chị đó" - tôi hét lên trong lòng. Suốt những năm qua, mỗi khi từ thành phố về, chị thường ghé đưa tôi ít quà, khi thì bánh, khi thì cà phê rồi mấy thứ vặt vãnh mà chị mua khi nghĩ về cậu em vô tâm này. Hôm đó, chị dúi vào tay tôi một chiếc hộp quà được gói cẩn thận rồi cười "Sinh nhật vui về nha em!". Nhìn nụ cười của chị, sống mũi tôi cay cay. Vẫn là nụ cười ấy, vẫn dịu dàng bao dung

Tết thật rồi, đây mới đúng là Tết của cả gia đình ông Hai, Già Tư vọt miệng bảo:

- Bích, bây đốt mấy cây nhang lạy bàn thờ tổ đi con. Tết này bày về thì tao cũng mừng cho ba má bây, nhà bây năm nay đoàn tụ...

Bích vội làm theo lời ông Tư, đốt nhang xá bàn thờ tổ. Những thứ chùng như đơn giản thế này, sao bây giờ Bích thấy lạ lắm quá. Mấy ý nghĩ thoáng qua trong đầu Bích, bất chợt Bích nghe thấy sống mũi cay cay. Thời gian vùn xoay khiến con người ta bước vô nơi hẻm cùng ngõ hẹp, rồi lại tót bụng thôi thúc họ tìm về những cái thuở ban đầu. Và Bích, đối với vợ chồng ông Hai như một miếng gương vỡ, lành lại ■

như ngày nào. Nụ cười và ánh mắt sáng trong của chị thật êm đềm giữa trời chiều vàng rực, không hề có một chút trách móc gì đưa em trai đã quên chị nó suốt mấy tháng trời! Tôi đã tự trách mình, có lẽ là cảm giác day dứt trong lòng đã thôi thúc tôi mở miệng ngay lúc đó, không phải là lời cảm ơn như thường lệ mà là: "Chị, mai mốt em đi làm, có tiền lương tháng đầu tiên em sẽ dắt chị đi mua món đồ chị thích nhất". Về mặt chị hết sức bất ngờ và khó tả, như ngạc nhiên pha lẫn tự hào và mãn nguyện. "Ừm" - dừng một lúc chị mới nói. Chị tạm biệt tôi rồi lên xe ra về. Tôi thở phào nhẹ nhõm rồi ghì chặt hộp quà. Một cơn gió chiều man mát nhẹ nhàng phất lên mặt tôi, cuốn lên vài chiếc lá rồi đuổi theo sau xe chị. Tiếng xào xạc hòa vào tiếng xe máy đang xa dần chiều hôm ấy đã xoa dịu tinh thần mệt mỏi của tôi sau một đoạn thời gian xô bồ đầy mới lạ.

"Chị đợi em, em không hứa suông đâu!" ■